

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 815

30. STUDENOGA 2018. CIJENA 50 DINARA

15 godina HKPD-a Jelačić

Tradicija u novom ruhu

8

Svečano sjećanje na stoljeće odluke o budućnosti prostora današnje Vojvodine

»Nezamisliv napredak Vojvodine« ili preispitivanje njezinog sadašnjeg položaja

10

»Može se dogoditi svakome«, projekt *Caritasa* Srbije s partnerima na EU projektu SOCIETIES

Još uvijek tabu tema

12

Predsjednik Zajednice nakladnika i knjižara pri Hrvatskoj gospodarskoj komori Mišo Nejasmić

Razmjena je na kulturnološkom minimumu

26

Stručno usavršavanje obrazovnog kadra na Sljemenu

Zajedničko, a različito

30

U Sonti održana međunarodna manifestacija 17. Šokačko veče

Pjesmom, plesom i govorom čuvaju tradiciju

43

Hrvatska osvojila Davisov kup

Svjetski prvaci

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović

(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,

Antun Borovac, Josip Dumendžić,

Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

O nespomenutima i zapostavljenima

Povijesne odluke »Velike narodne skupštine Srba, Hrvata, Bunjevaca, Slovaka, Rusina i ostalih naroda iz Banata, Bačke i Baranje« od prije sto godina bile su povodom skupa državnih svečanosti održanih prošlog vikenda u Novom Sadu. Događaj jest bio značajan kao i I. svjetski rat koji mu je prethodio, jer je odlučio sudbinu prostora na kojima potomci svih gore pomenutih naroda i još nekih nespomenutih i dalje žive. Tako su i u programu, koliko sam ga uspjela ispratiti na TV ekranima, pažljivo birani narodi i etničke zajednice koji će se spomenuti i kojima će se odati počast a kojima ne. I predsjednik države je uputio poruke iz Novog Sada te je istaknuo posebno Mađare koji se, iz »opravdanih razloga«, ne spominju u gore navedenoj odluci. Predsjednik je rekao kako je »sretan što su ljudi aplaudirali i kada sam govorio o Mađarima. Nisu svi Mađari sretni zbog 1918., i nemoguće je da budu, ali oni danas, nadam se, doživljavaju Srbiju kao svoju domovinu isto onoliko koliko mi poštujemo ogromnu ljubav prema Mađarskoj u mađarskom narodu.« Predsjednik je spomenuo još i Rumunje, Slovence, Ukrajinke, Rusine, Makedonce – »i doslovno sa svima koji žive tu Romima, Albancima, Bošnjacima, sa svima živimo dobro«, rekao je. No, neke narode nije niti spomenuo. Pa sad ne znamo kako to tumačiti, da li s Hrvatima Srbi »ne žive dobro« ili ih je prosto ispustio iz vida.

Paralelno s održavanjem ove svečanosti i nespomenuti, a preostali Hrvati iz Vojvodine su u Novom Sadu i Petrovaradinu proslavljali jedan značajan datum. Bogatim i sadržajnim kulturnim programom 25. studenog HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina obilježio je 15 godina plodnog rada. Od prijeratnih (prije II. svjetskog rata) tridesetak hrvatskih udruga danas tek jedno društvo – *Jelačić*, oživljava tradiciju i njeguje kulturu Hrvata u Petrovaradinu. Dovoljno ova činjenica govori o stanju i brojnosti Hrvata nakon 100 godina. Možda su i zato postali »nevidljivi«. No, u Društvu se nadaju da će uskoro biti trajno riješeno pitanje njihovog prostora u rodnoj kući bana Jelačića, pa će, možda, i njihovo prisustvo u Petrovaradinu biti vidljivije i programi posjećeni.

Prošloga tjedna održan je i 24. Forum hrvatskih manjina u organizaciji Hrvatske matice iseljenika, a tema je bila »Jezična baština hrvatskih autohtonih zajednica«. Kako saznajemo od sudionika skupa iz Srbije, sam je Forum bio nezanimljiv za hrvatske medije i nepropraćen, a niti domaćini se nisu previše gostoprimitljivo ponašali spram pozvanih gostiju, pripadnika autohtonih manjina iz okolnih zemalja. O tome toliko.

Bilo je još značajnih događanja ovoga tjedna, jedan od njih je početak Četvrte sjednice Drugog redovnog zasjedanja Narodne skupštine na čijem dnevnom redu su, među ostalim, Prijedlog zakona o proračunu Republike Srbije za 2019. godinu, s prijedlozima odluka o financijskim planovima fondova za mirovinsko i invalidsko osiguranje, za zdravstveno osiguranje, za socijalno osiguranje vojnih osiguranika i Nacionalne službe za zapošljavanje. Tu je još niz važnih zakona koji se tiču života i imovine svih građana Srbije kao na primjer zakoni o izmjenama i dopunama zakona o javnom vlasništvu, o republičkim taksama, o vraćanju oduzete imovine i obeštećenju, o porezu na dohodak i mnogi drugi. Međutim, ako pokušate ispratiti sve ove promjene prateći zasjedanja teško ćete spoznati o kakvim se izmjenama radi, pa čak niti o kojem zakonu je riječ, zbog sad već ustaljene prakse da se vodi zajednički načelni i jedinstveni pretres o svim točkama dnevnog reda, kao i zbog agresivnih i uvredljivih obračuna pojedinih (a uvijek istih) zastupnika. Ako pokušate to uraditi preko medija, ni tu baš nećete imati puno sreće jer se i veliki mediji najčešće bave upravo ovakvim ispadima i incidentima a najmanje time što donose novi zakoni i izmjene postojećih. Zašto je to tako i kome to koristi nije teško zaključiti. Većini građana sigurno ne.

J. D.

Jezična baština hrvatskih autohtonih zajednica

Dvadeset i četvrti po redu Forum hrvatskih manjina – stručni skup predstavnika hrvatskih manjinskih zajednica u okolnim zemljama, kojeg tradicionalno organizira Hrvatska matica iseljenika, svečano je otvoren 23. studenoga u Zagrebu, u velikoj dvorani HMI-ja. Forum su svojom nazočnošću uveličali **Zvonko Milas**, državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH, kao izaslanik Predsjednice RH, i **Zdravka Bušić**, državna tajnica u Ministarstvu vanjskih poslova, kao izaslanica Predsjednika Vlade RH.

Tema ovogodišnjega Forumu bila je »Jezična baština hrvatskih autohtonih zajednica Srednje i Jugoistočne Europe«. U globaliziranom svijetu ugrožena je jezična raznolikost. Nekoliko velikih svjetskih jezika potiskuje one manje raširene i kulturne utjecajne. Tako i jezici daleko veći od hrvatskoga strepe pred ovim tendencijama. Tim više su ugroženi jezici i dijalekti malih skupina, kao što su oni hrvatskih manjinskih zajednica.

Važnost jezika

Matičinom pozivu na Forum odazvali su se predstavnici Hrvata iz Češke, Mađarske, Srbije, Crne Gore, Italije i Rumunjske. Na stručnom skupu nazočili su i predstavnici državnih tijela i institucija Republike Hrvatske: Ministarstva vanjskih i europskih poslova, Ministarstva znanosti i obrazovanja, Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH, Instituta za migracije i narodnosti, kao i predstavnici diplomatskih predstavništava Češke, Slovenije, Slovačke i Srbije u Hrvatskoj.

Oкупljenima se najprije obratio rukovoditelj Odjela za hrvatske manjine HMI-ja **Marin Knezović** u svojstvu moderatora skupa i potom ravnatelj Matice **Mijo Marić** koji je u ime organizatora pozdravio sve uzvanike, goste i sudionike Forumu 2018. Marić je u svom obraćanju naglasio važnost očuvanja jezika, a posebice mjesnih dijalekata među manjinskim hrvatskim zajednicama u europskim zemljama te da u tom nastojanju mogu računati na pomoć HMI-ja.

Državna tajnica Zdravka Bušić je u svom pozdravnom govoru kazala kako je mnoge naše zajednice posjetila i upoznata je potanko s njihovim problemima. Izdvojila je kao primjer Hrvate u Sloveniji koji od slovenske strane još uvijek nisu priznati kao nacionalna manjina. U tom pogledu Hrvatska je, kako je naglasila Zdravka Bušić, obvezna pomagati u svakom pogledu.

Milas: Trend povećanja sredstava se nastavlja

Državni tajnik Zvonko Milas u svom pozdravnom govoru upoznao je nazočne s projektima Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH. Tako primjerice s Registrom hrvatskih subjekata izvan RH, sa stipendiranjem studenata iz inozemstva koji studiraju u RH, s internetskim tečajem hrvatskog jezika, itd. Milas je također istaknuo da su sredstva namijenjena financiranju hrvatskih nacionalnih manjina u ovoj godini znatno povećana, a taj trend će se nastaviti i dogodne.

Na Forumu su održana sljedeća predavanja: »Škola hrvatskog jezika u Boki kotorskoj« (**Ljerka Sindik**); »Jezična baština hrvatskih autohtonih zajednica Srednje i Jugoistočne Europe« (**Ivan Guban**); »Jezična baština moliških Hrvata« (**Antonio Sammartino**); »Jezik karaševskih Hrvata« (**Ana Filca, Maria Vlasici**); »Dijalektalni govor u raljama jezika« (**Zlatko Romić**); »Jezik i identitet« (**Zvonko Deković**); »Kratki osvrt na hrvatske dijalekte grada Bara i okolice« (**Vladimir Marvučić**); »Ikavica – govor Hrvata iz Podunavlja« (**Mata Matarić**); »Hrvatski idiomi u autohtonim zajednicama u kontekstu očuvanja nacionalnoga identiteta manjine« (**Sanja Vulić**); »Hrvatski jezik u temeljima hrvatskog identiteta« (**Katica Špiranec**) i drugi. Zanimljivo izlaganje o jezičnoj baštini i perspektivama njegovanja hrvatskoga jezika u Srbiji i Vojvodini je održala **Katarina Čeliković** iz Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Izvor: HMI

Djelatnici zagrebačke škole u posjetu Hrvatima u Vojvodini

Djelatnici Osnovne škole *Špansko-Oranice* iz Zagreba protekli vikend posjetili su hrvatsku zajednicu u Vojvodini. U subotu, 24. studenoga, obišli su Hrvatsko nacionalno vijeće, gdje ih je dočekaio međunarodni tajnik HNV-a **Darko Baštovanović** koji ih je upoznao s političko-pravnim položajem Hrvata u Srbiji. Gosti su obišli Suboticu i znamenitosti vezane za povijest Hrvata u njoj, s kojom ih je upoznao i kroz grad ih proveo turistički vodič **Svetislav Milanković**.

U nedjelju su gosti iz Zagreba, njih oko 40, obišli Petrovaradin, gdje im je domaćin bio **Petar Pifat**, te su prisustvovali proslavi 15. obljetnice HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina.

Ovaj posjet ostvaren je na inicijativu djelatnika spomenute škole, koje je predvodila **Karmen Cesar**, sa željom upoznavanja života i rada Hrvata u Vojvodini.

Ž. V.

Edukacija za predstavnike medija

Prepoznaju li mediji govor mržnje?

Komitet pravika za ljudska prava *Yucom* u petak, 23. studenoga, održao je edukaciju za predstavnike medija u okviru projekta *Ljudska prava izvan poglavlja* s ciljem stvaranja šire slike o izazovima s kojima se suočava Srbija u procesu europskih integracija. Cilj ovakvog projekta je osigurati zaštitu ljudskih prava pružanjem besplatne pravne pomoći građanima, uz akcent na posebno ranjive skupine, kao što su nacionalne manjine, osobe s invaliditetom, LGBT populacija i druge.

Predavanje na ovu temu održala je pravnica Komiteta za ljudska prava *Yucom* **Milena Vasić**, koja je govorila o načinu izvještavanja i odgovornosti u informiranju građanja. Nazočne je upoznala s pojmom zločina iz mržnje i govora mržnje, te o primjerima istih u zakonodavstvu i procesuiranju, kod nas i u pravu Europske unije i Akcijskom planu za Poglavlje 23, te o relevantnoj praksi Europskog suda za ljudska prava. Bilo je riječi i o aktualnom govoru mržnje na internetu, točnije društvenim mrežama, koji je itekako prisutan, te je istaknula da treba i znati prepoznati govor mržnje.

Osim predstavnika medija i ekoloških udruga, skupu je nazočio i međunarodni tajnik Hrvatskog nacionalnog vijeća i predsjednik Povjerenstva za praćenje povrede manjinskih prava **Darko Baštovanović**, koji je iznio i primjere kada je u pitanju

hrvatska nacionalna manjina u Srbiji, koja se nerijetko susreće s govorom mržnje. U svom obraćanju iznio je i konkretne primjere, poput etnički motiviranog napada u Sonti na dvojicu mladića, čije se ishodište ne nazire. Također, spomenuo je i primjer povratka osuđenog ratnog zločinca **Vojislava Šešelja**, koji je javno prijetio narodnom zastupniku **Tomislavu Žigmanovu** u Narodnoj skupštini, nakon čega je, kako je rekao Baštovanović, izostala reakcija, a podsjetio je i na događaje oko Hrtkovača. »Već više puta sam istaknuo da redovito pratimo medijske napise u tisku i oni koji targetiraju hrvatsku državu i hrvatsko rukovodstvo, automatski se prelijevaju i na Hrvate u Vojvodini, a toga ima puno po medijima«, kaže Baštovanović. S druge strane, on je istaknuo kako o problemima Hrvata u Srbiji i kada je u pitanju govor mržnje ili neki etnički sukob, mediji šute.

Govor mržnje je, kako je rekao Baštovanović, još jedna kategorija koja izaziva dosta kontroverzi u javnom diskursu. Stoga je hrvatskoj zajednici važno surađivati s ovakvim udrugama, te jačati svoje kapacitete kako bi se sami mogli nositi s ovom problematikom.

Edukacija je održana na Otvorenom sveučilištu u Subotici uz podršku Veleposlanstva Republike Bugarske u Beogradu.

Ž. V.

Nagrada *Julije Benešić* uručena Žigmanovu

Pet mjeseci nakon što su u lipnju održani 21. Đakovački susreti hrvatskih književnih kritičara, u Đakovu su prošloga tjedna njihovim laureatima dodijeljene nagrade ove prve književno-kritičarske manifestacije u Hrvatskoj. Nagrade su ove godine pripale trojici autora, među kojima jednom posthumno. Dobitnici Nagrade *Julije Benešića* za najbolje knjige književnih kritika u ovoj godini su **Tomislav Žigmanov** iz Subotice, za knjigu *Vivisekcije književnosti: vojvođanske i ine književne teme* (Istarski ogranak DHK-a i Hrvatsko akademsko društvo iz Subotice) i **Božidar Alajbegović** iz Rijeke za dvije knjige kritika *Paralelni svjetovi* (Litteris, 2018.) i *Lib(r)ido* (Litteris, 2018.). Povelja uspješnosti *Julije Benešića* posthumno je dodijeljena **Vlastimiru Kusiku**, povjesničaru umjetnosti iz Osijeka, autoru knjige *Adresa*, objavio je *Glas Slavonije*.

»Bez valorizacije, bez interpretacija, tumačenja, kanonizacije, proces književnog stvaralaštva nije cjelovit«, kazao je Žigmanov, ističući da je uloga književnih kritičara, odnosno onih koji dolaze iz kulture »cijeniti, vagati, mjeriti ono što postoji na tržištu, ono što je baština, i na taj način pridonositi ne samo popularizaciji, nego pojašnjavanju onoga što jest književno stvaralaštvo«, objavio je *Glas Slavonije*.

Nakon uručjenja nagrada, održana je književna večer *Književna riječ slavonsko-baranjsko-srijemska*, a na kojoj je sudjelovalo više slavonsko-baranjsko-srijemskih, kao i autora iz Bosanske Posavine te Vojvodine (Tomislav Žigmanov i **Mirko Kopuno-**

vić). Organizatori manifestacije su Društvo hrvatskih književnika – ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski te ogranak Matice hrvatske u Đakovu, a pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture, Osječko-baranjske županije i Grada Đakova.

Uručivanju nagrada *Julije Benešića* u Maloj gradskoj vijećnici, kako prenosi Hina, prethodila je konferencija za novinare zamjenika gradonačelnika Đakova **Roberta Francema** i Tomislava Žigmanova, u ovoj prilici kao predsjednika Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i zastupnika u Narodnoj skupštini Srbije, na temu kulturne suradnje Đakova i vojvođanskih Hrvata, u prvom redu Đakova i Subotice, odnosno Monoštora. Ta je suradnja, rekao je Žigmanov, utemeljena u kulturi, obrazovanju, turizmu i prekograničnim projektima, a Francem je rekao kako je razvoj suradnje Grada Đakova i Hrvata u Vojvodini veoma važan.

Žigmanov je naglasio kako u Vojvodini trenutno djeluje oko 40 hrvatskih kulturnih udruga koje organiziraju oko 400 manifestacija.

»Naša je intencija da svako mjesto sa značajnijim brojem Hrvata u Vojvodini ima grada-prijatelja u Hrvatskoj. Za nas je važna vidljivost u Hrvatskoj, jer pripadamo jednom narodu. Možemo biti mostovi suradnje, u čemu prednjače Grad Đakovo, Osječko-baranjska i Vukovarsko-srijemska županija te Grad Zagreb«, rekao je Žigmanov.

D. B. P.

Plodonosne godine vrijednog rada

**Kroz različite sekcije (glazbenu, literarnu, dramsku, znanstvenu),
Udruga s uspjehom promovira hrvatsku kulturnu baštinu kojom se do
Drugog svjetskog rata u Petrovaradinu bavilo 30-ak udruga**

Bogatim i sadržajnim kulturnim programom 25. studenog HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina obilježilo je 15 godina plodnog rada. Obilježavanje jubileja bilo je podijeljeno na vizualni i glazbeni dio. U Spomen domu bana **Josipa Jelačića** u Petrovaradinu, najprije je otvorena retrospektivna izložba koju su priredili mr. grafičkog dizajna **Darko Vuković** i povjesničarka **Ivana Andrić Penava**. U jednom prostoru posjetitelji su se kroz izložbu starih fotografija mogli upoznati s prošlošću Petrovaradina i Hrvatima koji su činili autohtoni i većinski narod u tom gradu. Drugi izložbeni prostor bio je posvećen djelovanju udruge *Jelačić* kroz razne aktivnosti, zabilježene okom kamere tijekom proteklih godina. Središnja svečanost održana je u *Studiju M* u Novom Sadu, na kojoj su se predstavile sve sekcije i odjeli ovog Društva i tamburaški orkestar *Hajo* iz Subotice.

Tradicija u novom ruhu

Osnivačka skupština prvog petrovaradinskog Društva s hrvatskim predznakom u novijoj povijesti HKPD-a *Jelačić* održana je 25. studenog 2003. godine na spomendan svete Katarine, u Isusovačkom samostanu svetog Jurja uz blagoslov biskupa mons. **Đure Gašparovića**. Društvo je ponijelo ime najslavnijega hrvatskoga bana Jelačića, rođenog na samo 100 metara od samostana sv. Jurja. Za prvog predsjednika Društva izabran je **Petar Barbek**. Svećenstvo, kako u povijesti tako i danas, prema riječima sadašnjeg predsjednika *Jelačića* **Petra Pifata**, zaslužno je za iniciranje brojnih kulturnih i prosvjetnih pokreta u povijesti, o čemu svjedoči i činjenica da je i Društvo *Jelačić* pokrenuto inicijativom srijemskoga biskupa mons. Đure Gašparovića, ali i drugih svećenika iz Petrovaradina, koji su hrabрили članove svojih župskih zajednica da podrže osnivanje društva. Udruga je službeno registrirana 8. ožujka 2004. godine u Ministarstvu za manjinska i ljudska prava Srbije i Crne Gore. Kroz različite sekcije (glazbenu, literarnu, dramsku, znanstvenu), Udruga s uspjehom promovira hrvatsku kulturnu baštinu kojom se do Drugog svjetskog rata u Petrovaradinu bavilo 30-ak udruga.

»*Jelačić* pokušava niz godina na kulturnoj sceni oživjeti neke tradicije u novome ruhu, čak i uvesti i neke nove poput klapskog pjevanja koje nije tradicija na ovim prostorima, a koje je atraktivno jer s uspjehom promičemo dalmatinsku suvremenu skladbu. Njeguemo tamburašku glazbu, neizostavno uz harmoniku koja

Ivana Andrić Penava, Darko Vuković i Petar Pifat

je bila bitan element orkestara u Petrovaradinu kao samostalni instrument. Svojim velikim uspjehom smatramo naš poseban projekt opere za djecu *Snježna kraljica* koju smo ponovno oživjeli, zahvaljujući suradnji s Muzičkom školom *Isidor Bajić* u Novom Sadu, *Bajićevim slavujima*, dječjim zborom tamošnje muzičke škole. Objavili smo i nekoliko članaka povijesno-istraživačke sekcije i nekoliko knjiga, a najvažnija nam je knjiga *Ban Jelačić od Petrovaradina do Beča*. Također, naš zbor je 2014. godine izdao svoj CD izabranih skladbi uglavnom hrvatskih autora iz Srijema, mahom iz Petrovaradina, kao i duhovne i svjetovne glazbe. Istaknuo bih i nogometnu sekciju koja je značajna po brojnim priznanjima i peharima. Od ove godine najvažniji nam je najmlađi odjel koji smo pokrenuli. Najmlađi članovi naše udruge okupljeni su u dječjoj radionici *Petrovaradionica* u kojoj se literarni, dramski i likovni sadržaji edukativno prenose na djecu, s akcentom na hrvatsku, katoličku stranu osobnosti i identiteta. Na taj način pokušavamo ostvariti perspektivu za naš narod ovdje, za našu zajednicu i društvo«, navodi Pifat.

Još uvijek bez svojih prostorija

Ipak, kroz 15 godina djelovanja ove udruge, još uvijek nemaju vlastiti prostor. Nadaju se da će uskoro biti trajno riješeno pitanje prostora u rodnoj kući bana Jelačića.

»Selili smo se iz biskupijskog prostora u prostor u Beogradskoj 7, koji je bio plaćen jedno vrijeme. Još uvijek smo u župi svetog Križa u Petrovaradinu, ali sve je to nedovoljno zbog naših potreba za vježbanjem kao i za ozbiljniji rad. Tu nadu imali su i moji prethodnici, trojica predsjednika. Imam je i ja. No, kad god mi se učini da smo jako blizu ispunjenja te nade i rješenja problema, čini se da se uvijek postave izvjesne prepreke da se to ne ostvari. A nama je to preko potrebno. Mi smo formalno Društvo koje ima svoje sadržaje, preko 400 članova, od kojih 60 vrlo aktivnih. Imamo razne odjele, sekcije, kojima treba svakodnevno korištenje prostora«, kaže Pifat.

Dok se još uvijek čeka trajno i konačno rješenje obnove spomen doma, HKPD *Jelačić* je tu prazninu uz dopuštenje Hrvatskog nacionalnog vijeća koje je vlasnik tog objekta, htjelo malo oplemeniti:

»Riječ je o retrospektivnoj izložbi djelovanja HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina. Osmišljena je na način da se u prvoj sobi može vidjeti kratka povijest Petrovaradina, s naglaskom povezanosti Bana Jelačića s Petrovaradinom. U drugoj prostoriji moglo se vidjeti kako se uspomena na slavnog bana čuva danas kroz djelovanje Društva *Jelačić*: njihove aktivnosti, sekcije i nagrade i priznanja koje su dobili kroz svoje djelovanje«, kaže jedna od autorica izložbe povjesničarka Ivana Andrić Penava, koja je sudjelovala u pravopisnom, književnom i literarnom dijelu pripreme tekstova za izložbu.

Udruga *Jelačić* je Društvo koje je svojom kvalitetom i trajanjem pokazalo da vrijedi. To je potvrdila i potporom državnih institucija, koju dobija svih proteklih 15 godina.

»Nije veliki broj udruga u hrvatskoj zajednici kulture koje su starije od 15 godina. To je posljedica nesretnih povijesnih okolnosti. Tek je 10-ak od ukupno 40 hrvatskih udruga starije od tih godina. HKPD *Jelačić* se na kulturnoj mapi izdvaja svojim bogatstvom programa. Nama koji dolazimo iz područja kulture, pa onda i politike, dužnost je tu vrstu aktivnosti podupirati što više, kako bi mogli svoje potencijale, koji nisu mali, još bolje realizirati. Trebamo biti ponosni na HKPD *Jelačić*, na ono što su u proteklih 15 godina uradili i da će se to na najbolji način reflektirati kada se rodna kuća bana Jelačića ili dio prostora Spomen doma, na najbolji način užljebi na ono što je *Jelačić* do sada uradio s posebnim osjećajem kulture sjećanja kada je u pitanju Petrovaradin, ban Jelačić i hrvatska zajednica«, kazao je ravnatelj Zavo-

da za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov**.

Osim potpore HNV-a, udruga iz Petrovaradina ima od ove godine i potporu Grada Novog Sada i pokrajinskog tajništva.

»Mi smo više puta isticali da politike financiranja kulturnih udruga nisu ujednačene i da postoji velika nerazmjera kada su u pitanju i druge zajednice, pojedine lokalne samouprave. Više puta smo to isticali. Ove godine smo zajedničkim naporima učinili jedan krucijalni iskorak kada je u pitanju opseg sredstava koje Grad Novi Sad putem javnih natječaja daje za ovo Društvo. To se i u budućnosti može očekivati s obzirom na to da je gradonačelnik **Miloš Vučević** istaknuo kako ovo nije izuzetak nego će biti pravilo da pripadnici hrvatske zajednice

na teritoriju Grada Novog Sada mogu očekivati potporu kakvu imaju i druge manjinske zajednice i njihove kulturne institucije. Mislim da je to na obostrano zadovoljstvo. Na taj način govore da su spremni podupirati inicijative i prakse koje dolaze iz hrvatske zajednice«, ističe Žigmanov.

U kulturno-umjetničkom dijelu programa predstavili su se članovi svih sekcija i odjela koji vrijedno rade u ovoj udruzi. Najprije su se predstavili najmlađi članovi radionice *Petrovaradionica*, izvođenjem skeča o *banu Jelačiću*, a potom i ostali: zborovi, klapa, tamburaška sekcija i *Bajićevi slavuji*, koji su izveli dio dječje opere *Snježna kraljica*. Uz veliki broj posjetitelja svečanosti su nazočili opunomoćeni ministar u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Beogradu **Ivan Sabolić**, iz Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici **Mrvoje Vuković**, ravnatelj NIU *Hrvatska riječ* **Ivan Ušumović**, glavna i odgovorna urednica redakcije na hrvatskom jeziku RTV-a **Jelena Tumbas**, župnici, predstavnici hrvatskih udruga iz Vojvodine, kao i predstavnici Zavičajne udruge protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata. Svim zaslužnim pojedincima, članovima udruge kao i predstavnicima institucija koje su pružale podršku radu udruge *Jelačić* proteklih godina, uručene su zahvalnice, plakete i prigodni darovi.

S. D.

Svečano sjećanje na stoljeće odluke o budućnosti prostora današnje Vojvodine

»Nezamisliv napredak Vojvodine« ili preispitivanje njezinog sadašnjeg položaja

Je li predsjednikovo nabranje naroda s kojima Srbi žive »dobro« potpuno ili ne, trebaju se zamisliti vjerojatno pripadnici nespomenutih naroda. No, oni su pozvani i odazvali se proslavi ove važne povijesne odluke

Povijesne odluke »Velike narodne skupštine Srba, Hrvata, Bunjevaca, Slovaka, Rusina i ostalih naroda iz Banata, Bačke i Baranje«, koja je održana, po današnjem državno prihvaćenom kalendaru 25. studenog 1918. u Novom Sadu, ne-
tom nakon završetka Velikoga rata, skupom državnih svečanosti proslavljene su stoljeće nakon ovog događaja u istom gradu.

Tijekom vikenda, 24. i 25. studenog, grad je bio domaćinom proslave koja je htjela povezati sve povijesne događaje koji su se dogodili prije jednog stoljeća, ne samo u Novom Sadu, nego i na cijelom prostoru današnjih državnih interesa Srbije i Srba. Tako je u Zmaj Jovinoj i Dunavskoj ulici otvorena interaktivna izložba »1918«, tehnološki savršena i »smartphone« generacijama prilagođena storija o I. svjetskom ratu i posljedičnim događajima, da bi se te iste, i pojedine starije generacije, priključile koncertu **Zdravka Čolića** i **Zvonka Bogdana** na Trgu slobode istog dana navečer.

Idućega dana, uz primjetnu odmjeranost, no ne preveliku zainteresiranost Novosađana, predsjednica Narodne skupštine Srbije **Maja Gojković** i pokrajinski premijer **Igor Mirović** otvorili su *Muzej prisajedinjenja*, nastao adaptacijom jednog dijela velike zgrade Muzeja Vojvodine. Otkrivanjem postamenta na kome se nalazi figura **Petra I. Karađorđevića**, kralja Srbije, a od 1918. prvog kralja Srba, Hrvata i Slovenaca, pridružio im se i predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić**. Ironično ili ne, monumentalni spomenik nalazi se na centralnom dijelu trga koji se danas zove Trg Republike. Završna svečana akademija bila je održana u Srpskom narodnom pozorištu, a uz najviši državni vrh jedan od glavnih govornika bio je predsjedavajući Predsjedništva Bosne i Hercegovine **Milorad Dodik**.

Poruke s proslave

Poruke državnog obilježavanja »Prisajedinjenja Vojvodine Kraljevini Srbiji«, koje su govornici na ovim proslavama, praće-

Две одлуке Велике Народне Скупштине у Новом Саду 12. новембра 1918.

Народна Скупштина Срба, Хрвата, Буњеваца, Словака, Русина и осталих народа из Баната, Бачке и Барање донела је ове одлуке:

I. ОДЛУКА:

1. Молимо владу братске Србије, да на конгресу мира заступа наше интересе.
2. Прикачујемо се Краљевини Србији, која својим досадашњим радом и развјетком ујамчава слободу, правно-

nim od naroda, spontano okupljenog, kao i »zamoljenog« da bude promatrač i sudionik u onim dijelovima otvorenim za javnost, bile su obojene naglascima značaja ovih događaja. Oni su ilustrirani značajem događanja na kraju I. svjetskog rata za Srbe, putem priključivanja Kraljevini Srbiji onoga dijela srpskog naroda koji je do tada živio u Austro-Ugarskoj, kao i pripadajućih teritorija. Predsjednik države osvrnuo se i na tadašnje pozicije i današnji status drugih naroda koji su tada živjeli i danas žive na istim teritorijima.

»Ja sam sretan što su ljudi aplaudirali i kada sam govorio o Mađarima. Nisu svi Mađari sretni zbog 1918., i nemoguće je da budu, ali oni danas, nadam se, doživljavaju Srbiju kao svoju domovinu isto onoliko koliko mi poštujemo ogromnu ljubav prema Mađarskoj u mađarskom narodu. Dobro se razumijemo, rekao bih, nikada bolje. Mislim da i s drugim našim narodima koji žive, ne mogu govoriti o zajednicama i tim čudima, to su ljudi i narodi, i Rumunjima, i Slovacima, i Ukrajincima i Rusinima, i Makedoncima i doslovno sa svima koji žive tu, Romima, Albancima, Bošnjacima, sa svima živimo dobro«, izjavio je za RTV predsjednik Vučić.

Predsjednik Pokrajinske vlade Mirović smatra, u autorskom tekstu za *Večernje novosti*, da je stoljeće koje je prošlo od »prisajedinjenja« Vojvodine Srbiji donijelo ostvarenja načela Velike narodne skupštine i da je Vojvodina, usprkos nizu povijesnih iskušenja, upravo u Srbiji doživjela gotovo nezamisliv napredak u svim oblastima društvenog života.

»Sklad nacionalnih, konfesionalnih i kulturoloških različitosti koji u Vojvodini vlada i danas i kontinuirana i iskrena podrška očuvanju, razvitku i prosperitetu svih identiteta koji čine to svojevrsno bogatstvo potvrda su da smo se te riječi dosljedno držali i da obvezu koja nam je prenijeta nismo zaboravili«, napisao je Mirović.

Termini i nazivi

S druge strane proslave, ali iz novosadskih krugova, ne prvi puta, ukazano je da se prije 100 godina nije dogodila »Velika narodna skupština Srba, Bunjevaca i ostalih Slavena«, kako se kollokvijalno naziva ovaj događaj, čak i u službenim dokumentima i obraćanjima dužnosnika. Dokument i odluke javno su dostupni, pa svatko može pročitati kako se Velika narodna skupština zapravo zove. Na pitanje zbog čega se koristi isključivo arhaični termin »prisajedinjenje«, kada je u odlukama Velike narodne skupštine ovaj događaj nazvan »priključenjem«, predsjednik Srbije odgovara pozivom: »Što se tiče arhaizma, koji su govorili da se radi o priključenju a ne prisajedinjenju, ili anakronizam, kako god, zaboravljaju da pomenu Baranju«. Konačno, veliko je pitanje jesu li »prisajedinjena« područja 1918. godine pravni subjekt istovjetan s Vojvodinom u današnjem smislu te riječi.

Čini se da je činjenica da su slavenski narodi skupa izborili drugačiju budućnost prije 100 godina vrednovana ovom prilikom naročito iz ugla nacionalnih težnji većinskog naroda, bila itekako primijećena. Odluke Velike narodne skupštine i događaji koji su na području Bačke, Banata i Srijema uslijedili u proteklom stoljeću nisu izazvale opće odobravanje kod svih današnjih stanovnika ovih područja. Je li predsjednikovo nabranje naroda s kojima Srbi žive »dobro« potpuno ili ne, trebaju se zamisliti vjerojatno pripadnici nespomenutih naroda. No, oni su pozvani i odazvali se proslavi ove važne povijesne odluke. U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća proslavi je 25. studenog nazočio **Darko Sarić Lukendić**, predsjednik Izvršnog odbora.

T. M.

»Može se dogoditi svakome«, projekt **Caritasa Srbije** s partnerima na EU projektu SOCIETIES

Još uvijek tabu tema

»Ljudi se stide govoriti o svojim problemima i upravo kroz ovu kampanju želimo poručiti da se trebaju suočiti s tim, baš kao u situaciji kada imamo bilo koji zdravstveni problem. Liječničku pomoć treba potražiti na vrijeme, jer se mentalna bolest liječi kao svaka druga«, kaže Marina Kostić

Statistički podaci govore da oko 450 milijuna ljudi u svijetu živi s nekom mentalnom smetnjom. Čak dvije trećine njih nikada ne zatraži pomoć iz srama ili straha od reakcije okoline. Osobe s mentalnim smetnjama često su stigmatizirane, diskriminirane, zanemarene i odbačene od društva, pa čak i iz kruga najbližih. Često okruženje ne prepoznaje njihovu bolest, pa ih karakterizira kao bezobrazne i lijene osobe koje samo skreću pažnju na sebe. Mentalni poremećaj ne bira ni spol, ni uzrast ni zanimanje, niti nivo inteligencije i obrazovanje... Nitko nije imun! U cilju podizanja svijesti o značaju zaštite mentalnog zdravlja i borbi protiv stigmatizacije osoba s mentalnim smetnjama Caritas Srbije s partnerima na EU projektu SOCIETIES provodi kampanju *Može se dogoditi svakome*. Tom kampanjom žele ukazati da su mentalne smetnje bolesti poput svih drugih kardiovaskularnih i pulmoloških i da se uz odgovarajući tretman mogu efikasno liječiti, posebno ako se s liječenjem započne na vrijeme.

Priče iz duše

Ove je godine u Centru za kulturnu dekontaminaciju u Beogradu održan forum teatar – *Priče iz duše*, interaktivna kazališna predstava nastala na temelju iskustava korisnika psihijatrijskih usluga. Forum teatar je specifična vrsta kazališta na otvorenom, koji ima za cilj utjecati na aktualne osjetljive teme. Organiziran je u okviru kampanje *Može se dogoditi svakome*, koju zajedno provode Caritas Srbije i udruženja korisnika psihijatrijskih usluga, članice Mreža za mentalno zdravlje NaUm.

»Htjeli smo ukazati kako je jako bitno njegovati mentalno zdravlje. Imali smo jako lijepu kampanju na društvenim mrežama uz slogan *Može se dogoditi svakome*, uradili smo i nekoliko pratećih slogana kako netko može 'puknuti', 'kliknuti', 'odlijepiti'... Imali smo želju biti provokativni i prenijeti tu poruku da se ne trebamo stidjeti i da svatko tko ima neki problem treba otvoreno govoriti o tome i potražiti pomoć. Također smo željeli ukazati da mentalna pomoć ne diskriminira, da ona ne bira ni godine, ni

obrazovanje i da se ona može dogoditi svakome«, kaže **Marina Kostić** iz Caritasa Srbije, ukazujući da je ova bolest u Srbiji još uvijek tabu tema.

»Postoje velike predrasude, stigme. Ljudi se stide govoriti o svojim problemima i upravo kroz ovu kampanju želimo ukazati

da se trebamo suočiti s tim, baš kao u situaciji kada imamo bilo koji drugi zdravstveni problem. Liječničku pomoć treba potražiti na vrijeme, jer se mentalna bolest liječi kao i svaka druga. Ukoliko se krene na vrijeme, problem se može riješiti«, ističe ona.

Podrška osobama sa smetnjama

Caritas već 20 godina provodi program s ciljem promoviranja mentalnog zdravlja. Prvi projekti bili su isključivo humanitar-

 Caritas Srbije i Udruga Naša kuća organizirali su 21. i 22. studenog trening »Odnosi s javnošću« kao dio programa izgradnje kapaciteta organizacija civilnog društva u procesima inkluzije. U okviru istog programa 12. i 13. prosinca bit će održan trening o prikupljanju sredstava. Sve zainteresirane organizacije civilnog društva, koje se bave problemima osoba s mentalnim smetnjama ili koje okupljaju osobe s invaliditetom mogu se prijaviti na adresu: marina.kostic@caritas.rs.

.....

nog tipa kada su radili s psihijatrijskim bolnicama. Nakon toga krenuli su na promoviranje deinstitucionalizacije i reformi službi za mentalno zdravlje. Trenutno se aktualni projekti odnose na podizanje kapaciteta udruženja osoba s mentalnim smetnjama kojih ima svega 12 u cijeloj Srbiji.

»Radimo na tome da te organizacije budu sve jače i da zaista ponude neke aktivnosti svojim članovima koje će im omogućiti da u svojoj sredini imaju ispunjen život. Cilj *Caritasa*, kada je mentalno zdravlje u pitanju, jest i reforma zaštite mentalnog zdravlja tako da se dosta zalažemo da se otvori što više usluga u zajednici, jer je osobama sa smetnjama potrebna podrška u sredinama u kojima žive. Kao organizacija nastojimo promovirati te usluge, otvoriti dnevne boravke za osobe s mentalnim smetnjama kao što su u Šapcu i Bogatiću, a nedavno je otvoren jedan takav i u Srijemskoj Mitrovici«, kaže Marina Kostić.

Može se dogoditi svakome

Ideja za predstavu *Priče iz duše* rodila se 2004. godine od strane Udruženja *Duše*, u suradnji s udruženjem *Transformator*, platformom za transformaciju stvarnosti putem umjetnosti.

»Sada smo na inicijativu *Caritasa* osvježili predstavu, praktično uradili je s novim sudionicima. Ona se bazira na tome da nemamo nikakav dramski predložak, nego na temelju razgovora, iskustava samih sudionika, odnosno onih koji su korisnici psihijatrijskih usluga, izvlačimo nešto što smatramo da bi bilo dragocjeno da dopre do šire javnosti, kako bi ona mogla imati barem neku sliku kako je to živjeti s dijagnozom. Predstava također ukazuje i na to što još uvijek nije dovoljno dobro. Ne želimo predstavom kazati da su svi liječnici loši i da nikako nema podrške iz socijalnog okruženja, već ukazati na to da je potrebno još više: više podrške društva, od najbližih, čak i od prolaznika, i da svi zajedno trebamo biti senzibilizirani kako bismo i njima život učinili makar dostojanstvenim«, navodi psihološkinja i umjetnica **Vera Erac**, dodajući da tema mentalnog zdravlja u Srbiji danas nije popularna.

»Tema mentalnog zdravlja nije popularna, iako bi nam svi trebala biti na umu zato što se to svakome može dogoditi. Zdravlje je pitanje kontinuum, jer svatko od nas ima tegobe s kojima se susreće i svakom od nas se može dogoditi da mora potražiti pomoć psihijatra ili psihologa i to nije nikakva sramota. Smatram da u Srbiji još uvijek ne postoji potreban nivo senzibiliziranosti, i to se još uvijek smatra nečim strašnim i nečim što je bauk.«

Glumci – pacijenti

Sudionici, odnosno glumci predstave *Priče iz duše*, su osobe s poteškoćama u mentalnom zdravlju, koje su kroz interaktivnu predstavu predstavile kako se društvo ophodi prema osobama s mentalnim smetnjama kroz pet loših priča o njihovom svakodnevnom životu.

»U predstavi sudjeluje pet pacijenata članova udruženja *Duše*. Naše udruženje je osnovano 2009. godine s ciljem jačanja i poboljšanja uvjeta liječenja pacijenata, jačanja njihove pozicije u društvu, procesa stigmatizacije... što je veliki problem. Želimo pomoći našim članovima da pronađu smisao u životu. A u svim našim aktivnostima i radu nam od prvog dana postojanja podršku pruža *Caritas*. S njima imamo lijepu suradnju i do sada smo zajednički realizirali brojne projekte«, navodi osnivač Udruženja *Duše* **Dragan Jugović**.

U obilježavanju Svjetskog dana mentalnog zdravlja uključeno je i Udruženje za podršku ljudima s neurozom *Herc* iz Beograda, jedino udruženje u Srbiji koje je posvećeno osobama s neurotskim poremećajima.

»Tema mentalnog zdravlja je izuzetno značajna. Procjenjuje se da jedna od četiri osobe tijekom svog života ima mentalni problem. S *Caritasom* imamo odličnu suradnju već deset godina i *Caritas* je jedna od rijetkih organizacija koja podržava korisničke organizacije. Zajedno smo uz njihovu podršku osnovali mrežu za mentalno zdravlje *NaUm* i sve vrste akcija organiziramo uz njihovu podršku«, istaknula je **Larisa Despotović** iz Udruženja za podršku ljudima s neurozom *Herc*.

S. D.

Razmjena je na kulturološkom minimumu

*Ja sam već dva desetljeća jako angažiran da se otvori komunikacija knjiga na ovom području zajedničkog jezika i baš na temelju tolikog protoka vremena slobodno mogu reći da za takvo što ne postoji političke volje, ni s jedne ni s druge strane * Na sreću, postoje i zajednički projekti nakladnika iz Hrvatske i Srbije kao ljepša strana ove priče; konkretno, prošle godine smo s Lagunom radili E, baš vam hvala Marka Vidojkovića tako da je on podjednako bio tražen i u Srbiji i u Hrvatskoj*

Ako ste pripadnik starije ili bar srednje generacije i ako sebe čak ne uvrštavate u kategoriju ljudi kojoj je čitanje knjige jedna od češćih aktivnosti, lako ćete uočiti da u izlozima ovdašnjih knjižara nema izdanja na hrvatskom, a ako kojim slučajem odete u Hrvatsku, vidjet ćete da ni tamo nema onih na srpskom. O tome zašto je to tako, što se na tom planu čini da bude bolje i kakvi su potencijali za to, na nedavno održanom *Interliberu* razgovarali smo s **Mišom Nejasmićem**. I kao vlasniku Nakladničke kuće *Jesenski i Turk*, ali i kao predsjedniku Zajednice nakladnika i knjižara pri Hrvatskoj gospodarskoj komori Nejasmiću je ovaj problem blizak i osobno i profesionalno. Naš sugovornik redoviti je gost na beogradskom *Sajmu knjiga*, a često sudjeluje i na književnim tribinama u Srbiji, gdje se susreće s ovdašnjim nakladnicima, ali i književnicima i kritičarima. Spojeno to sa situacijom u Hrvatskoj, koja mu je sigurno još poznatija i bliža, Nejasmić se pokazao izuzetno dobrim sugovornikom za temu koju smo započeli u prošlom broju *Hrvatske riječi*, a koja se tiče slabe

Predsjednik Zajednice nakladnika i knjižara pri Hrvatskoj gospodarskoj komori Mišo Nejasmić o problematiki hrvatskih knjiga u Srbiji i srpskih u Hrvatskoj

Intervju vodio: Zlatko Romić

dostupnosti knjige iz Srbije čitatelju u Hrvatskoj i obratno. S Nejasmićevim prvim odgovorom na ovo pitanje vjerojatno bi se složio veliki broj naših čitatelja:

Možemo biti zadovoljni trenutnom situacijom, s obzirom na to kakva je bila do prije petnaestak godina, ali istodobno i ne možemo biti zadovoljni, s obzirom na potencijal suradnje na tom polju. To je naprosto posljedica ovog stanja, jer imamo države koje imaju različite pravne sustave, pa je tako i knjiga u njima posebno tretirana u smislu porezne osnovice po kojoj se radi. Kompletne naše zemlje su počele funkcionirati kao nacionalne države, pa tako i samo izdavaštvo funkcionira na sličan način. Znači, radi se o uvozu i izvozu knjiga. Bilo je faza, recimo dok Hrvatska nije ušla u Europsku uniju, da je ta stvar zahvaljujući ugovorima iz CEFTA-e bila malo olakšana, ali se sada stvari u tom smislu opet dosta kompliciraju. Iako na knjige ne postoji carina, postoji obaveza carinskog pregleda što knjigu krajnjem korisniku čini skupljom. Drugo, postoji razlika u standardu koji prati cijena knjige tako da su knjige iz Srbije u pravilu jeftinije,

ali kada dođu u Hrvatsku, onda poskupe na razinu Hrvatske, s obzirom na sve troškove. U obrnutom slučaju hrvatske knjige u Srbiju moraju ići s izuzetno velikim popustima da bi tamo uopće mogle i koštati kao u Hrvatskoj. I inače su knjige koje se proizvedu u Hrvatskoj, i zbog cijene rada i zbog čitavog niza drugih elemenata, skuplje nego iste takve u Srbiji. Znači, postoji čitav niz prepreka zašto je slaba zastupljenost knjiga iz Hrvatske u Srbiji i onih iz Srbije u Hrvatskoj, od formalno-pravnih, administrativnih i različitih stopa PDV-a, pa do razlika u cijeni što sve itekako utječe na njihov »protok«. Ipak, budimo realni, dobar dio knjižara u Srbiji i danas ima jedan broj hrvatskih knjiga koje su više stvar poslovne inicijative određenih kuća i obratno. Recimo, i kuća koju vodim, *Superknjižara*, na internetu redovno uzima knjige iz Srbije, samo s puno većom selekcijom nego što bi ona bila da nema svih ovih prepreka i dodatnih cijena koštanja.

Koliko su nakladnici s obje strane granice općenito zainteresirani za objavljivanje djela autora iz ove dvije zemlje, ali i autora iz Crne Gore i Bosne i Hercegovine?

Autore iz Srbije, koji se pokazuju kurentnima, objavljuju nakladnici iz Hrvatske, jer se pokazalo da za nekima od njih postoji interes. Neki autori iz Srbije prođu puno bolje nego 90% hrvatskih autora u smislu prodanih primjeraka, a sličan je slučaj i u Srbiji, gdje imate hrvatske autore koji su totalno »in«. Ima autora koji podjednako funkcioniraju na cijelom prostoru Hrvatske, Srbije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore, a naravno ima i onih koji imaju nacionalne granice u smislu svoje literature, poetike ili čega već. Naravno da postoje specijalisti i u Hrvatskoj i u Srbiji koji konzumiraju različite tipove literature i onda im je svejedno odakle autor dolazi, jer su im mjerila kojim gledaju na tekst sasvim drugačija nego što su formalno-izdavačka ili pravna po tom pitanju. Dakle, kao što vidite, komunikacija postoji i ona je postojala čak i za vrijeme ratova i blokada, samo što se to događalo polulegalno i nekim zaobilaznim putevima, a otkada se situacija koliko-toliko normalizirala, ta je komunikacija postala još frekventnija i legalna. Bilo je tu i godina kada je dobar dio hrvatskih, pogotovo većih, izdavača imao ambicije ući na srpsko tržište. Ta priča je trajala neko vrijeme i ja ne znam, ako je toga i bilo, je li itko od njih »preživio« do danas.

Ima u Subotici i danas školska knjiga.

Ima. Ali to je jedan od hegelijanskih primjera koji potvrđuju pravilo o kom sam govorio. Naime, bilo ih je desetak, a sada je ostao samo jedan, a usput je ona stvarno velika kuća. Gigant.

Kolika je odgovornost za stanje o kome govorite na ministarstvima kulture i onim državnim institucijama u čijim je to nadležnostima; jesu li trome i opterećene nepotrebnom birokracijom namjesto da služe kao pomoć u spajanju?

Ja sam već dva desetljeća jako angažiran da se otvori komunikacija knjiga na ovom području zajedničkog jezika i baš na temelju tolikog protoka vremena slobodno mogu reći da za takvo što ne postoji političke volje, ni s jedne ni s druge strane. A i što se tiče samih lobija, dakle nakladnika, i oni funkcioniraju nacionalno. To znači da uspješan srpski nakladnik ne bi volio da mu dođe jedan uspješan hrvatski nakladnik praviti konkurenciju. Naravno, isto je i obratno. Osim toga, izostaje pritisak i od struke prema političkim instancama. Ovo je prije svega pitanje javne politike o slobodnom komuniciranju knjižnog materijala preko granica, a što je i UNESCO-om definirano da bude što lakše i

da postoje čak i neke vrste poticaja. Ali, toga za sada, na žalost, nema niti se uspjelo izgraditi. Tu postoji dosta prostora, s obzirom na to da su i hrvatska i srpska knjižna produkcija, ako ćemo ih uspoređivati u relativnim brojkama sa zemljama s kojima bi se i jedni i drugi voljeli uspoređivati, »potkapacitirani« u ostvarivanju tih zadataka. Čak kada dolazi do razmjene knjižnog materijala proizvedenog na srpskom ili na hrvatskom jeziku zapravo ublažavamo tu našu nesretnu, a potentnu sudbinu.

Imate li podatke o tome koliko je novih naslova godišnje u Hrvatskoj?

U posljednjih nekoliko godina to je palo na dvije tisuće i nešto naslova. U Srbiji je to možda nešto više u apsolutnim brojkama, ali je u relativnim čak i slabije. Tako da s ovom razmjenom naslova, pogotovo onih specifičnih, koji su niskotiražni, se vrlo rijetko događa da se oni dupliraju. Recimo, knjige naše kuće *Jesenski i Turk* su često obvezna literatura na Univerzitetu u Novom Sadu iz područja sociologije, ali i mi s posebnom pažnjom pratimo i plasiramo knjige u izdanju novosadskog *Mediteran publishinga* po cijeloj Hrvatskoj, tako da stručnjaci mogu zadovoljiti svoje potrebe. Ali, u najvećoj mjeri kompletnu tu suradnju i razmjenu knjiga možemo nazvati kulturološkim minimumom koji je napravljen. Uvjeran sam da postoje mnogi potencijali kako bi stanje bilo bolje, ali znam i da postoji i još čitav niz drugih prepreka koje će trebati svladati.

Imate li dojam da se na knjigu »s druge strane« i dalje gleda kao na tabu, odnosno da od nje postoje i određeni strahovi?

Postoje ljudi koji u svemu vide tabue i političke probleme, tako da vjerojatno ima onih koji to vide i u knjigama. Ali knjiga je jedan od najbenignijih momenata u toj priči, iako se ponekad izdavačima specifični naslovi koji imaju uvredljive elemente za drugoga, pa se onda to potencira do mjere da se sve vrti oko takvih knjiga. Ali, one su naprosto jedan mali segment kom ne treba ni pridavati preveliku pažnju. Recimo, više je prostora u medijima na beogradskom *Sajmu knjiga* zauzela pojava **Šešeljeve Velike Srbije** d.o.o. kao izdavača nego što je ikakav značaj tog izdavačkog programa u Srbiji. Zapravo se stvara jedna *red-carpetovska* priča, gdje se prave neki slučajevi i onda to upadne u fokus svijesti, a zapravo ta priča zamagli sadržajne i bitne stvari. Ali, na sreću postoje i zajednički projekti nakladnika iz Hrvatske i Srbije kao ljepša strana ove priče. Konkretno, prošle godine smo s *Lagunom* radili *E, baš vam hvala Marka Vidojkovića* tako da je on podjednako bio tražen i u Srbiji i u Hrvatskoj, a kasnije je izašlo i slovensko i makedonsko izdanje.

Kakva je situacija kada je riječ o Bosni i Hercegovini, na koju su i nakladnici i iz Hrvatske i iz Srbije »naslonjeni«, a sigurno i zainteresirani?

Oni, na žalost, trpe jedan kolonijalni odnos i od Srbije i od Hrvatske što mogu potkrijepiti činjenicom da od svih knjiga koje se u BiH prodaju 50% su srpska izdanja, 25% hrvatska, a preostalih 25% je ostavljeno za bosanskohercegovačke izdavače. Pri tome treba znati da je u Bosni i Hercegovini porezna stopa na knjigu 17%, dok je to u Hrvatskoj 5%, a u Srbiji 8%. Naravno da i ti disbalansi stvaraju određene probleme u normalnom komuniciranju, a pri tome postoje i određene specifičnosti poput pojedinih izdavača iz Srbije koji monopoliziraju svoj primat u Republici Srpskoj. Na taj način stvara se jedna loša situacija za napredak njihovoga, mislim bosanskohercegovačkog, nacionalnog izdavaštva.

Što čitatelji u Hrvatskoj najviše traže kada je riječ o izdanjima iz Srbije?

Ovo pitanje je dosta kompleksno, ali uvijek postoje područja knjiga koja lakše komuniciraju i cirkuliraju. Znači, znanost ili pak prijevodi se i traže i rade i tu je skoro pa svejedno na kom jeziku. Što se tiče dječje literature, tu je granica žestoka, jer se vrlo teško plasira literatura na hrvatskom u Srbiji i obrnuto. Osim toga, u Srbiji postoji jaka tradicija dva pisma, pri čemu ćirilica izdanja u Hrvatskoj idu simbolično zato što je danas vrlo mali broj ljudi u Hrvatskoj koji ćirilicu aktivno čita. Naravno, ponekad tu iskaču stvari nekih zvijezda koje su zajedničke na ovim prostorima, bilo da je riječ o književnicima, bilo o starletama. Ali, općenito, sve knjige iz Srbije mogu biti zanimljive u Hrvatskoj, s obzirom na šarolikost interesa ljudi koji tu žive. I obratno. Svi ostali aspekti, o kojima sam ranije govorio, stvaraju prepreke, jer ponekad ljudi nisu spremni napraviti jedan »ekstra angažman« kao što je kupovina knjige. To ljudi sve manje rade i unutar Hrvatske ili Srbije, a kamoli još da se ide lomiti kako bi došao do neke knjige. Na sreću, u Hrvatskoj ipak postoje knjižare koje u nekom vrlo razumnom roku, od 7 do 10 dana, mogu nabaviti neku knjigu iz Srbije tako da i to na neki način olakšava onima koji su za nju zaista zainteresirani. Naravno, sve je to skromno i malo, ali... eto, ipak postoji.

Tu su i sajmovi na kojima se ipak pojavljuje razmjerno veliki broj ljudi i iz jedne i iz druge države.

Sajmovi su, naravno, druga priča. I u Srbiji se pojavljuju nakladnici iz Hrvatske i u Hrvatskoj oni iz Srbije, nekad u većem nekad u slabijem broju, ali je to daleko od toga da bi i njihova količina i tip knjiga mogao privući velike mase ljudi. Tu naravno dolazi i do preklapanja izdanja, posebno kada je riječ o komercijalnoj literaturi, pri čemu još postoje i autorska prava koja priječe i jedne i druge izdavače da te knjige ne cirkuliraju. Inače, to je uobičajeno pravilo u izdavaštvu i nema veze s nacionalizmom već s običnom zaštitom interesa, tržištem i zaradom.

Kako u tom smislu gledate na »prijevode« srpskih izdanja na hrvatski i hrvatskih na srpski. Recimo, u Beogradu sam vidio Ivanu Brlić Mažuranić »prilagođenu« srpskom tržištu.

Ja nisam žestok prema takvim pokušajima, jer oni nekada čak mogu zvučati i simpatično. Mislim da je to ponekad čak i nužno. Evo, i mi imamo takvo iskustvo, jer smo knjigu *50 logičkih grešaka*, koja je objavljena u Srbiji, preveli na hrvatski. I to u suradnji sa samim autorom, koji je to sve autorizirao, jer su disciplinarne matrice logike na srpskom i na hrvatskom različite. Naprosto, ta knjiga ne bi mogla funkcionirati u hrvatskom potencijalnom zainteresiranom okružju, tako da smo mi u biti knjigu samo prilagodili disciplinarnoj matrici. To se isto može reći i za neka druga znanstvena područja kao što su filozofija, kemija ili biologija, jer je već terminologija vrlo specifična i različita u hrvatskom u odnosu na srpski. Dakle, smatram da ponegdje postoji smisao da se te stvari naprave iz čisto praktičnih razloga. To, dakle, može biti i neka vrsta simpatične »poetike«, ali može također biti i jedan »pacijentski« odnos prema jeziku, nekakvo puritanstvo. U svakom slučaju, treba vidjeti o čemu je riječ, pa na temelju toga donijeti vlastiti sud. Ja osobno uvažavam i respektiram pravo jezika da ih se zovu po zemljama i narodima koji ih upotrebljavaju, ali objektivno to su jezici koji se u 95% slučajeva savršeno mogu razumjeti i bez prijevoda.

Pouke izbora za nacionalna vijeća nacionalnih manjina

Proturječnosti se nastavljaju

Dušan Janjić iz Foruma za etničke odnose podcrtao je kako je osnovni problem što institucionalni okvir manjinske politike nije dovoljno elaboriran i osvježen

Izbore za nove sazive nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u Srbiji koje je organizirala država predstavnici nacionalnih manjina su okarakterizirali na razne nezadovoljavajuće načine. S druge strane, organizator, država, tvrdi kako je neophodno političko sazrijevanje aktera te da su zakonski okviri koji se tiču manjinskih prava na visokom stupnju. Općenito, uz fraze poput prevelike politizacije izbora i nacionalnih vijeća i tomu slično, nije se čulo puno novoga na ovu temu na Okruglom stolu pod nazivom »Pouke izbora za nacionalna vijeća nacionalnih manjina«. Ovaj skup su u srijedu, 21. studenoga, organizirali Centar za istraživanja migracija i Forum za etničke odnose u Medija centru u Beogradu.

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** ocijenio je ovom prilikom da redovito održavanje izbora za nacionalna vijeća ukazuje da je Srbija osigurala minimalni institucionalni okvir za razvitak manjinskih zajednica, ali istodobno zamjera zbog toga što, veli, nije postojala dovoljna medijska zainteresiranost za ove izbore.

Nezainteresiranost medija – birača

»Nedovoljno izvještavanje o izbornom procesu bio je jedan od njegovih najvećih nedostataka. Niti jedan medij nije prenio aktivnosti predstavnika lista. Pojavljivanje manjinske politike u srbijanskoj javnosti bilo je moguće samo u negativnom kontekstu«, ukazao je, te dodao da su izborna pravila promijenjena svega dva mjeseca pred održavanje samih izbora. »U stabilnim demokracijama te promjene nastaju najranije godinu dana pred izborni proces. Činjenica da je i kod brojnijih nacionalnih manjina manji broj građana izašao na izbore govori o sveukupnom ambijentu u kojem živimo«, istaknuo je Žigmanov. On je izborni proces opisao kao »privatni pothvat zainteresiranih građana kojima je stalo do nacionalnih interesa manjina u Srbiji«.

Iz mjerodavnog ministarstva, čiji je predstavnik na skupu bio državni tajnik **Ivan Bošnjak**, na primjedbu da je izborni materijal bio na srpskom jeziku i ćirilici kažu da je taj materijal bio preveden na sve jezike nacionalnih manjina koji su sudjelovali u procesu. Gdje se on točno nalazio i na koji način se do njega dolazilo ostalo je nejasno do današnjeg dana i odgovora na ovo pitanje nema. Do njega su pokušali doći predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća.

Bošnjak je ukazao da je zanimanje javnosti za manjinske izbore bilo puno veće nego što su bili zainteresirani sami birači, predstavnici manjinskih zajednica.

Nepravilnosti i primjedbe

Na veliki broj nepravilnosti izbornoga procesa ukazao je **Vitomir Mihajlović** iz romske nacionalne manjine. On smatra da

je lista *Za sveevropski pokret* romske nacionalne manjine imala potporu stanovitih političkih stranaka u Srbiji i da je na temelju toga pobijedila na izborima.

»Rečeno je da je izlaznost Roma bila 85 posto, a sasvim smo sigurni da nije izašla ni polovina pripadnika romske zajednice u Srbiji«, rekao je Mihajlović.

Dodao je kako birački spiskovi uopće nisu uređeni, te da su na izborima bili i umrli, oni koji žive i rade u inozemstvu i na dan izbora nisu ni bili u državi.

Predsjednica Upravnog odbora Centra za istraživanje migracija **Biljana Jović** ukazala je da je njihova organizacija dobila veći broj izvješća o nepravilnostima i da su informacije proslijeđene mjerodavnim institucijama i diplomatskom koru.

»Izborni proces je protkan brojnim primjedbama, snažnom tlakom vladajućih političkih stranaka i agresivnom retorikom«, istaknula je Jović te dodala da za razliku od prethodnih izbora, kad su ovakvi problemi bili više iznimka nego pravilo, na ovim izborima je situacija u značajnoj mjeri drugačija.

Ivan Bošnjak pak preusmjerava pozornost na to da je, kako kaže, cijeli komplet problema izvan zakona, te dodaje da je ozračje koje je obilježilo izbore za nacionalna vijeća daleko prevladalo negativan utjecaj.

»Naš zakonodavni okvir je prepoznat kao jedan od najboljih. Po pitanju prakse i postupanja, to je stvar političke kulture u sazrijevanju ovoga društva.«

Primjedbe o politizaciji nacionalnih vijeća nisu samo pitanja za ministarstvo koje predstavlja, veli.

»Kritike koje su upućene na predizborni proces, financiranje ovih izbora i politizaciju je pitanje za širu zajednicu u našoj državi, ali i za neka konzularna predstavništva«, kazao je on.

Dušan Janjić iz Foruma za etničke odnose podcrtao je kako je osnovni problem što institucionalni okvir manjinske politike nije dovoljno elaboriran i osvježen.

»Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu iz naše polemike i ovogodišnjeg manjinskog izbornog procesa usvojiti će odgovarajuće pouke i nakon toga mijenjati zakonodavstvo i određena pravila kako u najodgovornijim dijelovima administracije koje se bavi manjinskom politikom, tako i u odnosu na sve zainteresirane strane za nacionalna vijeća«, veli Janjić.

Sudionici su zajednički zauzeli stav da se treba ići u smjeru »integriranja manjina u srbijansko društvo, a ne u smjeru stvaranja nacionalne države u kojoj bi nacionalne manjine bile svojevrsni odvojeni otoci u Srbiji«.

Srbija će nakon ovih izbora za nacionalna vijeća nacionalnih manjina imati 22 ovakva tijela. Toliki broj, kako je rekao državni tajnik Ivan Bošnjak, nema niti jedna zemlja u okruženju, a rijetkost su i kod država članica Vijeća Europe.

Siniša Jurić

Stara škola kraj Hipodroma

S obje strane Somborskog puta nekada su se nalazile školske zgrade; jedna s desne strane ceste gledano iz pravca centra grada – u dijelu Subotice gdje je danas lokacija Hipodroma – a druga s lijeve strane ceste u Velebitskoj ulici iza današnjeg Tržnog centra »Mali Bajmok«, poznatijeg kao Buvljak. To se vidi na preciznoj karti grada iz 1928. godine, na kojoj su obilježene spomenute dvije škole, uz druge važne poslovne lokacije. Upravo je ovaj isječak karte važan dokument iz prošlosti grada, kao svjedočanstvo o dugoj trgovinskoj tradiciji lokacije koja i danas velikim dijelom služi istoj svrsi. Na karti je prikazana zgrada pasošarnice (trošarine) i policije, a iza nje velika površina Vašarišta, gdje se danas nalazi Hipodrom. Uz Vašarište je postojala još i *svinjska peca*, te Žitni trg na čijem je mjestu pored Kalvarije nedugo po nastanku ove karte podignuta crkva Isusova uskrsnuća. I s druge strane Somborskog puta, na mjestu današnjeg Buvljaka, također se u to vrijeme nalazilo Vašarište. Do ovog važnog dijela grada prometovao je tramvaj.

Na popisu školskih objekata iz toga vremena, spomenute školske zgrade nose ime po svojim lokacijama: Vašarište I. i Vašarište II. Građene su po tipskom projektu, poput svih mnogobrojnih školskih objekata izvan centra grada, napravljenih na prekretnici devetnaestog u dvadeseto stoljeće. Dio povijesne građe, poput matičnih knjiga učenika, čuva se u Povijesnom arhivu Subotice u zbirci arhivskih dokumenata Osnovne škole *Matko Vuković*, kojoj su pripadali školski ogranci Vašarište I. i Vašarište II.

Obje školske zgrade još postoje. Jedna, u Velebitskoj ulici, dugo je korištena kao poslovni objekt, a u drugoj u Ulici Frana Supila (na fotografiji), pokraj Hipodroma, već desetljećima se nalazi Konjički klub *Bačka*.

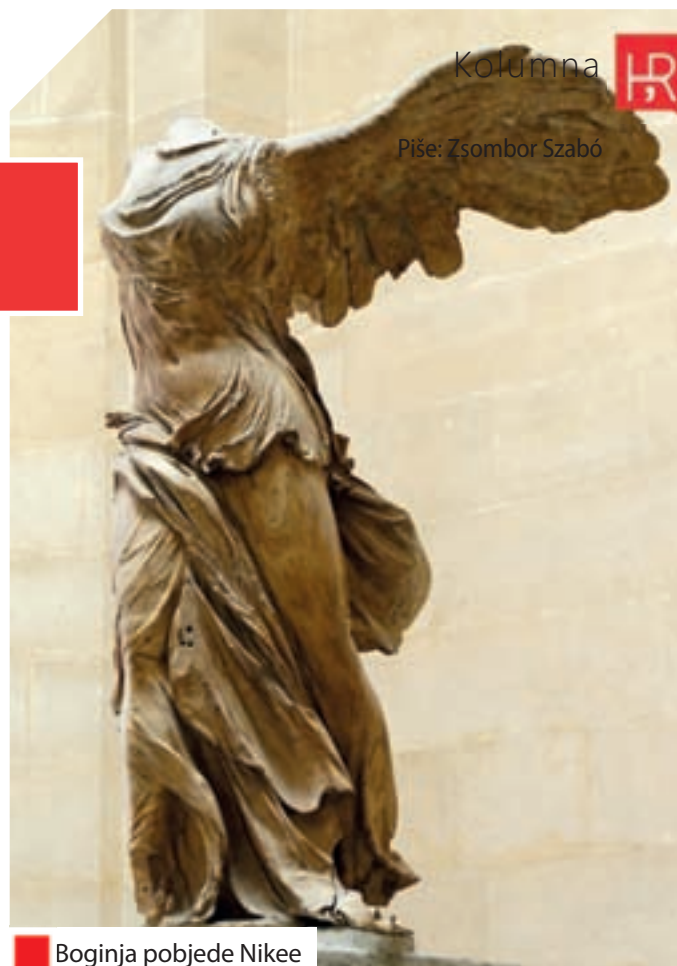

Stogodišnjica

Koncem devedesetih godina prošlog stoljeća, u doba velike krize bivše SFRJ, kada se cijela povijest počela preispitivati i mijenjati u svemu suprotno, moj prijatelj koji je bio profesor povijesti u jednoj srednjoj školi i ja mnogo smo diskutirali o njoj. On je zastupao mišljenje da se o povijesti ne može valjano govoriti ili pisati sve dok su sudionici živi, ili su živi njihovi neposredni potomci. Razočaran povijesnim događajima, i u »povijest« koju je morao predavati, poslije nekoliko godina dao je otkaz u srednjoj školi i zaposlio se kod jednog poznatog građevinskog poduzetnika kao fizički radnik. Pošto je stanovao u mom kvartu povremeno smo se opet sretali i naravno ponovno smo raspravljali o povijesti, ali sad smo već bili bogatiji iskustvom događanja posljednjih deset godina prilikom raspada bivše SFRJ i rađanja nekoliko novih država južnih Slavena. Ovi razgovori su za mene bili dobrodošli, jer sam tada na Arhitektonskom fakultetu u Beogradu radio na svojoj magistarskoj tezi: »Stepski grad – prostorna analiza dva grada Subotice i Kečkemet« i morao sam se doticati događanja u povijesti, naročito od srednjeg vijeka do današnjice i sve to analizirati i u svjetlu srpske, hrvatske i mađarske povijesti. Ovu analizu razvoja i stagnacije sam radio do 1988. godine. Kada sam rad branio 2001. godine, jedno od pitanja članova komisije bilo je »zašto sam analizu radio samo do 1988. godine?«. Odgovorio sam, poučen iz razgovora s mojim drugom povjesničarom da je »odveć malo vremena prošlo i jako je teško izvući neke bitnije činjenice važne za razvoj grada«.

Promjena imperije

Razlog za pisanje ove »jubilarne kolumne« je proslava »stogodišnjice slobode« koja se održala u Vojvodini. Naime, ove godine Skupština AP Vojvodine je proglasila 24. studeni »Danom proslave prisajedinjenja Pokrajine Vojvodine Kraljevini Srbiji«. Osnov je bio što je prije sto godina (1918.) ovog dana održana »Velika narodna Skupština« u Novom Sadu, na kojoj su delegati slavenskih naroda iz Bačke, Banata i Baranje izrazili želju da se otcijepi od Austro-Ugarske u raspadanju i da se priključe državi južnoslavenskih naroda, tada još u formiranju. Znači, tada Vojvodina u ovakvom teritorijalnom ustrojstvu nije ni postojala. Predsjednik Skupštine APV **István Pásztor** je, na određene prigovore od strane nekih mađarskih partija, zašto je ova odluka prihvaćena od SVM-a, odgovorio: »Kao što Mađari, Hrvati i ostale nacionalne manjine imaju pravo, u okviru svoje zajednice odrediti četiri važna datuma koje će proslavljati, tako i Srbi imaju pravo u Vojvodini proslavljati njima važne datume«. Koliko mi je poznato, ovo pravo pripada nacionalnim manjinama. Srbi kao većinski i dominantan narod imaju svoje državne praznike. Ali ovo je samo nijansa. Tek potpisivanjem Trijanonskog sporazuma 1920. godine ova želja srpskog i ostalih slavenskih naroda se i pravno ostvarila i prostori današnje Vojvodine su otcijepljeni od Mađarske. Ovo bi bilo sve najkraće ispričano. Ako počnemo detaljnije analizirati tadašnje događaje, opet ćemo upasti u klopku nemogućnosti objektivne analize, jer potomci tih aktera su još živi i sjećaju se. Poslužiti ću se osobnim primjerom.

Boginja pobjede Nikee

Mog djedu su 1915. godine mobilizirali u K. & K. vojsku i odnijeli na ruski front, te je 1916. pao u rusko zarobljeništvo. Vratio se tek 1924. godine preko Finske. Znači, otišao je ratovati za jednu imperiju, a vratio se u jednu drugu, novostvorenu. Djed pekar, događaje je komentirao bez mržnje i govorio je: »srpska vojska nije zauzela Suboticu, nego je u nju doputovala, nakon trupa Antante«. A drugo što pamtim: »mijenjao sam kraljeve i vladare, a meni uvijek bilo isto; kušuj i radi«. U to vrijeme na satovima mađarske povijesti na materinjem jeziku slušao sam o tome da su Mađari divlji azijski narod koji je rastjerao pitome Slavene u Panonskom basenu; jeli su sirovo meso koje su omekšavali ispod konjskih sjedala, da je Austro-Ugarska bila tamnica naroda, da su kasnije mađarski fašisti trpali Srbe pod led Dunava. Vjerujte mi, nije mi bilo svejedno kao djetetu biti Mađar. Nažalost, ovakav tip retorike: »naš narod je dobar i pravičan, a svi ostali narodi su zločinci« slušaju danas i vojvođanski Hrvati, a i neki drugi narodi. Vjerujem, nije im lako.

Cijena slobode

Uopće ne namjeravam raspravljati na temu što je to sloboda, ali pomalo mi para uši što se naglašava da su se prije sto godina Srbi i ostali Slaveni oslobodili. Pitam se od koga i čega? No, da vidimo što je nama Subotičanima donijela »sloboda«. Nekadašnji po veličini treći grad u Mađarskoj danas je postao provincija Srbije. Nekada smo bili slobodan kraljevski grad, danas smo svedeni na nivo veće mjesne zajednice. Kao Vojvođani toliko smo »slobodni« da ne znamo koliko nam novaca pripada iz proračuna, jer nema zakona. S dvadeset pet jurimo vlakovima itd. Bitno je da »dobra Vlada« ponekad i nama nešto da. Zato, radujmo se, braćo i sestre, slobodi! Riječju: Subotica je propala nakon sto godina »slobode«. Ah da, ne treba cjepidlačiti: »sloboda nema cijenu«. Da parafraziram djedu: šuti, radi i plaćaj svoju »slobodu«!

Pretpraznične čestitke

Drugo lice SUBOTICE

Uskoro nam stižu praznici. Ovih dana mnogi naši sugrađani, pa i ja, imali smo tu čast dobiti jednu pretprazničnu čestitku od Javnog vodoprivrednog poduzeća *Vode Vojvodine* iz Novog Sada u vidu preporučene pošiljke. U strogo po P.S.-u (pravilima službe) birokratski dizajniranoj bijeloj kuverti nalazilo se rješenje obračuna naknade za odvodnjavanje, obuhvaća razdoblje travanj – prosinac 2018. godine, a odnosi se na sve vlasnike, odnosno korisnike poljoprivrednog, šumskog, građevinskog i drugog zemljišta naznačenog u dispozitivu rješenja utvrđenog na temelju podataka iz listova nepokretnosti dobivenih od Republičkog geodetskog zavoda, shodno članku 170. Zakona o vodama. Pošiljatelj je bio ljubazan i uviđavan, te je u prilogu dao i uplatnice s već upisanim iznosom kako za osnovno zaduženje, tako i za preostali dug ako ga ima (ja ga imam – 3,89 dinara; slovima: tri dinara i osamdeset devet para). Naznačene iznose obveznik je dužan uplatiti u roku od 15 dana od dana dostavljanja rješenja. U protivnom izvršit će se prinudna naplata s propisanom zateznom kamatom. Uplatnica ima zanimljiv naziv: instrukcija za plaćanje. Blago nama, opet nas poučavaju.

U obrazloženju stoji da je člankom 169. Zakona predviđeno da se naknada za odvodnjavanje plaća za uređenje vodnog režima zemljišta na melioracijskom području, odnosno dijela melioracijskog područja, odvođenjem suvišnih voda sustava za odvodnjavanje, kojima upravlja javno vodoprivredno poduzeće. Nadalje, da se predmetno zemljište nalazi – citiram: »na melioracionom području Bačke, Banata i Srijema, što je utvrđeno u skladu s Odlukom o određivanju melioracionih područja i njihovih granica na teritoriju AP Vojvodine (Službeni list APV, broj 9/11) kojom su određena melioraciona područja i njihove granice na teritoriju Autonomne pokrajine Vojvodine, i to: na vodnom području Bačka i Banat: melioraciono područje *Gornji Dunav*; na vodnom području Srijem: melioraciono područje *Srijem*« (završen citat – kapa dolje autoru rečenice!)

Sve bi bilo u redu – zakon je zakon – pa još da se prisjetimo i riječi pokojnog premijera **Zorana Đinđića** koji onomad dobronamjerno reče da se ne pitamo samo što država može učiniti za nas nego i što mi možemo učiniti za državu (danas to znači i čitajte kao »plaćaj narode i ovo«). Međutim, ima tu nekoliko nejasnoća. (1.) Subotica jest u Bačkoj, ali mi nije jasno gdje nas uvrstiše u *Gornji Dunav*? A tek Banat? Možda je u planu izgradnja nekog kanala koji će od Dunava protjecati i pored našeg grada povezujući ga s Banatom? Podsjeća me na onaj slavni projekt, za sada stavljen *ad acta*, kanal Morava – Vardar – Egejsko more. (2.) Brojnim građanima Subotice – vlasnicima, odnosno korisnicima građevinskog zemljišta, kako bi se to reklo riječima iz dobivenih rješenja – predmetne nekretnine nalaze se na takvim mjestima gdje ne postoji kanalska mreža, odnosno melioracijski sustav, a odvodnjavanje suvišnih voda vrši se putem javne kanalizacijske mreže (gdje je ima!), kojom gazduje a odvodnjavanje i naplaćuje subotičko JKP *Vodovod i kanalizacija*. (3.) Mogu samo zamisliti reakciju na ovu pretprazničnu čestitku onih naših sugrađana koji pri svakoj jačoj kiši, naglom topljenju snijega ili pojave podzemnih voda proklinju dan kada su si priuštiti neko drugo prijevozno sredstvo umjesto čamca kojim bi jedino mogli proći svojom ulicom, prići svojoj kući ili dvorištu, a pristup podrumima svojih kuća nemoguć je bez gumenih (ribolovačkih) odijela pa i ronilačke opreme. (4.) Što se odvodnjavalo s njiva gdje je sve što je zasijano i posađeno stradalo od suše?

Građani Subotice (i ne samo oni) bili bi vrlo zahvalni kada bi svake godine uz dobijene »instrukcije o plaćanju« dobili i poneku validnu informaciju gdje su i za što utrošena ne mala novčana sredstva prikupljena za uređenje vodnog režima zemljišta na melioracijskom području, pa makar bili i melioracijsko područje *Gornji Dunav*.

A. D.

In memoriam

Jelena Borković

(1926. – 2018.)

Subotici je 25. studenoga 2018. godine poslije dulje bolesti preminula **Jelena Borković**, članica i dobrotvor Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini te dugogodišnja karitativna djelatnica Dobrotvorne zajednice *Amor vincit* iz Subotice.

Rođena je u Subotici 21. srpnja 1926. u obitelji **Ilije i Ruže**, rođ. **Grabovac**, oboje rodnom iz Sinja. Obitelj se u Suboticu doselila poslije Prvog svjetskog rata, u kojem joj je otac sudjelovao kao dobrovoljac i bio odlikovan. Pred ulazak mađarske vojske u Bačku 1941. godine obitelj je izbjegla u Sinj, a vratila se nakon Drugog svjetskog rata. Osnovnu školu i gimnaziju polazila je u Subotici, Sinju i Sarajevu. Poslije rata diplomirala je na Odsjeku agrrotehnologije na Agronomskom fakultetu Sveučilištu u Zagrebu. Nakon diplomiranja, nekoliko godina je radila u Samoboru, a poslije toga odlazi u Beograd gdje je do umirovljenja radila u *Žitozajednici*, velikoj državnoj tvrtki koja je kontrolirala kvalitetu pšenice i brašna u cijeloj Jugoslaviji. Poslije umirovljenja vratila se u Suboticu, gdje je živjela do smrti.

Tijekom 1990-ih godina, kao članica DSHV-a, angažirala se u Dobrotvornoj zajednici *Amor vincit*, koja je djelovala u okviru stranke. Bila je dugogodišnja članica upravnog odbora *Amor vincit* te predsjednica upravnog odbora u dva mandata (1996. – 2004.). Kao članica DSHV-a nesebično je iz osobnih sredstava pomagala potrebite i siromašne, bez obzira na stranačku pripadnost. Bila je veliki dobrotvor stranke, pomažući iz vlastitih sredstava opremanje prostorija DSHV-a te redovito pomagala održavanje priredaba i manifestacija koje je stranka organizirala.

S. B.

Finale

Završavajući svoj izuzetno motivirani obrambeni govor dr. Csillag konstatira da je sud nezakonito odbacio njegovu protutužbu, te je bio prinuđen predati tužbu da se ta odluka proglasi ništavnom. Zamolio je sud i porotnike »zaklete pred Bogom i ljudima« da odmjere adute, kako tužitelja tako i obrane i na temelju toga osude ili oslobode njegovog branjenika, uz sljedeću napomenu:

»Ja vas samo molim za to da usporedite ove adute, usporedite što stoji naspram formuliranih izraza u inkrimiranom članku koji je napisao moj branjenik? Prvenstveno rješenje subotičkog suda, koje odlučno dokazuje da je Bobula oklevetao Vermesa nazivajući ga u novinama pronevjeriteljem, a Kraljevski sud je proces protiv Vermesa po pitanju pronevjere ukinuo. Stoji i to da je tužitelj mog branjenika ne samo materijalno upropastio, ali i to da time nije bio zadovoljan nego ga je htio i moralno upropastiti; **János Bobula**, građevinski poduzetnik, stoji naspram onog **Lajosa Vermesa** o kome svatko zna da nije samo svoj rodni grad Suboticu i Palić ukrasio kitnjastim zgradama – mada uz cijenu propasti svoje imovine – ali u cijeloj državi jedva da se nađe grad čija se omladina putem njegovog poticaja i podučavanja nije osnažila i obogatila znanjem. Tužitelj, prema tome, stoji naspram jednog takvog čovjeka koji je jedan pravi oduševljeni šampion nacionalne misije. Molim vas, cijenjena gospodo, usporedite ove činjenice i spokojno se možete suočiti s vašom presudom, molim da se moj branjenik u cijelosti oslobodi krivice!«

Nakon poduzetog vijećanja porotnici su donijeli sljedeću presudu:

- I. – Je li Lajos Vermes autor članka? 11 da, 1 ne;
- II. – Ima li u njemu klevete? 7 da, 5 ne;
- III. – Je li Vermes kriv za klevetanje? 4 da, 8 ne.

Na temelju verdikta (odluke porotnika) Kraljevski sud je oslobodio Vermesa krivice, proglasivši da Vermes nije kriv za klevetu i vrijeđanje ličnosti i naložio Bobuli da plati 150 forinti sudskih troškova. Nesporno – zahvaljujući visprenosti dr. Károlya Csillaga.

Bobulino viđenje

Bácskai Ellenőr 24. oktobra 1895. prenosi Bobulin članak »Prodomo« iz časopisa *Építészeti Szemle* u kojem, kako je napisano u uvodniku, »s velikom gorčinom, ali i s puno istine« opisuje događaje vezane za palčku električnu željeznicu:

»Prije šest godina zadesila me je ta nesreća da sam se upoznao s nekoliko subotičkih gospoda, koji su mi mnogo pričali o mogućnostima razvoja grada Subotice – pozvali su me u svoje krugove i zamolili me da ja, kao građevinski poduzetnik, podnesem ponude i prijedloge za razne poslove u Subotici na

temelju čega ću ne samo pošteno biti nagrađen za svoj trud, nego ću i gradu učiniti veliku uslugu (ostale komplimente koji se odnose na moju ličnost, naravno, ne želim napisati).

Mene je, kao nekoga tko je u cilju jačanja srednje klase toliko pisao i puno govorio, bilo lako pridobiti za stvar *par excellence* građana grada Subotice, jer sam pristaša toga da se u životu praktični smisao valjanosti ideje tako može ostvariti. Ne samo da sam naporno, ne štedeći sebe, proučavao lokalne odnose i snosio proučavanjem nastale troškove, nego sam pisao članke i druga tiskanja izdanja o plemenitoj misiji grada Subotice i njenih građana koji će, ako dostojno ispune svoju dužnost, ostvariti veliku korist za sebe, a i za opću stvar.

Polazeći od ovih načela, rado sam se suglasio s time da za grad osnujemo prijevozno sredstvo koje će, kako svuda u svijetu tako i u Subotici, grad i stanovnike grada preobratiti, što je prvenstveno nužno jer su i sami Subotičani govorili da 'zaista, grad je još seljački grad'.

Atila Dunderski

Kada usporedimo analizu novinskih članaka iz ovog teksta i neka sadašnja događanja, naročito ona sa »sposobnim« pojedincima, nameće se nekako samo od sebe da za Suboticu izgleda i danas važi latinska izreka – *nihil novi sub sole* – ništa novo pod suncem.

Subotica u studenom 1918.

Velika Narodna skupština u Novom Sadu nije striktno vezana za prostor Subotice, ali je itekako imala utjecaja na nju zato što je na njoj donesena odluka o priključenju Vojvodine, izravno s Beogradom, a ne preko Zagreba, kako su neki Bunjevci predlagali i zastupali u početku, kazao je Nimčević

Da nije bilo prvaka vojvođanskih Hrvata na čelu s **Franjom Sudarevićem** i **Blaškom Rajićem**, vjerojatno ovaj prostor danas ne bi bio dio Republike Srbije. Oni su bili ključni ljudi kada su u pitanju događaji iz 1918. i 1921. godine, odnosno kada su uspostavljene nove granice na prostoru Austro-Ugarske Monarhije, istaknuto je na LVI. znanstvenom kolokviju Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata održanom u četvrtak, 22. studenoga, a u svjetlu obilježavanja 100 godina od pripajanja Bačke, Banata i Baranje Kraljevini Srbiji. Predavanje na temu »Subotica u studenom 1918. godine – prilog proučavanju povijesti Subotice u XX. stoljeću«, tim je povodom održao povjesničar **Vladimir Nimčević**.

Slavno, ali i nesretno poglavlje

Prepoznajući vrijednost, ali i nedostatke sadržaja vezanih za povijesne procese pokrenute rujna-listopada 1918. u Subotici, u kojima su bunjevački Hrvati odigrali bitnu ulogu, ZKVH je organizirao predavanje koje u osnovi predstavlja pregled podataka do kojih su došli **Joso Šokčić**, **Balint Vujkov** i drugi historioografi i entuzijasti koji su svojim sakupljačkim i analitičkim trudom pridonijeli da ova stranica prošlosti bunjevačkih Hrvata ne padne u zaborav, rekao je Nimčević, ističući kako je u pitanju slavno, a ujedno i nesretno poglavlje u povijesti bačkih Hrvata i kako mu se zbog toga mora posvetiti više pažnje.

Iz ovoga se razdoblja, kao najznačajnije ističu tri cjeline: prva je osnivanje Narodnog odbora Bunjevaca i Srba 10. studenoga 1918., potom ulazak srpske vojske u Suboticu 13. studenoga nakon čega je uslijedila i smjena vlasti u ovom gradu, i treća je velika Narodna skupština u Novom Sadu, koja nije striktno vezana za prostor Subotice ali je itekako imala utjecaja na nju zato što je na njoj donesena odluka o priključenju Vojvodine, izravno s Beogradom, a ne preko Zagreba, kako su neki Bunjevci predlagali i zastupali u početku.

Prinos i uloga bunjevačkih Hrvata u stvaranju nove države su, prema riječima Nimčevića, veliki. Naime, viđeniji Bunjevci, poput **Blaška Rajića**, **Stipana Matijevića**, **Franje Sudarevića**, **Jose Prčića** i dr., koji su imali određene položaje u gradskim i vjerskim strukturama, svojim su ugledom potaknuli one koji nisu bili vezani za politički rad da postanu sudionici procesa koji je na koncu doveo do toga da srpska vojska uđe u Suboticu. Međutim, Bunjevci su upali u zamku, dodaje Nimčević.

»Bunjevci su u ovim događajima više bili vođeni emocijama nego političkom zrelošću i zato su vrlo lako potpali pod utjecaj **Jaše Tomića** i njegovih agitatora iz Novog Sada i Sente. Previše su vjerovali subotičkim Srbima **Joci** i **Vladislavu Manojloviću**. Može se reći da su upali u zamku u koju su vrlo vješto dovedeni, jer su mislili da je za oslobođenje potrebno biti samo iskren rodoljub, ali se ispostavilo da je to bila njihova najveća slabost. Oni su se radovali što je u Skupštini grada prozborena bunjevačka

riječ koja je do tada bila potiskivana pod raznim prijetnjama i kaznama.«

Značaj povijesnih izvora

Razlog nedovoljno poznate uloge bunjevačkih Hrvata u ovim povijesnim procesima, osim u oskudici relevantnih izvora, leži i u njihovom prešućivanju, odnosno zaobilaženju, kaže Nimčević.

»Izvori su postali preteški za povjesničare, posebno za mlađu generaciju, sve je manje odlazaka u arhiv, knjižnice se posjećuju samo zbog suvremenog tiska, kod nas u Subotici se ne vodi velika briga o izvorima (primjerice, brojeva *Nevena* iz razdoblja međuraća je sve manje i manje), za razliku od Novog Sada gdje je npr. list radikalskih Srba *Zastava* potpuno očuvan i iz njega se može crpjeti mnogo podataka. Drugi uzrok toj pojavi uskog tumačenja jest ideologija koja povjesničara stavlja u veoma uzak okvir.«

Kada se govori o povijesti, odnosno prošlosti, mnogo se pažnje treba posvetiti povijesnim izvorima, jer jedino oni mogu diktirati teorijski okvir, a sve ostalo je pričanje napamet koje može dovesti u zabludu, ističe Nimčević.

Tako se za istraživanje ove teme on služio knjigom Jose Šokčića *Subotica prije i poslije oslobođenja*, koja donosi najviše podataka iz različitih izvora (pisanih i usmenih). On ujedno ističe kako iz 1918. godine postoji vrlo malo izvora i kako je Stipan Matijević, kada je ušao u svoj ured, mogao konstatirati da za ovu godinu nije ostalo praktički ništa.

»To je bilo jedno vrijeme kaosa koji je vješto iskorišten za instalaciju novih vlasti, za provođenje interesa beogradskih, centralističkih, unionističkih vlasti. Sudbina Vojvodine je gotovo identična sudbini Crne Gore u to vrijeme. Crna Gora, koja je

imala sva obilježja neovisne države, je u studenom 1918. godine praktički zbrisana s političke karte jer je na Podgoričkoj skupštini donesena odluka o priključenju Crne Gore Srbiji i trebalo je isto tako priključiti i Vojvodinu, koja je bila samo skup županija koje se uopće nisu tako zvale kao današnja područja (Torontolska županija, Bačka županija). Vojvodina je u ono vrijeme podrazumijevala Bačku, Banat i Baranju, a Srijem je tada smatran područjem Slavonije. Upravo zbog te političke nezrelosti aktera zbivanja i dijelom zbog nepostojanja jednog političkog sustava, okvira, Vojvodina je vrlo lako ušla u sastav Srbije.«

Uskoro međunarodni okrugli stol

»Unutar prostora hrvatske zajednice, ni u Vojvodini, ni u Subotici do sada još nije bilo javnoga govora o ovim događajima, što je vjerojatno i posljedica naših relativno slabih resursa kao i zbog činjenice da je sama tema, u ideološkom smislu, relativno snažno obojena s dominantnim ideološkim i drugim sadržajima kada je u pitanju aktualni politički trenutak. Kada je u pitanju hrvatska zajednica, postoji presnažna supremacija elemenata koji se vezuju uz identitet 'samo' Bunjevaca koji sebe ne smatraju Hrvatima i u tom smislu oni imaju presnažnu prevagu i u prostoru srbijanske javnosti«, rekao je ovom prigodom ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov**.

Zbog toga je, kaže, ova ustanova kulture započela svoje dionništvo u ovom velikom narativu, za početak kroz ovaj kolokvij, a vrlo brzo će organizirati međunarodni okrugli stol sa sudionicima iz Mađarske, Srbije i Hrvatske, na kojem će se ovaj događaj, odnosno prijelomni trenutak u povijesti XX. stoljeća, pokušati s više strana osvjetliti.

I. Petrekanić Sič

KONCERT
30 GODINA
2. XII. 2018.
20 SATI
TEHNIČKA ŠKOLA
IVAN SARIĆ
SUBOTICA

GOSTI:
STANKO ŠARIĆ
ANTONIJA DULIĆ

KONTAKT: 063 808 78 39

hajo
ANSAMBL

TU SU MOJI DOBRI LJUDI,
TU SU MOJE USPOMENE

30. studenoga 2018.

Šokci u riječi, običajima, nošnji i glazbi

Udruga građana Urbani Šokci svojom redovitom manifestacijom Dan hrvatske kulture obilježila je deset godina rada

Udruga građana *Urbani Šokci* organizirala je 23. studenog, u okviru svog redovitog programa *Dan hrvatske kulture u Somboru*, Međunarodni okrugli stol *O Šokcima je rič* i glazbenu večer. U radu okruglog stola sudjelovali su znanstvenici, etnolozi, teoretičari glazbe iz Osijeka, Monoštora, Berega, Sombora i Mohača, a u glazbenom dijelu programa *Kraljice Bodroga* iz Monoštora i mješovita klapa *Prvi komin Snježanin* iz Zagreba.

Rič o Šokcima

Govorilo se o jeziku, o čuvanju tradicije i običaja kroz rad šokačkih udruga, Šokcima i glazbi, tzv. seoskim Šokcima u Mađarskoj i desetogodišnjici rada Udruge građana Urbani Šokci.

»Svaki život se odražava na leksiku, izboru riječi, a slavonski dijalekt nalazi se uz velike rijeke Dravu i Dunav, uglavnom u seoskim sredinama. Pogrešno je misliti da je to siromašan rječnik, jer je vezan za seoske sredine. Dapače, taj rječnik jako je bogat, ali riječima koje odražavaju životne potrebe ljudi s tih prostora. Rječnik slavonskog dijalekta vezan je uz način života obitelji, poslove i u tom smislu je vrlo bogat i razgranat, a rječnici koji se u posljednje vrijeme objavljuju nastaju iz potrebe da se prikaže rječničko blago, da se sačuva bogatstvo određenoga mjesta«, kazala je prof. dr. sc. **Ljiljana Kolenić** s Filozofskog fakulteta u Osijeku, koja je recenzirala nekoliko rječnika šokačkih govora.

O govoru Šokaca u Baču govorila je doc. dr. sc. **Silvija Ćurak** koja je sa svojim studentima radila terensko istraživanje govora Šokaca na prostoru Bača.

»Tradicijski leksik govori o tome kako su ljudi živjeli, čime su se bavili i iz te leksike može se sagledati život Šokaca u prošlosti. Međutim, tradicijski leksik izumire, a to smo vidjeli i u Baču. Ja

sam taj leksik podijelila na četiri značenska polja. Prvo je zemlja, poljodjelski radovi i alat, drugo je hrana i piće, treće kuća i okućnica i četvrto obrt i ručni rad. Upravo za ova značenska polja dobili smo najviše podataka od naših kazivača«, kazala je dr. Ćurak.

»Seoski Šokci koji žive uz cestu koja povezuje Pečuh i Mohač bliski su bošnjačkoj skupini Hrvata koja je nastanjena u Pečuhu i okolnim selima. To se vidi po plesovima, pjesmama i nekim dijelovima nošnje. Utjecaj je to suživota, susretanja, preuzimanja dijelova nošnje. Sela su dalje od centara i danas su skoro opu-

stjela. Nažalost, ni mađarska vlada ranije nije potpomagala opstanak Šokaca na tim prostorima. Politika je sada drugačija i postoje manjinske samouprave koje barem jednom organiziraju neku manifestaciju i jačaju međusobne veze šokačkih mjesta«, kazala je **Milica Klaić Taradija**, novinarka iz Mohača.

Teoretičarka glazbe **Milica Lerić** iz Berega govorila je o **Miki Ivoševu Kuzmi**, poznatom glazbeniku iz Berega, a **Sonja Periš-**

Tjedan u Somboru

kić Pejak, etnologinja i pedagoginja iz Monoštora, o tome kako se kroz rad KUD-a Hrvata *Bodrog* čuvaju govor, nošnja i običaji.

Prvih deset godina

Drugi dio programa bio je prilika da se podsjeti na desetogodišnji rad *Urbanih Šokaca* i svima onima koji su pomogli rad Udruge dodijele zahvalnice.

Udruga građana *Urbani Šokci* za fokus svojega rada odabrala je trajno čuvanje tradicijskog naslijeđa, prije svega kroz pisanu riječ.

»Fotografije, nosači zvuka, pisana riječ... načini su da se za budućnost sačuva naše naslijeđe. Tu smo mi našli prostor za rad naše udruge. I meni osobno to više leži. Polako sam počela istraživati našu povijest kroz priče ljudi iz moje generacije, starijih ljudi koji su živjeli povijest vremena koje je nama najbliže za pamćenje«, riječi su predsjednice Udruge **Marije Šeremešić**.

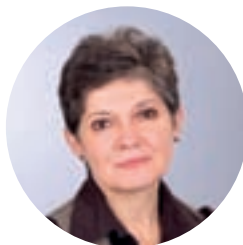

A Udruga je, među ostalim, objavila knjigu pjesama *Tajanstvenosti trag Stipana Bešlina*. U njoj je 71 pjesma ovog rano preminulog pjesnika iz Monoštora, a dvadesetak njih su pjesme davno izgubljene zbirke *Tamna cesta* i prvi put su objavljene. Tiskan je rječnik monoštorskog govora *Bile riči*, a više od polovine šokačkih riječi u tom rječniku više nije u uporabi. Udruga je objavila i dvije knjige o Monoštoru – *Monoštor u povijesti 1 i 2* i *Stare šokačke svatovske pisme iz Berega, Monoštora, Sonte, Plavne i Bača* koje su se pjevale prije 100 i više godina i snimljene su na nosaču zvuka.

U suradnji s Gradskim muzejom Sombor organizirano je nekoliko tematskih međunarodnih izložbi kao što su izložbe starih vjenčanih fotografija, izložba tradicijske obuće i originalnih svečanih nošnji. U suradnji sa *Šokačkom granom* iz Osijeka *Urbani Šokci* iz Sombora bili su organizatori znanstvenog okruglog stola *Urbani Šokci*. Ovaj znanstveni skup okuplja profesore, književnike, etnologue studente, a svake godine odabire se nova tema kojoj je zajednička poveznica Šokadija. Svi radovi izlagani na tim međunarodnim okruglim stolovima koji su održavani u Somboru i Osijeku tiskani su u zborniku. UG *Urbani Šokci* više ne sudjeluje u tom projektu, ali zato već četiri godine u okviru *Dana hrvatske kulture* priređuje okrugli stol *O Šokcima je rič*.

Z. V.

Pismo predsjednika

Stiglo nekim članovima moje obitelji, i to onima koji su u mirovini, ovih dana pismo. I to ne bilo kakvo pismo, već pismo od predsjednika. Ne, nije im pisao tamo neki predsjednik udruge umirovljenika, predsjednik

ribolovačkog kluba ili mjesne zajednice već osobno ON, naš predsjednik. A pismo puno zahvale za žrtvu koju su podnijeli za oporavak zemlje i obećanja da će ta žrtva biti cijenjena, a život u Srbiji, pa i onaj umirovljenički, biti sve bolji i bolji. I još je predsjednik obećao da će ovakvih pisama biti i ubuduće, jer će ovakvu vrstu »skromnog i smjernog« izvještaja uvrstiti kao obvezu koje će se »redovito pridržavati«. Neki su to pismo dočekali kao najveću dragocjenost, neki ga nezainteresirano bacili u smeće, a neki su ostali u dilemi piše li im to predsjednik SNS-a ili države? Upravo to se i ja pitam, jer sporno je i jedno i drugo.

Ukoliko je sveskolike umirovljenike (a sva je prilika da je pismo zahvale stiglo na više od 1,7 milijuna adresa umirovljenika) svojom pisanijom obradovao predsjednik države, zašto je onda na kuverti logo SNS-a, a ukoliko je pisanija stigla ne iz državnog već stranačkog kabineta, pitanje (s velikim znakom pitanja) je odakle naprednjacima baza podataka s imenima i adresama umirovljenika? Te podatke ima samo Fond PIO, pa znači li onda to da je ta baza podataka ustupljena jednoj stranci? Znači li to da će uskoro na adrese umirovljenika pokucati aktivisti SNS-a da izvide situaciju ili u prijevodu da ispituju koliko umirovljenici cijene potez predsjednika i hoće li to i pokazati na (nekim) narednim izborima? Ako je pismo stiglo iz SNS-a, što i stoji na kuvertama, onda to upravo znači to. A opet moglo je to pismo stići iz državnog kabineta, ali valjda logika nalaže da na takvom pismu ne bi trebalo biti stranačkih oznaka. Ili su kod nas stranka i država jedno te isto? Što reče jedan iz dinastije Lujeva – »država, to sam ja«.

Z. V.

Blagoslov novoizgrađene crkvene dvorane *Kata* u Sotu

Uz dogovor se kuća gradi

Na blagdan svete Katarine djevice i mučenice, crkvenog goda župe u Sotu, u nedjelju, 25. studenoga, blagoslovljena je novoizgrađena crkvena dvorana koja nosi ime nebeske zaštitnice župljana *Kata*. Svečanost je započela svetom misom u župnoj crkvi koju je predvodio srijemski biskup mons. **Đuro Gašparović** u zajedništvu s domaćinom, župnikom vlč. **Nikicom Bošnjakovićem** i grkokatoličkim svećenicima iz šidske općine, nakon čega je uslijedilo svečano presijecanje vrpce i blagoslov novoizgrađene crkvene dvorane. Za župljane Sota, ovaj dan bio je povijesni događaj. Izgradnja dvorane trajala je pet godina, uz svesrdnu pomoć Srijemske biskupije, državnih institucija, brojnih darovatelja i župnika Bošnjakovića, kao i župljana koji su s radošću sudjelovali u svim radovima. Dvorana je namijenjena za potrebe župljana župe u Sotu i susjednih mjesta koji će se u njoj sastajati na molitvi i raznim svečanostima, ali i za aktivnosti organizirane na biskupijskoj razini.

Povijesni događaj

Ovaj događaj koji se odigrao na nedjelju Krista Kralja predstavljao je dugogodišnji san svih župljana, ali i ostalih kršćana druge vjeroispovijesti.

»Svaka izgradnja objekata u Srijemskoj biskupiji predstavlja veliki događaj. Tim više ako se tim pothvatom župne zajednice vode naprijed, uljepšavaju vjerom i kršćanskim životom. U našoj biskupiji djeluje 29 župa sa svojim filijalama. Među njima je i

župa u Sotu. Srijemska biskupija je u dogovoru sa župnikom Bošnjakovićem 2013. godine donijela odluku o izgradnji ove dvorane, na mjestu starog i trošnog objekta. Rukovodili smo se time da ova dvorana neće biti samo za potrebe ove župe, nego i za cijelu Srijemsku biskupiju. Zbog toga ova dvorana ima dva ulaza. Prvi je nazvan *Kata*, otvoren za župljane Sota, a drugi nosi naziv *Noina arka* čija vrata su otvorena i za druge ljude, kao i za aktivnosti koje će se održavati na biskupijskoj razini«, kazao je srijemski biskup čestitajući tom prilikom župniku Bošnjakoviću 10. obljetnicu župništva, zahvaljujući mu se na svemu što je učinio u svom dosadašnjem pastoralnom radu.

Ispunjen zavjet

Radovi na izgradnji crkvene dvorane započeli su 2013. godine. Župljani su se uključili najprije u radne akcije rušenja starog objekta, odnošenja šteta, ravnjanje terena, a potom i u izlivanje temelja i daljnju izgradnju. Veliku zahvalnost župljani duguju pomoći Blažene Djevice Marije, čiji su kip donijeli iz Lurda u Sot 2013. godine, kada su joj se zavjetovali da im pomogne u pronalasku novčanih sredstava za izgradnju objekta.

»Crkvenu dvoranu smo uz Marijinu pomoć izgradili za 220.000 eura. Projektantska vrijednost je bila 420.000 eura. Princip nije bio 'ključ u ruke', nego smo s mnogima pregovarali, tražili dozvole, odobrenja, kako bismo mogli sami pronaći izvođače. A dogovor kuću gradi. Gdje nema dogovora, nema napretka. Kroz

Tjedan u Srijemu

Primjeri dobre prakse

Međunarodni projekti koje financira Europska unija, sve češće se prakticiraju u školama u Srbiji, a isto tako i u Srijemu. Ciljevi tih projekata su različiti. Tako su neki od njih usmjereni k unaprjeđivanju

rada i stjecanju znanja u skladu s

nadolazećim potrebama tržišta. Sve češći su i oni projekti usmjereni na razvoj informacijske tehnologije. Neki od njih počinju se primjenjivati još u osnovnim školama, s ciljem ohrabivanja učenika da se prilikom izbora zanimanja opredijele za ona koja će biti aktualna u budućnosti. Jedna od osnovnih škola u Srijemu koja preko *eTwining* portala sudjeluje u projektu koji ima za cilj ohrabriti djevojčice da se opredijele za zanimanje u oblasti informacijsko-komunikacijskih tehnologija, kao i da se promovira rodna ravnopravnost, jest osnovna škola *Zmaj Jova Jovanović* iz Rume, koja je ovaj projekt započela 2015. godine. Inače, *eTwining* je internet portal koji podržava virtualnu suradnju i razmjenu dobrih praksi između nastavnika i odgojitelja, ali i učenika širom Europe. Prateći trendove, profesori i učenici Srednje stručne škole *Branko Radičević* iz Rume u okviru još jednog međunarodnog projekta imat će priliku unaprijediti svoj rad i znanje. A riječ je o projektu *Budi kreativan – osiguraj svoju budućnost*, koji financira Europska unija putem programa *Erasmus+* u području Kooperacije za inovaciju i razmjenu dobre prakse. Škola iz Rume pristupila je Konzorciju ovog projekta, čiji su partneri Ekonomska i Upravna škola Osijek i Umjetnička škola *Enrico i Umbero Nordio* iz Trsta. Projekt je proizašao kao potreba da se odgovori na izazove četvrte industrijske revolucije. Postoje očekivanja da će se u narednih 10 do 15 godina ukinuti polovica sadašnjih zanimanja. Istraživanja govore da nedostatak slobodnih radnih mjesta na tržištu neće skoro biti riješen, a veliki broj nezaposlenih, posebice mladih, evidentan je, kako u Srbiji tako i u Hrvatskoj i u Italiji. U budućnosti će se veća prednost u zapošljavanju davati kreativnim ljudima s visokom socijalnom inteligencijom, a trenutni sustav obrazovanja to ne može zadovoljiti. Ukoliko će ovakvi međunarodni projekti na tom polju dati rezultate i biti od koristi mladim ljudima, onda bi se ovim primjerom mogle rukovoditi i druge škole, posebno u onim mjestima gdje je nezaposlenost ispod svakog prosjeka.

S. D.

dogovor mnogih koji su se ovdje ugradili, niklo je ovo velebno zdanje. Želim da se dogovor svih onih koji će koristiti ovu dvoranu nastavi i ubuduće. Također, bila je potrebna i lijepa riječ da bi se ovo dogodilo, a tako želim da bude i dalje. I treća stvar koju bih želio reći jeste, žao mi je i ispričavam se i oprost. Samo na toj isprici, kad čovjek prizna svoje pogreške i ima srce to reći drugome, gradi se mir, koji nam je svima potreban«, kazao je vlč. Bošnjaković.

Prva donatorska sredstva u iznosu od 3 milijuna dinara župa u Sotu dobila je od Ministarstva pravde iz Uprave za suradnju s crkvama i vjerskim zajednicama. Za izgled novoizgrađene dvorane zaslužna je projektantica arhitekture **Nevenka Vidić** iz Šida, čija je struka bila od velike pomoći, a ispoštovani su svi projektni detalji.

»Nabavljali smo materijale po najpovoljnijim cijenama, ali u dobroj klasi. Vođenje cjelokupne izgradnje je jako bitno, jer projektant može uštedjeti veliki postotak u investicijama. Međutim, bilo je dosta radova na dobrovoljnoj bazi. Bilo mi je zadovoljstvo i izazov sudjelovati u poslu. Radila sam s puno ljubavi, a u svemu su me vodili mudrost i želja da se izgradi objekt koji će biti od koristi mlađim pokoljenjima«, kazala je Vidić.

Na korist svim ljudima

»Uložili smo dosta truda i rada u izgradnju, ali da nije bilo sloge među nama, ne bi došlo do završetka radova. Mislim da je najveći uspjeh u tome. Nije nam bilo teško, radovali smo se i sada kada je sve završeno ponosni smo, jer rijetko tko se može pohvaliti ovakvom dvoranom«, kaže župljanin **Steva Jaščur**, ističući da im je želja da dvorana ne bude prazna nego da služi na radost svih ljudi mještana, kako Sota tako i susjednih mjesta.

Svečanost su svojim izvedbama uveličali članovi HKD-a *Šid*, a svim zaslužnim pojedincima i institucijama koji su dali svoj doprinos u izgradnji crkvene dvorane u Sotu uručene su zahvalnice i darovi.

S. D.

Stručno usavršavanje obrazovnog kadra na Sljemenu

Zajedničko, a različito

Prateći potrebe, ali i vlastiti plan programa stručnog usavršavanja odgojno-obrazovnog kadra koji radi u sustavu obrazovanja na hrvatskom jeziku u Srbiji, Hrvatsko nacionalno vijeće je prošlog vikenda u domu Crvenog križa Grada Zagreba na Sljemenu organiziralo jezično-stručni seminar za od-

gojitelje, učitelje, nastavnike i profesore iz Vojvodine. Ova dvodnevna stručna ekskurzija održana je 23. i 24. studenog u suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje te Crvenim križem Grada Zagreba. Četrdesetak odgojitelja, učitelja, nastavnika, profesora i vjeroučitelja iz Subotice, Male Bosne, Đurđina, Tavankuta, Mo-

noštora, Sontе i Berega prisustvovalo je stručnom skupu. Iako zaduženi za različite dobne skupine i područja rada okupio ih je isti imenitelj a to je rad s djecom, pripadnika hrvatske nacionalne manjine u Srbiji. Različite potrebe, iskustva i znanja sudionika, ali i predavača, učinili su da predavanja budu interaktivna i edukativna u oba smjera. Tako je doc. dr. sc. **Vesna Budinski** s Učiteljskog fakulteta u Zagrebu, Katedra za metodike govorila o početnom opismenjavanju, dok je tema izlaganja doc. dr. sc. **Eveline Rudan** s Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Katedra za hrvatsku usmenu književnost bila *Od tradicijske do popularne kulture*. U radioničarskom dijelu dr. sc. **Marijana Češi**, viša savjetnica za hrvatski jezik Agencije za odgoj i obrazovanje imala je prezentaciju i radionicu naslovljenu *Zajedničko, a različito* da bi seminar završila prof. dr. sc. **Zrinka Jelaska** s Filozofskog fa-

kulteta u Zagrebu, Katedra za hrvatski standardni jezik na temu *Bliskosrodna dvojezičnost – nasljedni hrvatski u Vojvodini*.

Iako je Hrvatsko nacionalno vijeće i do sada upućivalo odgovajtelje, učitelje, nastavnike i profesore na stručna usavršavanja u Hrvatsku ovo je bilo drugačije i višestruko značajno, jer su sudionici seminara bili isključivo nastavni kadar iz Vojvodine, a osim radnog dijela predviđeno je i vrijeme za zajedništvo, bolje međusobno upoznavanje i razmjenu iskustava.

Prema riječima dopredsjednice Odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća za obrazovanje **Margarete Uršal** ovaj vid stručnog usavršavanja bit će nastavljen već na proljeće kada će u suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje iz Zagreba biti organiziran novi jezično-stručni seminar, ali u Subotici, kako bi u njemu mogli sudjelovati svi koji rade na bilo kojoj razini odgojno-obrazovnog sustava na hrvatskom jeziku u Srbiji.

B. I.

X. Saziv međunarodne likovne kolonije *Ivan Gundić Čiso-Dalmata*

STANIŠIĆ – X. Saziv međunarodne likovne kolonije *Ivan Gundić Čiso-Dalmata* u organizaciji Hrvatskog kulturnog društva *Vladimir Nazor* iz Stanišića bit će održan sutra (subota, 1. prosinca), u Domu MKUD-a *Ady Endre* u Stanišiću. Otvaranje kolonije je u 9 sati. Sudjelovat će 17 akademskih i amaterskih umjetnika iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Mađarske i Srbije. Umjetnici će raditi tehnikama ulje na platnu, akril na platnu, batik na svili, pastel, slama, duborez u drvetu... Sva djela nastala na koloniji ostaju u fundusu Društva.

IKAVICA u Stanišiću

STANIŠIĆ – Hrvatsko kulturno društvo *Vladimir Nazor* Stanišić deveti put organizira manifestaciju *IKAVICA – govor hercegovačkih, dalmatinskih, ličkih, bosanskih, šokačkih i bunjevačkih Hrvata*. *IKAVICA* će biti održana sutra (subota, 1. prosinca), u dvorani MKUD-a *Ady Endre* u Stanišiću, s početkom u 18 sati. Kao i prethodnih godina planirano je sudjelovanje najboljih recitatora i pivača-solista, etno grupa, tamburaških sastava na ikavici iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Srbije. Na manifestaciji će biti pročitane i tri prvonagrađene pisme pristigle na natječaj. Poželjan je dolazak izvođača i publike (koja to ima) u narodnim nošnjama, jer se želi pokazati ne samo bogatstvo i različitost novoštokavske ikavice (koja je svehrvatska) već i ljepota i različitost narodnih nošnji, poručuju iz stanišićkog Društva.

Pjevačko društvo Zoranić u Beogradu

BEOGRAD – HKD *Hrvatski kulturni centar Beograd* drugu godinu zaredom organizira u glavnom gradu Srbije kulturni događaj pod nazivom – *Kao nekad pred Božić*. Ove godine Centar će ugostiti Hrvatsko pjevačko glazbeno društvo *Zoranić* iz Zadra, a njihov koncert bit će održan sutra (subota, 1. prosinca), s početkom u 18.30 sati u crkvi Svetog Antuna Padovanskog, Bregalnička 14 (Crveni krst). Zbor *Zoranić* je dobitnik mnogih nagrada u Hrvatskoj i u svijetu, a u Beogradu će se predstaviti mješovitim programom duhovne, popularne i narodne glazbe. Program će trajati 60 minuta, a zborom dirigira dr. sc. **Tomislav Košta**.

Stručni skup na temu kolonizacije Hrvata iz Dalmacije u Vojvodinu

STANIŠIĆ – Hrvatsko kulturno društvo *Vladimir Nazor* Stanišić obilježit će 73. obljetnicu od Savezne kolonizacije 1945./46. godine organiziranjem Stručnog skupa s temom kolonizacije Hrvata iz Dalmacije u Vojvodinu. U poznju jesen 1945. i rano proljeće 1946. »vlakom bez voznog reda« u Vojvodinu, a ponajviše u sela Stanišić i Riđicu (tadašnji srez Sombor) doseljeno je nekoliko tisuća Hrvata iz okolice Sinja, Metkovića i s otoka. Stručni skup će biti održan u Domu MKUD-a *Ady Endre* u Stanišiću, u nedjelju, 2. prosinca, s početkom u 10 sati. Predavanja o kolonizaciji održat će prof. **Ivan Karan**, predsjednik Hrvatskog kulturnog društva *Vladimir Nazor* iz Stanišića, prof. **Tomislav Ži-**

gmanov, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice, te predavači iz Hrvatske prof. **Mišo Gusić**, likovni umjetnik i dipl. pravnik **Vitomir Perić**, ravnatelj KUS-a Grada Sinja.

Ciklus hrvatskog filma u Vojvodini 2018.

SUBOTICA – Nastavak ovogodišnjeg Ciklusa hrvatskog filma u Vojvodini planiran je za nedjelju, 2. prosinca, u Art kinu *Lifka* u Subotici. Program počinje projekcijom poznatog dugometražnog igranog filma za djecu *Šegrt Hlapić* u 17 sati, uz prisustvo redatelja **Silvija Petranovića** s kojim će se djeca moći upoznati i razgovarati o filmu. U pitanju je ekranizacija najpoznatijeg hrvatskog dječjeg romana kojega je napisala **Ivana Brlić Mažuranić** i najgledaniji hrvatski dječji film od 1990. godine.

Od 19 sati će biti prikazan dugometražni igrani film **Silvija Petranovića** *Družba Isusova* koji se temelji na romanu **Jirija Šotole**, a radnja se odvija u 17. stoljeću, kad jezuiti šire svoj utjecaj u srednjoj Europi. Nakon filma bit će upriličen razgovor i upoznavanje s redateljem.

Program Ciklusa hrvatskog filma u Vojvodini organizira Udruga za audiovizualno stvaralaštvo *Artizana* i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata uz potporu Hrvatskog audiovizualnog centra i Ministarstva vanjskih i europskih poslova u okviru programa međunarodne suradnje. Voditelj programa je **Branko Ištvančić**, a ulaz na projekcije je besplatan.

I. P. S.

Koncert u čast Olivera Dragojevića

SUBOTICA – Koncert u čast jednog od najpoznatijih hrvatskih pjevača **Olivera Dragojevića** bit će održan u petak, 7. prosinca (na dan rođenja nedavno preminule legende), u Hrvatskom kulturnom centru *Bunjevačko kolo* u Subotici, s početkom u 20 sati. Njegove najveće hitove, tijekom dvosatnog programa, izvest će **Marko Žigmanović** sa svojim bendom.

Ulaznice po cijeni od 500 dinara mogu se kupiti u Wine Baru *Dolce Vita* i cafeu *Brokat*.

I. P. S.

Novosadski zbor Res miranda na natjecanju u Splitu

SPLIT – Ženski vokalni sastav *Res miranda* iz Novog Sada sudjelovat će sutra i prekosutra (subota i nedjelja, 1. i 2. prosinca) na 22. Međunarodnom festivalu zborova – natječaju za nove zbarske skladbe *Cro Patria 2018*, koji organizira Glazbena mladež Splita. Na natjecanju nastupa osam zborova, a u okviru njega predviđen je revijalni nastup svih zborova povodom paljenja prve adventske svijeće u Splitu u subotu, 1. prosinca, na otvorenoj pozornici u splitskom Đardinu, te završno natjecanje zborova *Canticum novum* u nedjelju u Hrvatskom narodnom kazalištu. Sastav *Res miranda* čini osam mladih članica, profesionalnih glazbenica i amatera s višegodišnjim pjevačkim iskustvom, a vodi ih diplomirana glazbena pedagoginja **Dunja Huzjan**. Njeguju ljubav prema vokalnoj glazbi i prefinjenom komornom zbarskom zvuku, posebno djela pisana za ženske sastave, od umjetničkih kompozicija različitih epoha i stilova, do aranžmana popularne glazbe.

M. T.

Prvi godišnji koncert HKUD-a *Kolo* iz Subotice

Nije važan broj društava, važno je da dobro rade

HKUD *Kolo* iz Subotice održalo je prvi godišnji koncert, u subotu, 24. studenog. Tom su prigodom pred brojnom publikom u sportskoj dvorani Tehničke škole *Ivan Sarić* prikazane vještine mladih igrača. Nastupili su i gosti s plesovima iz okolice Zagreba, koje su izveli članovi zagrebačkog KUD-a *Preslica* te sa spletom istarskih igara koje su izveli članovi KUD-a *Mate Balota* iz mjesta Rakalj pored Pule.

Andrija Bašić Palković ovom je prigodom rekao kako kao umjetnički rukovoditelj radi već 18 godina. »Ovom prigodom prikazali smo samo dio plesova koje sam postavljao tijekom vremena u kudovima u kojima sam radio. Na koncertu su se mogli vidjeti članovi prve generacije s kojom sam radio i s kojima sam skupa krenuo u svijet folkloru još 2002. godine. Ta su djeca takoreći sa mnom odrasla. Najmlađa skupina okuplja djecu od oko 4 godine i oni su prikazali ono što su do sada naučili. Tu su i članovi KUD-a iz Žednika koji su prikazali svoje bunjevačke plesove. Oko 200 izvođača prikazalo je većinom bunjevačke tradicionalne plesove iz Subotice, ali smo se dodirnuli i istočne i južne Srbije i Makedonije«, pojasnio je Andrija Bašić Palković.

Dodao je kako je na koncu nebitno hoće li postojati jedno ili nekoliko hrvatskih društava u Subotici. »Bitno je kako će se raditi s djecom, kako će se prenositi tradicija i tradicionalni dio izvornosti naše bunjevačke baštine. Uz vlastito iskustvo u radu s narodnim igrama želim i dalje prenositi to bogatstvo. Ovaj HKUD je jedna baza, temelj u Subotici koji u dogledno vrijeme može postati veoma dobra udruga, dobro mjesto za okupljanje pripadnika i mladih hrvatske zajednice. Uz odgovarajuću potporu institucija, mislim da ćemo to i ostvariti. Poslije 18 godina došlo je vrijeme da se napravi jedno ovakvo društvo, uz podršku roditelja, prijatelja i djece koja su došla u društvo. Imamo oko 60 članova, radimo u Maloj Bosni, Žedniku i Subotici«, dodao je Bašić Palković.

Predsjednik Zajednice folklornih amatera Grada Zagreba **Drago Topolovec** rekao je da je Zajednica subotičku udrugu već pomagala, prošle godine, preko njihovih zajedničkih prijatelja KUD-a *Mate Balota* iz Ramlja, koji su prijatelji i s Gradom Zagrebom.

»Naša zajednica broji oko 70 KUD-ova iz Zagreba s nekih šest do sedam tisuća aktivnih članova. Nastup članova udruge *Kolo* zapažen je ljetos na folklornom festivalu u Ramlju. Kada smo saznali da djeluju tek nešto više od godinu dana s aktivnim posta-

vom, ostali smo zapanjeni. Nismo mogli vjerovati. To je zapravo entuzijizam voditelja Andrije Bašića Palkovića, ali i sve te djece i mladeži koji su došli u HKUD *Kolo* da bi i na taj način održali hrvatsku tradiciju u Subotici i okolici i općenito u Vojvodini.«

Već sada se planira da će Društvo nastupiti sljedeće godine na *Adventu u Zagrebu*, rekao je pored ostalog Drago Topolovec.

Josip Percan, predsjednik KUD-a *Mate Balota* iz Ramlja u Istri i predsjednik Saveza kudova Istarske županije, kaže kako njihova udruga nosi ime **Mije Mirkovića**, alias Mate Balote. »Mijo (Miho) Mirković (literarni pseudonim Mate Balota) živio je u Subotici od 1928. do 1939. godine. Povezuje nas također njegova zbirka pjesama *Dragi kamen* koju je napisao u Subotici i ove godine se navršava 80 godina od prvoga tiskanja te knjige u izdanju Matice hrvatske. Ove godine također obilježavamo njegovu 120. godišnjicu od rođenja pa je i to prigoda za gostovanje u Subotici«, veli Josip Percan.

Nada Tuškan, predsjednica KUD-a *Preslica* iz Zagreba, kaže kako je njihov KUD nastao 2001. godine u novozagrebačkom naselju Blato, s ciljem očuvanja tradicije.

»Suradnju s Andrijom započeli smo još 2004. godine, kada su bili gosti na Međunarodnom festivalu folkloru djece i mladih koji organizira naše društvo. Tradicija i folklor su jako vrijedan segment očuvanja kulture. Međutim, i zbog pomanjkanja financijskih sredstava i sve manjeg broja članova, pogotovo muških, nekako su naša kulturno-umjetnička društva osuđena da se snalaze. Posjećuju se oni koji su bliži, dok daljnja gostovanja ostavljamo za vremena kada imamo novca za autobus i smještaj. Ali ipak se nastojimo i dalje družiti s našim prijateljima izvan granica Hrvatske.«

S. Jurić

U Sonti održana međunarodna manifestacija 17. Šokačko veče

Pjesmom, plesom i govorom čuvaju tradiciju

Pjevački zbor Šokadije

U petak, 23. studenoga, više od 200 gledatelja i uzvanika uživalo je u dvosatnom programu *Šokačke večeri*, sedamnaeste zaredom. Uživali su u programu folkloraca i tamburaša iz Sonte, Jakšića i Sarvaša, a vrlo burno su pozdravili i pobjednicu natječaja za najljepšu neobjavlenu pjesmu pisanu šokačkom ikavicom, sumještanku, književnicu **Ružu Silađev**. Organizator manifestacije bila je Kulturno-prosvjetna zajednica Hrvata Šokadija, pokrovitelji Hrvatsko nacionalno vijeće, Općina Apatin, MZ Sonta i LD Fazan, a medijski pokrovitelji NIU *Hrvatska riječ* i *Novi glas komune Apatin*.

Protokolarni dio

Na krunskoj manifestaciji folklornih tradicija, tambure i starinske ikavice Šokadija iz Sonte, održanoj u velikoj dvorani Doma kulture, sudjelovali su, osim članova folklornih sekcija Šokadije, djece i odraslih i gosti večeri, HKUD Slavonija iz Jakšića i KUD Sarvaš iz Sarvaša (Hrvatska), te OKUD Ivo Lola Ribar iz Sonte. Tijekom večeri proglašena je pobjednička pjesma s natječaja *Za lipu rič – Međ svojima*. Javno ju je pročitala autorica Ruža Silađev. Manifestaciju je otvorila mješovita pjevačka skupina domaćina i gostiju iz Sarvaša izvedbom svečane pjesme Šokadija. Ova svojevrsna himna KPZH-a Šokadi-

ja, a kasnije i svih udruga podunavskih Šokaca, nastala je 2008. godine, kad je Sončanka **Božana Vidaković**, rođena **Tomašev**, uglazbila vlastiti tekst.

Za početak, mlada voditeljica **Maja Andrašić** najavila je predsjednika Šokadije prof. **Zvonka Tadijana**, koji je toplim riječima dobrodošlice pozdravio uzvanike i publiku.

»Kako godine prolaze, sve nas je manje. Uvijek sam tvrdio da Šokačko veče gleda oko 10 posto žitelja Sonte, a večerašnji broj nazočnih samo je potvrda toga. Svi znate da je isključivi cilj ove manifestacije očuvanje naše bogate tradicije, kako etnološke, tako i jezične, što sve skupa tvori i čuva naš identitet na ovim prostorima«, rekao je među ostalim prof. Tadijan, a potom su nazočne pozdravili konzul prvog razreda Generalnog konzulata

KUD Sarvaš, Sarvaš

RH u Subotici **Mihael Tomšić** i zamjenica predsjednika Općine Apatin **Dubravka Korać**.

Program

Kulturno-umjetnički program otvorila su djeca domaćina splotom šokačkih pjesama i plesova u koreografiji **Svetlane Zec**. Po izlasku *Šokadijinog* postava odraslih, spoj mladosti i iskustva pokazao je sve čari starinskih plesova i pjesama u koreografiji **Ljiljane Tadijan**, a osobito sjaj i ljepotu starinskih nošnji sončanskih Šokaca, u koje su folklorci bili odjeveni. Go-

Nagrada za Lipu rič Ruži Silađev

U svrhu očuvanja lokalnog govora sončanskih Hrvata Šokaca raspisan je i natječaj *Za lipu rič*, jedanaesti zaredom, za najljepšu do sada neobjavlenu pjesmu pisanu šokačkom ikavicom. Od prispjelih, žiri je za najljepšu proglasio pjesmu *Međ svojima* autorice Ruže Silađev, književnice iz Sonte.

Pobjednička pjesma:

Međ svojima

Šokac. Sin voda, šuma i njiva.
 Sin močila, ledina i poloja.
 Samo se Bogu i zemlje klanja.
 Pope i kralju dugove namirit,
 nejačko, bolesno i staro zbrinit.
 Ćuti, trpi i radi. Moli sve do kraja.
 Brazda mu duboka i prava.
 Već o'ma posli Uskrsa
 zaroni i ruke i noge u raniteljku.
 Tako do svete Kate.
 Ne dirni mu mater, zemlju i viru,
 jel brica će ...
 Kuću ne kupuj od njega.
 Neš je lagano kupit.
 Teškom mukom je, je steko.
 Kopaj, trpaj, nosi, nabijaj...
 Rič je ritko poreko.
 Šokac ne zna za umor.
 Uvik će se vruć vode napit.
 Trud i rad je još sa mlikom posiso.
 Zna se za divojkom zapit i potuć.
 Zna i zapivat koju bečarsku.
 Kad sa čoša zaroždi,
 znaće se, jal srićan, jal nesrićan.
 Znaće se jesu mu oca u oštine
 kojikaki voždi tukli,
 jal didu za brkove vukli.
 Pritpiće sve, samo da je doma.
 Međ svojima.
 Otiće, ako mu dica kruva nemu,
 jel ga 'ni iz lasticina repa otiru
 što oduzimu i sabiru.
 Vračaće se
 o Božića, o Uskrsa i kirbaja.
 Vračaće se da je za blage dane doma
 međ svojima.

sti iz Sarvaša, djeca i odrasli KUD-a *Sarvaš*, svojim nastupom su odali svojevršno priznanje domaćinima. Naime, selo Sarvaš je prije Drugog svjetskog rata naseljavalo pretežito švapsko stanovništvo. Odlaskom većine mještana s njemačkom vojskom, izgubila se i dotadašnja tradicija mjesta. Stoga je ovo društvo odlučilo preuzeti tradiciju najbližih šokačkih sela, Aljmaša i Sonte. Gosti iz Jakšića, mjesta na obroncima Papuka, HKUD *Slavonija*, u dva izlaska na scenu predstavili su se svojim živopisnim koreografijama, s kojima su obišli veći broj europskih zemalja. Ne može se ne osvrnuti i na odličan nastup folkloraca sončanskog OKUD-a *Ivo Lola Ribar*, koji su svojom dinamičnom izvedbom bunjevačkih plesova oduševili gledatelje.

Domaćini su svim zaslužnim za uspješnu organizaciju i izvedbu ovogodišnje *Šokačke večeri* dodijelili priznanja, a za uzvanike i sudionike programa priredili prigodni domjenak.

Ivan Andrašić

Tri desetljeća rada Folklornog ansambla *Tanac* iz Pečuha

Folklorni ansambl *Tanac* utemeljen je na inicijativu **Miše Šarošca** i **Józsefa Szávai**a u listopadu 1988. godine u Pečuhu od mladeži iz okolnih bošnjačkih hrvatskih sela. Prvenstveni cilj djelatnosti društva uvijek je bio sakljupljanje, prikazivanje i čuvanje narodnog blaga Hrvata u Mađarskoj. Osim plesova iz Mađarske, na repertoaru se nalaze i plesovi susjednih zemalja. U svome tridesetogodišnjem radu postavili su koreografije vrhunskih koreografa iz Hrvatske, Rumunjske, Makedonije i Mađarske.

Svoj jubilej proslavili su u pečuškom Narodnom kazalištu 24. studenoga velikim koncertom, koji su zbog velike zainteresiranosti prikazali dva puta tijekom večeri. Oba koncerta pogledalo je više od tisuću ljudi. Na svom programu imaju i bunjevačke plesove, a za ovu prigodu izradili su nove bunjevačke nošnje u suradnji s **Nadom Sudarević** iz Subo-

tice. Kao gosti koncerta sudjelovali su folklorni ansambl *Brod* iz Slavonskog Broda i HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta, koji su se pečuškoj publici predstavili s *Momačkim kolom*.

Suradnja pečuškog društva *Tanac* i tavan-kuskog *Gupca* seže u daleku prošlost, na same početke njihovog rada, kada su József Szávai i **Antuš Vizin** u Tavankutu snimali i istraživali bunjevačke plesove. Od sredine devedestih godina društva su razmijenila gostovanja nekoliko puta, a József Szávai sa svojim suradnicima nekoliko puta bio polaznik tavan-kuskog *Seminara bunjevačkog stvaralaštva*. U narednim godinama suradnja će se nastaviti kako na postojećim tako i na novim projektima na zadovoljstvo obiju udruga.

I. D.

Festival u Hrvatskom domu

HKUD *Vladimir Nazor* organizirao je II. Somborski festival amaterskog folklora i stvaralaštva. Sudjelovali su GKUD *Sombor* i folklorna sekcija HKUD-a *Vladimir Nazor*, kao i pjesnici članovi *Nazorove* literarne sekcije **Kata** i **Antun Kovač**. *Nazorov* folklor predstavio se običajem *saranjivanje begeša*, bunjevačkim parovnim igrama i igrom *Bunjevac*, dok su gosti iz GKUD-a *Sombor* za svoj nastup odabrali igre iz Banata i Srbije.

Z. V.

Samostalna izložba Stipana Kovača

U Domu učenika u Somboru otvorena je XXIV. samostalna izložba **Stipana Kovača**, slikara iz Sombora. Kovač je slikar amater, član Likovne grupe 76, redoviti sudionik

Likovne kolonije *Colorit* koju organizira HKUD *Vladimir Nazor* i ilustrator nekoliko knjiga. Do sada je sudjelovao na više od 250 kolektivnih izložbi.

»Pejzaž je njegova osnovna preokupacija, i to pejzaži njegovog rodnog Monoštora. Slike trščara kojih više nema, ravni sokaci Monoštora, voda, čamci. Slika najčešće tehnikom ulje na platnu. Slike su mu od minijature formata, pa do murala. Stipan je vrijedan stvaralac i veliki darodavac. Nema humanitarne akcije ili likovne kolonije na kojoj nije sudjelovao, a njegovih slika ima na svim meridijanima«, kazao je na otvaranju izložbe član Likovne grupe 76 **Milivoje Rađenović**.

»Svaka slika Stipana Kovača priča je o trsci i o kući, o čamcu i o vrbi, o čardaku i zadnjem dvorištu i o čovjeku za plugom, jedna stranica do sada nezabilježenog monoštorskog ljetopisa. Elegija, tiha sjeta, žal za minulim, ali i nada i vjera u mogućnost opstanka sve dok je trske pod nebeskim plavim svodom«, napisao je za Kovačeve slike likovni kritičar **David Kecman**.

Z. V.

Godišnji koncert Mješovitog pjevačkog zbora *Odjek Zajednice Hrvata Zemuna*

U crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu 23. studenog održan je godišnji koncert Mješovitog pjevačkog zbora *Odjek*, koji djeluje u okviru udruge Zajednice Hrvata Zemuna. Povod za održavanje cjelovečernjeg programa bila je 16. obljetnica od donošenja osnivačkog akta i registriranja udruge pod nazivom Zajednica Hrvata Zemuna *Ilija Okrugić*. Članovi pjevačke sekcije su u okviru koncerta predstavili duhovnu muziku, kompozicije poznatih hrvatskih skladatelja, kao i popularnu klasiku. Nakon koncerta upriličena je dodjela plaketa osnivačima i to posthumno: dr. sci. **Vlatku Rukavini**, dr. **Zvonimiru Bandiću**, dr. **Vladimiru Goji** i **Vlatku Sariću**, a potom i dr. **Zvonimiru Sajfertu**, mr. **Matildi Mikelić**, **Zvonimiru Rajkoviću**, **Boži Vraniću** i **Nikoli i Anti Lelasu**. Inače, pjevački zbor *Odjek* formiran je krajem 2013. i početkom 2014. godine i kroz izvođenje duhovnog i svjetovnog programa nastoji održati svoju tradiciju i kulturu. Za sada zbor broji 30 članova s tendencijom povećanja članstva. Od prvog dana obnove zbora njime dirigira **Mira Bošnjak**, dok je voditeljica zbora **Renata Nađ**. Do sada su nastupali u više gradova u Hrvatskoj i Srbiji, u župama gdje žive Hrvati: Maradiku, Beški, Starčevu, Surčinu, Vrdniku, Petrovaradinu, Rumi, Staroj Pazovi. Prošle godine zbor je sudjelovao na manifestaciji *Božić u Ciboni* u Zagrebu.

Veliku potporu u svom radu dobijaju od Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu i Hrvatskog nacionalnog vijeća, koji su i ovog puta uz podršku Općine Zemun bili pokrovitelji i ove manifestacije.

S. D.

Zahvala na blagdan Krista Kralja

Krajem crkvene godine, na blagdan Krista Kralja, 25. studenoga članovi Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Matija Gubec* iz Tavankuta zahvaljuju se za proteklu godinu i tim povodom se sjećaju i utemeljitelja društva. Misom se želi zahvaliti i za sve one projekte i programe koje je društvo realiziralo, te ujedno se i pri-

sjetiti svih osoba koje su postavile temelje Društva, a koje nado-
građuju nove generacije. Sjetili su se tako: **Ivana Prčića Gospo-
dara, Anice Balažević, Stipana Šabića, Mare Ivković Ivandekić,
Marge Stipić, Kate Stipić, Vince Dulića, Jasne Balažević, Kate
Rogić, Ane Milodanović, Ane Crnković, Ibolje Balažević, Petra
Skenderovića** i mnogih drugih. Nakon svete mise obišli su nji-
hova počivališta na tavankutskom groblju i položili cvijeće ispred
spomen-poprsja Matije Gupca u dvorištu mjesne škole.

I. D.

Blagdan sv. Cecilije u Srijemskom Mitrovici

U četvrtak, 22. studenoga, na spomendan svete Cecilije, djevice
i mučenice, koja se slavi kao zaštitnica pjevača, glazbenika i glazbe,
napose crkvene glazbe, u mnogim župskim zajednicama okupljaju
se pjevači i crkveni zborovi kako bi proslavili spomendan svoje ne-
beske zaštitnice. Tako je bilo i u župi sv. Dimitrija, đakona i mučenika
u Srijemskoj Mitrovici.

Na večernjoj svetoj misi, koja je služena za sve pokojne pjevače,
zborovođe i orguljaše okupio se župski zbor, te su svečanim pjeva-
njem uzveličali te obilježili ovaj, za njih, važan datum.

Svetu misu je predslavio mons. **Eduard Španović**, župnik u Sri-
jemskoj Mitrovici, a uz njega je suslavio vlč. **Ivica Zrno**, župnik u
Lačarku i pastoralni suradnik u Srijemskoj Mitrovici.

Nakon sv. mise upriličena je tradicionalna večera, te druženje svih
pjevača. Tom prigodom, na osobit način, izriče se zahvala svima koji
se u župi angažiraju kao pjevači, te svojim glasovima uzveličavaju
euharistijska slavlja. To je također prilika izreći zahvalu za ustrajan
rad voditeljici zbora, s. **Ceciliji Tomkić**. Kako s. Cecilija nosi ime sve-
tice čiji se spomen slavi, ujedno je upriličeno i imendansko slavlje.

I. Z.

Sveti Klement I., papa i mučenik

Za cijelu Rimokatoličku Crkvu 23. studenog predviđa neoba-
vezni spomendan sv. Klemeta I., pape i mučenika. Za srijemsku
župu u Hrtkovcima taj dan i spomendan predstavlja veliki dan
župskog slavlja. Naime, na dan sv. Klementa, župa u Hrtkovcima
slavi svog nebeskog zaštitnika.

Središnje slavlje proslavljeno je svetom misom, a uz doma-
će župljane sudjelovali su i gosti iz okolnih župa. Euharistijsko
slavlje predslavio je vlč. **Ivica Zrno**, župnik župe u Lačarku, uz

suslavljenje župnika vlč. **Ivice Živkovića**, te desetak svećenika
koji su na službi u Srijemskoj biskupiji.

Kroz prigodnu homiliju, vlč. Zrno pozvao je na razmišljanje o
vjerničkom životu. »Lijep primjer imamo, sv. Klementa, papu i
mučenika, koji je živio u vremenu kada kršćanstvo nije imalo slo-
bodu. Oduševljen Isusom Kristom, nije se dvoumio kako treba
živjeti i proživjeti svoj ljudski život – kao čovjek vjere i kao svje-
dok vjernosti Isusu Kristu. Mi vjerojatno nećemo proživjeti, niti
završiti svoj ovozemaljski život kao sv. Klement, ali smo kao i on
pozvani svjedočiti Isusa Krista«, poručio je vlč. Zrno okupljenim
vjernicima. Pod misnim slavljem pjevanjem, uzveličao je zbor
mladih iz Srijemske Mitrovice, predvođeni s. **Cecilijom Tomkić**.

I. Z.

Stoljeće i pol zrenjaninske katedrale

Svečana misa zahvalnica kojom su se Božji narod i službenici Cr-
kve sjetili 150 godina od blagoslova katedrale sv. Ivana Nepomuka
u Zrenjaninu proslavljena je u ovoj velebnjoj crkvi 24. studenoga.
Iako je ova crkva relativno mlada, zrenjaninski biskup ordinarij i
predvoditelj misnog slavlja **Ladislav Német** potvrdio je da se na
mjestu nje nalazila katolička crkva barem od 1332. godine. Susla-
vitelji na ovoj zahvalnoj euharistiji bili su apostolski nuncij u Srbiji
Luciano Suriani, metropolit Beogradske metropolije **Stanislav
Hočevar**, biskupi MBK sv. Ćirila i Metoda, te biskupi i umirovljeni
biskupi susjednih biskupija u Mađarskoj i Rumunjskoj. Današnju
zrenjaninsku katedralnu, tada župnu crkvu posvetio je prije točno
150 godina **Josip Mihalović** (1814. – 1891.), po rođenju Banačanin
iz Torde, kasniji čanadski kanonik, po podrijetlu hrvatsko-ugarski
plemić, a po kasnijoj crkvenoj službi zagrebački nadbiskup (1870.
– 1881.) i kardinal Rimske crkve (od 1877.), poznati obnovitelj zagre-
bačke katedrale stradale nakon potresa 1880. godine.

M. Tucakov

Posveta župne crkve sv. Roka

U ponedjeljak, 26. studenoga, proslavljena je obljetnica posvete župne crkve sv. Roka u Subotici. Misno slavlje predvodio je župnik mons. dr. **Andrija Anišić** uz đakonsku službu vlč. **Nebojše Stipića**, koji je održao i prigodnu propovijed. Na ovaj način župljani su sa zahvalnošću obilježili 122. obljetnicu završetka i blagoslova ove crkve.

Devetnica u čast Prečistom Srcu Marijinom

Duhovna obnova – devetnica u čast Prečistom Srcu Marijinom započela je jučer, 29. studenoga, i traje sve do blagdana Bezgrješnog začeca, 8. prosinca. Svake večeri u subotičkoj katedrali u 17 sati molit će se krunica, a u 17.30 bit će služena sv. misa. U isto vrijeme i s istim rasporedom devetnica se služi i u franjevačkoj crkvi u Subotici na mađarskom jeziku.

Srcem za siromaha

Djelatnici Radio Marije Srbije i ove godine organiziraju humanitarno-karitativnu akciju za pomoć potrebitima. »Tražite pomoć, na pravom mjestu«, naziv je projekta u okviru kojega se organizira akcija »Srcem za siromaha«. Akcija traje do 17. prosinca, a svi zainteresirani koji žele i mogu pomoći, bilo u hrani, sredstvima za higijenu, garderobi ili novcu mogu se javiti ili stvari odnijeti u ured redakcije Radio Marije Srbije, Ulica Matije Gupca 10, Subotica.

Ž. V.

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
PLANDIŠTE	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Započinje vrijeme priprave

Prvom nedjeljom došašća zakoračili smo u mnogima najljepše vrijeme u godini. Svima je sinonim za ovo razdoblje blještavilo, božićni sajmovi, šoping, gužva, slatunjave pjesmice koje se mogu čuti na svakom koraku. Postavlja se pitanje kako s tim toplim, svima milim ugođajem pomiriti evanđeoski govor o znakovima na nebu, ljudskoj tjeskobi i strahu. Slaže li se slika došašća koju je stvorilo potrošačko društvo s onom koju daje Biblija? I zašto liturgijska godina uopće u sebi sadrži vrijeme došašća?

Duhovna, a ne materijalna priprema

Potrošačko društvo je iskoristilo kršćansku radost slavlja Božića i okrenulo ju u potpuno drugom smjeru. Pretvorilo je blagdan i vrijeme priprave u razdoblje potrošnje i kiča, nametnulo nam je običaje darivanja, koji su svake godine sve masovniji, a često premašuju naše realne materijalne sposobnosti. Vrijeme došašća kao vrijeme priprave izgubilo je duhovnu dimenziju i svelo se na materijalnu pripravu, kupuju se darovi, pripremaju ukrasi i bogate trpeze. U takvom ozračju čovjek lako izgubi orijentir i zapadne u materijalni diskurs namjesto onog duhovnog, koji mu treba biti orijentir.

A, sva naša priprava morala bi ići u duhovnom smjeru. Trebali bi se spremati za nadolazeći blagdan, ne samo kao za proslavu rođendana malog djeteta Isusa nego kao za stvarni susret s Kristom koji može doći među nas toga dana. Što bi bilo kada bi zaista Isus toga dana došao među nas? To je pitanje koje nas treba voditi kroz došašće u našoj pripravi za Božić. Ako budemo ovo vrijeme promatrali kroz prizmu tog pitanja, ono će se očistiti od suvišnih materijalističkih običaja, ispraznih težnji i pogrešnih shvaćanja, a mi ćemo se pripremiti za Božić onako kako to trebaju činiti kršćani.

Isus nas želi upozoriti na to da se otmemo svjetovnim zamkama i vrijeme koje je pred nama upotrijebimo za duhovnu pripravu za susret s njim. Zato nas upozorava na moguća neugodna iznenađenja s kojima se čovjek može suočiti kada dođe vrijeme tog susreta. On, poučavajući učenike, upozorava na lažnu sigurnost života: »Pazite na se da vam srca ne otežaju u proždrljivosti, pijanstvu i u životnim brigama te vas iznenada ne zatekne onaj dan« (Lk 21,34). Upozorava nas da naša priprava

mora biti trajna i u potpunosti duhovna, jer kada dođe vrijeme susreta s njim sve drugo postat će nebitno, a tada će biti kasno da shvatimo kako smo vrijeme provedeno ovdje uludo potrošili. Zato je došašće za nas pitanje dosljednosti naše vjere, kada se moramo zapitati koliko mi doista vjerujemo da se Isus u povijesti rodio i time dao novi smisao čovjekovom životu, te vjerujemo li da će Isus, čiji rođendan slavimo, uistinu na kraju vremena doći kao proslavljeni Sin Čovječji i suditi svijetu, ili živimo kršćanstvo samo kao dio tradicije, uzimamo od njega samo ono što nam se dopada, a ovo blagdansko ozračje nam godi, te sve ostaje na toj površnoj razini ljudske ugođe.

Poziv na budnost

Liturgijska godina sadrži vrijeme došašća kako bi nas podsjetila ne samo da se treba pripremati za blagdan Božića, nego za istinski susret s Gospodinom, koji će se jednom dogoditi. Ta priprava treba biti trajna, ali se osobito treba naglasiti u ovo vrijeme godine. Jer, ovo je vrijeme ispitivanja naše vjere. Vjerujemo li uistinu da se Krist rodio »radi nas i radi našeg spasenja« ili nam cijeli događaj Božića ostaje samo na razini bajke? Na pragu došašća vrijeme je da sebi postavimo brojna pitanja, da u središte priprave stavimo misao o našem konačnom spasenju, te da mu umjesto materijalističkog damo duhovni smisao koji i treba imati.

Ozbiljno treba shvatiti Isusovu opomenu: »Stoga budni budite i u svako doba molite« (Lk 21,36). Naš narod je od davnina svetim misama zornicama pokazivao Bogu da želi biti spreman za susret s njim. Te mise su bile ključno obilježje ovog vremena priprave i bile odraz duhovne spremnosti vjernika. Na zornice se ide i sada. Ne dopustimo da nam u ovom došašću one budu samo dio folklor, nego neka one budu zaista dio naše duhovne priprave za susret s Kristom. Pokušajmo ovo došašće učiniti manje materijalnim, a više duhovnim. Dopustimo da nas obuzme duh radosti, ne zbog ukrasa, lampica i darova, nego zbog Kristovog rođenja radi našeg spasenja. Pokušajmo proniknuti u istine naše vjere, razumjeti što to slavimo i za što se pripremamo, onda će nam biti lakše i shvatiti poziv na budnost, te na njega pozitivno odgovoriti. Neka ovo došašće svima bude vrijeme duhovnog rasta.

Vrijeme priprave

Advent ili došašće

U nedjelju, 2. prosinca, počinje advent ili došašće, vrijeme priprave i iščekivanja Božića.

Svima su danas poznati adventski vijenci, adventski vašari, pa čak i putovanja tijekom adventa... Znamo sve o adventu, osim o njegovom stvarnom značenju. Je li dovoljno staviti adventski vijenac na stol?

Vrijeme dodašća je vrijeme priprave za dolazak Sina Božjega, malog Isusa.

Četiri svijeće u vijencu predstavljaju četiri nedjelje pred Božić, a prvo svjedočanstvo o došašću donosi biskup **Perpetuus** iz Toursa, koji je tada zahtijevao post pred Božić. Papa **Gelazije** spominje pet tjedana došašća, dok je papa **Grgur VII.** smanjio broj s pet na četiri nedjelje. Još u IX. stoljeću je prva nedjelja došašća proglašena početkom crkvene godine. To je vrijeme kada možemo svojim darom usrećiti druge, one koji su u potrebi i to će sigurno donijeti još ljepši Božić.

Izrada adventskog vijenca proširila se tijekom XIX. stoljeća u njemačkim evangeličkim obiteljima. Običaj su poslije preuzeli bavorski katolici, a potom i ostatak kršćanskog svijeta. Danas smo svjedoci rasprostranjenosti adventskih vijenaca, brojnih detalja koji se opet vežu za materijalnu stranu. Na-

prosto se sami sa sobom natječemo tko će imati ljepši i/ili veći vijenac. Zanimljivo je da svijeće stoje za ukras, a smisao svijeća je da se zapale dok cijela obitelj zajedno moli. Advent bi trebao biti prije svega duhovna priprema za Božić.

U tome će zasigurno svima pomoći svakodnevne rane mise, koje nazivamo *zornice* ili *rorate*, koje svoj početak imaju još u srednjem vijeku. Zornice nas na poseban način pripremaju za ovaj veliki blagdan.

Vrijeme koje je pred nama bogato je duhovnim sadržajem, ali i brojnim običajima. Jedan od njih je i pravljenje takozvanog *božićnjaka*. Godinama unazad Katoličko društvo *Ivan Antunović* u okviru etnografskog odjela *Blaško Rajić* organizira izložbu ovih ručno pravljenih božićnjih kolača, koji su karakteristični za bačke Hrvate. *Božićnjaci* su se počeli praviti na salašima, koji su bili udaljeni od crkve, te je na ovaj način betlehemska štalica mogla biti prisutna u svakome domu.

Katoličko društvo „Ivan Antunović“
Etnološki odjel „Blaško Rajić“

22. izložba božićnjaka

7. 12. - 14. 12. 2018.

Otvorenje izložbe
7. 12. 2018. u 18h
predvorje Gradske kuće Subotica

Mogu se pogledati dvije prodajne izložbe:
HKC „Bunjevačko kolo“ - Likovni odjel
HKPD „Matija Gubec“ - Likovno - slamarski odjel

Izložba se održava uz potporu
Državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske
Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama
Grada Subotice

Božićnjak se pravi od tijesta, kao i sve figurice na njemu. Mjesto na *božićnjaku* našla je u sredini Sveta Obitelj: Josip, Marija i Isus, a dodate su i životinje koje su se mogle vidjeti na salašima (vol, magarac, kokoš, pilići, guska, *morkača*, ovca, krmača s prasićima...). Sve životinje osim konja, jer je on ohola životinja i njemu nema mjesta na božićnjaku.

Zanimljivo je kako su naši stari o svemu vodili računa.

Kako napraviti adventski vijenac?

Adventski vijenac može biti vrlo jednostavan. Dovoljno je da imate običan vijenac ili stakleni tanjur koji će poslužiti za postolje. Potrebne su vam četiri svijeće koje mogu biti različitih veličina, pa i boja. Sve ostalo prepuštamo mašti. Možete se poslužiti i prirodnim materijalima, grančicama bora, šišarkama, plodovima poput oraha, lješnjaka, kestenja, žirova... Jedino što je važno kod pravljenja jest da pazite da svijeća nije blizu nečega što bi se moglo zapaliti i svakako da su svijeće upaljene dok ste u prostoriji. Kako vam svijeće ne bi curile, možete ih staviti i u neke posudice ili staklenke. Ideja je zaista puno, a ono najvažnije: nemojte zaboraviti smisao adventskog vijenca!

Kako napraviti božićnjak?

Kada pogledamo kako izgleda *božićnjak*, na njemu možemo vidjeti ljubav i strpljenje jedne domaćice. Upravo je to ono najvažnije. Recepti se sigurno razlikuju i svatko ima neki svoj, jedinstven.

Božićni kruh – kolač

Potrebno je:

1/2 litre mlijeka / 2 jušne žlice šećera / 1 jušna žlica soli / 1 kvasac / 120 g maslaca ili masti / 1 jaje / meko brašno / 1 jaje za premazivanje

Mlijeko zagrijati i dodati kvasac. Nakon toga dodati šećer, brašno, mast, sol i jaje. Zakuhati da bude tvrdo tijesto. Napraviti *božićnjak* tako da se napravi veliki *lakumić*, a oko njega se isplete pletenica i omota. Pravljenje samog *božićnjaka* se također razlikuje, te su žene tijekom godina prikazivale svoje umijeće. Na izložbi uvijek možemo vidjeti više načina. Ono što je uvijek kod sviju isto jest da se božićnjak pravio u krug, nikada nije bio u drugome obliku.

Kada se napravi *božićnjak*, treba ga premazati umućenim jajetom i ostaviti 30 minuta, zatim ga peći 30 minuta, izvaditi ga, poredati figurice, te vratiti nazad u rernu na još 15 minuta.

Može se napraviti i tako da se kruh – *božićnjak* ispeče do kraja (peći oko 45 minuta), a da se figurice same posebno ispeku – osuše (15 minuta na 150 stupnjeva). Potom se samo poslažu na gotov kolač, a mogu se »zalijepiti« umućenim bjelanjkom.

Tijesto za figurice: potrebni su samo brašno i voda. To treba *zakuvati* da bude tvrdo tijesto i nekoliko puta ga *prikuvati* (izraditi). Za izradu figurica potrebna je mala daščica, malo brašna, oštar nožić, škarice, oklagija i mašta. Tijesto, kako se ne bi sušilo, treba staviti u najlon vrećicu i uvijek uzimati samo mali komad s kojim će se raditi. Ako ćete naknadno na *božićnjak* stavljati figurice, onda ih, kada se malo prosuše, možete staviti na čačkalice, kako bi se kasnije lakše poslagale na kruh.

I nemojte biti razočarani ako vaš prvi *božićnjak* ne bude najljepši. Ukoliko uključite i djecu u ovu zanimljivu pripremu, *božićnjak* će imati neprocjenjivu vrijednost zajedništva.

Ž. V.

RECEPT NA TACNI

ODREZAK U UMAKU OD GLJIVA

Zima je u naše živote svojim dolaskom donijela svašta, a u moj i saznanje da mi je zimska jakna malo tjesna. I tako, postoje ti ljudi koji su vječito u borbi s kilama, a jedan od tih ljudi sam ja. Kao i obično, malo sam bila u šoku, malo zabrinuta i onda je na red došao režim jer nema vremena za gubljenje. Nisam pristalica strogih dijeta i to zato jer mi je iskustvo pokazalo da najbrže vratim te kile koje su otišle kao rukom odnijete. Ja gladujem, kile odlaze, moja želja za ostalom hranom raste, smršavam i čim se vratim na staro eto kilica nestrpljivo natrag. Začarani krug. No, porasla sam i shvatila da se ovdje ne radi o izgledu i opsegu nego zdravlju i našla sebi neke smjernice i onda shvatila da je to neko fino upakirao i nazvao *krono prehrana*. I eto, tako se ja sad hranim po tom režimu i fino nam je. I meni, i kilama, apetitima, svima.

Ovih dana me napada želja za umakom od gljiva. *Krono* voli gljive, ali sam imala problem kako ih na kraju zgusnuti. Naravno, sada više nemam problem, pa moja saznanja dijelim sa svima vama kojima brašno nije drag saveznik u kuhinji. Danas na tacnu stavljamo pileće odreske u umaku od gljiva, na *krono* način.

Potrebno: 500 g pilećih filea / pakiranje gljiva / glavica luka / dva režnja češnjaka / malo maslinovog ulja / 2 žličice mljevenog lana / malo bijelog vina / sol / papar / majčina dušica / tucana paprika.

Postupak: Malo izlupati pileće odreske, preliti ih maslinovim uljem, posoliti i staviti u tavu da se ispeku s obje strane. Dok se piletina peče, na drugoj ploči, pripremite umak od gljiva tako što ćete luk isjeckati sitno i staviti da se pirja. Gljive narežite na listiće i dodajte luku. Ne miješajte mnogo jer tada gljive puštaju puno vode. Na pola pirjanja dodajte vino i pustite da se još malo krčka. Pred kraj dodajte začine i lan koji će zgusnuti umak.

Dodatak: Meni je lan pravo osvježjenje kuhanju. Kada ga koristite kao zapršku, važno je samo da ga dobro sameljete. Dobar tek!

Gorana Koporan

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
Gradonačelnik
Broj: II-464-308/2018
Dana: 27.11.2018.
Subotica

Temeljem članka 146. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS* broj 72/09, 81/09 ispravak, 64/10 – Odluka US i 24/2011, 121/2012, 42/2013 – Odluka US, 50/2013 – Odluka US 98/2013 – Odluka US, 132/2014, 145/2014 i 83/2018) i članka 23. stavak 1. Odluke o oglašavanju na teritoriju Grada Subotice (*Službeni list Grada Subotica* broj 6/2017 i 31/2017-ispr.)

Na prijedlog Komisije za građevinsko zemljište, Gradonačelnik Grada Subotice dana 27. 11. 2018. godine donosi

ODLUKU

O RASPISIVANJU NATJEČAJA RADI STJECANJA PRAVA NA PRIVREMENO KORIŠTENJE JAVNE POVRŠINE PUTEM JAVNOG NADMETANJA (*postavljanje oglasnih panoa – bilborda*)

UVJETI

I. Postavljanje oglasnih panoa (bilborda) planirano je na javnim površinama uz značajne prometnice i na većim slobodnim površinama, zbog njihove veličine i načina sagledavanja, shodno Planu postavljanja sredstava za oglašavanje na teritoriju Grada Subotice, broj plana 299-21/18 od lipnja 2018. godine, donijet Odlukom o donošenju Plana postavljanja sredstava za oglašavanje na teritoriju Grada Subotice (u daljem tekstu – Plan) (*Sl. list Grada Subotice* broj 23/18) i u skladu s odredbama Odluke o oglašavanju na teritoriju Grada Subotice i temeljem odobrenja koje izdaje Javno poduzeće za upravljanje putovima, urbanističko planiranje i stanovanje Subotica (u daljem tekstu: Javno poduzeće).

Nakon zaključenja ugovora, stjecatelj je dužan u roku od 8 dana obratiti se Javnom poduzeću radi izdavanja pojedinačnih urbanističkih uvjeta i izdavanja odobrenja za postavljanje sredstava za oglašavanje.

II. Dijelovi javne površine koji se daju na korištenje raspolažu niskonaponskom mrežom električne energije koja je neophodna za nesmetano funkcioniranje bilborda.

III. Troškove priključenja na niskonaponsko napajanje, kao i pribavljanje odobrenja za postavljanje bilborda snosi stjecatelj prava.

IV. Dijelovi javne površine predviđeni za postavljanje bilborda daju se na korištenje s rokom trajanja 3 godine od dana zaključenja Ugovora iz točke XIII.

V. Početni iznos jednokratne naknade za stjecanje prava na privremeno korištenje javne površine za postavljanje bilborda utvrđuje se ovom odlukom, a nalazi se u tablicama u prilogu.

Osim jednokratne naknade iz stava jedan ove točke, stjecatelj je u obvezi da uredno plaća mjesečnu naknadu za postavljanje sredstava za oglašavanje u skladu s odlukom upravljača lokalnih putova kojom su propisane ove naknade.

VI. Sudionici u javnom nadmetanju dužni su uplatiti na ime jamstva 30% od visine početnog iznosa jednokratne naknade na račun Grada Subotica broj 840-1027804-55 s pozivom na broj 69-236 model 97, najkasnije 3 (tri) dana prije početka dražbe. Uplata jamstva se vrši za svaku lokaciju posebno za koju se sudionik natječe.

VII. Sudionik u javnom nadmetanju koji ostvari pravo na postavljanje bilborda dužan je bilborde predviđene za tu lokaciju postaviti najkasnije u roku od 3 mjeseca od dana zaključenja Ugovora iz točke XIII. Priključenje oglasne ploče na stupove javne rasvjete na niskonaponsko napajanje se vrši na temelju suglasnosti Javnog poduzeća.

VIII. Bilbordi se postavljaju u skladu s Planom postavljanja sredstava za oglašavanje na teritoriju Grada Subotice i urbanističkim uvjetima izdanim od Javnog poduzeća kojima će biti definiran točan položaj bilborda.

IX. Sudionicima u postupku javnog nadmetanja, koji nisu uspjeli sa svojim ponudama (izuzev osobi koja je ponudila sljedeći najveći

iznos kojoj će se iznos vratiti nakon zaključenja ugovora) iznos uplaćen na ime jamstva će se vratiti u roku od 5 radnih dana od dana provedenog postupka u nominalnom iznosu, osim ako sudionik ne pristupi javnom nadmetanju ili odustane od svoje ponude.

X. Po okončanom postupku javnog nadmetanja, gradonačelnik Grada Subotice donosi Odluku o stjecanju prava na privremeno korištenje javne površine.

XI. Odluka o stjecanju prava na privremeno korištenje javne površine dostavlja se svim sudionicima u postupku javnog nadmetanja, s poukom na pravo podnošenja prigovora gradonačelniku Grada Subotice u roku od 3 dana od dana prijema odluke.

Po podnijetom prigovoru, gradonačelnik odlučuje u roku od 8 dana.

XII. Sudionik u javnom nadmetanju, čija je ponuda prihvaćena, dužan je jednokratnu naknadu za stjecanje prava na privremeno korištenje javne površine umanjenu za uplaćeni iznos depozita uplatiti u roku od 3 dana od dana konačnosti odluke iz točke X. na račun Grada Subotica broj 840-742341843-24 s pozivom na broj 69-236 model 97.

U slučaju nepostupanja po prethodnom stavu, odluka će biti stavljena izvan snage pri čemu stjecatelj nema pravo na povrat uplaćenog jamstva.

Odluka se dostavlja svim sudionicima postupka javnog nadmetanja.

XIII. U roku od 15 dana od dana konačnosti Odluke o stjecanju prava na privremeno korištenje javne površine stjecatelj se obvezuje zaključiti ugovor o stjecanju prava na privremeno korištenje javne površine s Gradom Subotica.

XIV. Za javno nadmetanje zainteresirane pravne osobe i poduzetnici podnose pismene prijave na adresu Subotica, Trg slobode 1, putem Službe za opću upravu i zajedničke poslove Gradske uprave Subotica, u služnom centru, na prizemlju Gradske kuće, šalteri broj 10, 11, 12 ili poštom – od 3. 12. 2018. godine do 10. 12. 2018. godine.

Prijava koja je podnijeta poslije oglašenog roka i koja nije kompletna neće se uzeti u obzir.

Prijava se predaje u zatvorenoj kuverti i treba sadržati i točne podatke o lokaciji bilborda za koju se ista podnosi.

Prijava također treba sadržati i:

sve podatke o podnositelju prijave (poslovno ime, odnosno naziv pravne osobe, njezino sjedište, matični broj, PIB i ime ovlaštene osobe, odnosno točan naziv radnje, ime i prezime imatelja radnje i njegov matični broj i točnu adresu stanovanja) – dokazuje se rješenjem o upisu u registar nadležnog tijela,

urednu punomoć za osobu koja će zastupati pravnu osobu ili poduzetnika na javnom nadmetanju,

podatke o vrsti objekta,

sve podatke o mjestu postavljanja objekta za koji se prijava podnosi, izjavu da prihvaća sve odredbe ugovora o stjecanju prava na privremeno korištenje javne površine, koji se obvezuje zaključiti u roku od 15 dana od dana konačnosti Odluke o stjecanju prava na privremeno korištenje javne površine,

dokaz o uplati oglasom predviđenog iznosa jamstva (originalna uplatnica ili ovjeren izvod iz banke).

XV. Javno nadmetanje se provodi po sljedećem postupku:

1. Predsjednik ili ovlašten član Komisije objavljuje početni iznos i poziva sudionike da daju svoje ponude iznosa uvećane za najmanje 5% od početnog iznosa.

2. Sudionici se javljaju za davanje ponude podizanjem ruke.

3. Predsjednik ili ovlašten član Komisije pokretom ruke dozvoljava sudioniku koji se najranije javio da da svoju ponudu.

4. Sudionik javnog nadmetanja dužan je javno i glasno kazati u ime kojeg ponuđača koji iznos nudi.

5. Predsjednik ili ovlašten član Komisije pita tri puta daje li netko više od najvećeg prethodno ponuđenog iznosa i konstatira poslije trećeg poziva koji je najveći iznos ponuđen i ime ponuđača.

Predsjednik ili ovlašten član Komisije konstatira da najpovoljnija ponuda jest ona koja je dana na najveći novčani iznos naknade za stjecanje prava na privremeno korištenje javne površine u odnosu na početni iznos jednokratne naknade.

Svaki sudionik javnog nadmetanja ima pravo tijekom rada Komisije davati primjedbe na rad Komisije i na tijek postupka i iste se unose u zapisnik o javnom nadmetanju.

Zapisnik o radu Komisije potpisuju svi sudionici javnog nadmetanja, zapisničar i svi članovi Komisije.

Sudionik koji je ponudio najveći iznos potpisuje izjavu da je ponudio najveći iznos, s naznakom visine iznosa koja čini sastavni dio zapisnika.

Postupak javnog nadmetanja će se u svemu ostalom provesti prema odredbama članka 26., 27. i 28. Odluke o oglašavanju na teritoriju Grada Subotice.

Javno nadmetanje (dražba) bit će održano 17. 12. 2018. godine s početkom u 11 sati u Plavoj dvorani Gradske kuće, Subotica, Trg slobode 1.

Kompletan tekst Oglasa bit će objavljen na oglasnoj ploči Grada Subotice, Trg slobode 1, na I. katu od 30. 11. 2018. do 10. 12. 2018. godine, u *Službenom listu* Grada Subotice, na internetu na web adresi www.subotica.rs, a tekst Oglasa u listu *Magyar Szó*, *Subotičke novine* i *Hrvatska riječ*.

Sve informacije u vezi s oglasom mogu se dobiti u Službi za imovinsko-pravne poslove, stambena pitanja i građevinsko zemljište, II. kat, ured broj 213-1 ili na tel: 024/626-806 svakog radnog dana od 8 do 12 sati.

Sastavni dio ovog Oglasa je popis lokacija predviđenih za postavljanje bilborda na teritoriju Grada Subotice i prigradskih naselja.

Gradonačelnik, Bogdan Laban

R.br.	Opis lokacije	Broj bilborda	Oznake bilborda iz Plana	Maksimalna površina prostora za oglašavanje (m ²)	Početna cijena za dražbu (din.)
1.	Maksima Gorkog	7	Mg1, Mg2, Mg3, Mg4, Mg5, Mg6, Mg7	260,4	420.000,00
2.	Aleja maršala Tita I.	1	A1	37,2	60.000,00
3.	Aleja maršala Tita II.	1	A2	37,2	60.000,00
4.	Beogradski put I.	8	Bg, Bg2, Bg3, Bg4, Bg5, Bg6, Bg 10, Bg11	297,6	480.000,00
5.	Beogradski put II.	7	Bg7, Bg8, Bg12, Bg13, Bg14, Bg15, Bg16	260,4	420.000,00
6.	»Palički put« I.	1	P1	37,2	60.000,00
7.	»Palički put« II.	11	P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P31, P32, P33	409,2	660.000,00
8.	»Palički put« III.	10	P11, P12, P15, P16, P18, P19, P21, P35, P36, P38	372	600.000,00
9.	»Palički put« IV.	5	P20, P22, P23, P34, P37	186	300.000,00
10.	»Palički put« V.	4	P24, P25, P26, P39	148,8	240.000,00
11.	»Palički put« VI.	1	P27	37,2	60.000,00
12.	»Palički put« VII.	6	P28, P29, P30, P40, P41, P42	223,2	360.000,00
13.	Somborski put I.	4	So1, So2, So3, So4	148,8	240.000,00
14.	Somborski put II.	6	So5, So6, So7, So8, So9, So10	223,2	360.000,00
15.	»Kelebijski put« I.	8	K1, K2, K3, K4, K5, K14, K15, K16	297,6	480.000,00
16.	»Kelebijski put« II.	5	K6, K7, K8, K17, K18	186	300.000,00
17.	»Kelebijski put« III.	8	K11, K12, K13, K19, K20, K21, K22, K23	297,6	480.000,00
18.	Senčanski put I.	3	Se1, Se6, Se7	111,6	180.000,00
19.	Senčanski put II.	10	Se3, Se4, Se5, Se10, Se11, Se12, Se13, Se14, Se15, Se16,	372	600.000,00
20.	»Prozivka«	5	Pr1, Pr2, Pr3, Pr4, Pr5	186	300.000,00

R.br.	Opis lokacije	Broj bilborda	Oznake bilborda iz Plana	Maksimalna površina prostora za oglašavanje (m ²)
1.	Kelebija	8	Ke1, Ke2, Ke3, Ke4, Ke5, Ke6, Ke7, Ke8	297,6
2.	Bajmak	7	B1, B2, B3m B4, B5, B6, B7	260,4
3.	Čantavir	5	Č1, Č2, Č3, Č4, Č5	186
4.	Bačko Dušanovo	1	BD1	37,2
5.	Žednik	4	Ž1, Ž2, Ž3, Ž4, Ž5	148,8
6.	Hajdukovo	4	H1, H2, H3, H4	148,8
7.	Bački Vinogradi	2	BV1, BV2	74,4

Posjet vrtićima

Krunoslav Mijatov i Žolt Rabi knjižničari su iz Belog Manastira u Hrvatskoj i već nekoliko godina dolaze u Suboticu kako bi se družili s djecom koja idu u vrtić ili slušaju nastavu na hrvatskom jeziku. I subotički knjižničari idu u Beli Manastir družiti se s njihovom djecom kao i knjižničari iz Baje iz Mađarske. To je dio projekta *Knjižničari u razmjeni*. Tri države, tri knjižnice i djeca koja pričaju na tri jezika: hrvatski, srpski i mađarski.

Tako je bilo i prošlog tjedna. Točnije, u četvrtak, 22. studenoga, kao gosti Gradske knjižnice Subotica u naš lijepi grad su stigli knjižničari Gradske knjižnice Beli Manastir. Ovoga puta posjetili su vrtiće Marija Petković Sunčica i Marija Petković Biser koji rade na hrvatskom jeziku, po programu Marije Montessori i imaju vjerski odgoj. Za ove vrtiće već su čuli u Belom Manastiru, posebice za čuvenu vrtićku knjižnicu u vrtiću Marija Petković Sunčica. Znaju oni da su u njoj predškolci obučeni da budu knjižničari te da svakog petka jedni druge zadužuju za posuđene knjige. Stoga su s velikim zadovoljstvom u oba vrtića razgovarali s mališanima o knjigama. Sa sobom su ponijeli mnoštvo različitih knjiga, malih, velikih, debelih, tankih, čarobnih, skrivenih, iskakajućih, ma baš svakakvih... Donijeli su i dar za njihove vrtićke knjižnice. Bilo je pitanja, zagonetki i bajki s obje strane. I mališani i knjižničari naučili su ponešto jedni od drugih. Dogovorili su se da će se ponovno sresti. I vjerujem da će biti tako jer knjižničari i djeca nikad ne zaboravljaju dana obećanja.

B. I.

Najbolji recitatori Vojvodine za advent u Osijeku

Pobjednici XVII. Pokrajinske smotre recitatora na hrvatskom jeziku na nagradni izlet u Osijek idu 10. prosinca (ponedjeljak). Prema riječima organizatora smotre i izleta u Osijek, Hrvatske čitaonice saznajemo da će recitatori između ostalog pogledati predstavu *Božićni kolačić* u Dječjem kazalištu *Branka Mihaljevića* u Osijeku. Hrcko će naravno sve to otpratiti na svojim stranicama.

Multimedijalna izložba *Igračka u srcu*

Hrvatska matica iseljenika, u suradnji s Hrvatskom školom Boston (SAD) i Zakladom hrvatskih studija Sydney (Australija), pokrenula je multimedijalni projekt *Igračka u srcu* inspiriran hrvatskom tradicijskom kulturom. Među više od dvije stotine djece na ovome natječaju sudjelovala su i djeca učenici osnovnih škola iz Vojvodine koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku ili pohađaju predmet *Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture*.

Završna svečanost ovoga projekta je multimedijalna izložba pobjedničkih radova koja će se održati u utorak, 4. prosinca, u zgradi Hrvatske matice iseljenika, Trg. S. Radića 3, Zagreb. Radovi u četirima kategorijama (likovnoj, fotografiji, multimediji i literarnoj), radovi suradničkih škola iz Hrvatske te polaznika *Male škole hrvatskoga jezika i kulture* uz prikaz fotografija autentičnih drvenih igračaka iz Etnografskoga muzeja u Zagrebu, stvorit će jedinstvenu multimedijalnu priču.

Program će započeti u 12 sati radionicama HAI – *Hrvatske autentične igračke i Drvu u čast* te se nastaviti svečanim otvorenjem izložbe i proglašenjem najboljih radova u 13 sati. Na otvorenju izložbe sudjelovat će i djeca iz Bačkog Monoštora, koji su i među nagrađenima, te djeca s Vira, Ljubuškog, Čitluka i Savića (BiH), Bregane, Škabrnje te iz zagrebačkih škola.

U susret sv. Nikoli

Tko je bio sveti Nikola?

Nikola je rođen u gradu Patari u Maloj Aziji u 3. stoljeću. Kada je postao biskupom noći je provodio moleći, a dane pomažući potrebnima. Prema narodnom vjerovanju činio je i čudesa, smirio je uzburkano more, te je spasio dijete kojem je zapela riblja kost u grlu. Preminuo je 6. prosinca 327. godine. Zaštitnik je djece, pomoraca, djevojaka, siromaha, studenata, farmaceuta, pekara, ribara, zatvorenika, trgovaca, putnika, otoka Sicilije, pariškog sveučilišta i mnogih gradova širom svijeta.

Zašto čizmice i čarape?

O svetom Nikoli ima više legendi, evo jedne: U blizini Nikole živio je bogat čovjek koji je jednoga dana sve izgubio. Kako nije imao novca udati nijednu od svojih triju kćeri, odlučio je za zaradu prodavati njihovu ljepotu. Nikola, da spriječi očevu namjeru, umotao je vreću sa zlatnicima i bacio ih kroz prozor. Kada bi otac našao novac, uspio je s mirazom udati prvu kćer.

Nikola je opet bacio novac za drugu kćer, pa je stari čovjek uspio i nju udati. No, kada je Nikola treći put bacio zlatnike, ovaj put kroz dimnjak, oni su upali u čarape koje su se sušile. Upravo zato danas su čarape i čizmice glavni simboli ovog veselog blagdana.

Što drugo reći, nego dobro očistite svoje čizmice, jer tko zna, možda ovaj veseli svetac svrati i kod vas!

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com

Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel: 0638560635.

Mijenjam stan u Pančevu, jednosoban od 30 m², III. kat bez grijanja blizu centra za sličan uz morsku obalu ISTRE. Tel: 065/689-35-47.

Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel: 024 754760 ili 064 2394757.

Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metar po jutru. Tel: 064 305 1488.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel: 024-456-12-05.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvat, katolik, 61 godinu, umirovljenik s dobrim primanjima, grad Slavonska Orahovica, kuća, automobil, vitalan, zgodan, traži ženu – katolkinju za brak, bez djece, koja ima do 57 godina. Pošaljite za početak SMS poruku na 063-766-88-08. Josip, Hrvatska, Slavonska Orahovica kod Osijeka.

U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suterenom. Parket u svim sobama, dvije kupao, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m². Moguća i zamjena za slično u okolici Zagreba. Tel: 062-332-247.

Sijačica OLT GAMA 18, s lulama, dvobrazni plug 12 leopard – tel: 024/528-682. Gobels prikolica 14 tona registrirana za traktor, u dobrom stanju, na prodaju – tel: 024/532-570.

Prodajem aparat za zavarivanje, monofazno i trofazno napajanje, kao i sjeme uljane rotkve (pogodno za golubare). Tel: 064/3910182.

Subotica - Bajnat, prodaje se uknjižena dvosobna kuća od miješanog materijala, površine 90 kv m s većim dvorištem i nusprostorijama. Monofazna struja, telefon, kablovska, gradski vodo- vod i kanalizacija. Cijena 32.000 eura. Interesirati se na 064-2943798 ili 064-1611709.

Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupatila, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel: 061 2323223.

Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobozadni plug, obrtač i sijačica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel: 024/532-570.

Prodaje se zidni sat i trajnožareći štednjak. Tel: 024/528-682.

Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m², topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel: 063 596840 i 024 547204.

Prodaje se stambena zgrada u Kertvarosu površine oko 120 m². Tel: 024 546800.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel: 063/551-871.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
GRADSKA UPRAVA
Broj: IV-13-111-1-48/2018
Dana: 23. 11. 2018.
24000 Subotica
Trg slobode 1
Tel. 024-636-101
MUD/SU

Temeljem članka 102. stavak 2. i 3. Zakona o zaposlenima u autonomnim pokrajinama i jedinicama lokalne samouprave (*Službeni glasnik RS* br. 21/2016 i 113/2017) i temeljem članka 35. Odluke o Gradskoj upravi Grada Subotice (pročišćen tekst) (*Službeni list Grada Subotice* broj 18/17 i 30/17), načelnica Gradske uprave objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU

Obavještavaju se svi zainteresirani kandidati da je Gradska uprava Grada Subotice dana 30. 11. 2018. raspisala javni natječaj za popunu slobodnog izvršiteljskog radnog mjesta.

Natječaj je objavljen na internetskoj stranici Grada Subotice http://www.subotica.rs/index/pagelist/lg/hr/id_page_node/63

NAČELNICA GRADSKE UPRAVE
Marija Ušumović Davčik, master pravica

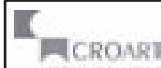

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 5. 12. 2018.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internat

već od
649 din

TIPPNET
SUBOTICA
KARADORDEV PUT 2
TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

Hrvatska osvojila Davisov kup

Svjetski prvaci

Lijepim lob udarcem na svoju prvu meč loptu **Marin Čilić** je svladao **Lucasa Pouillea** (7-6, 6-3, 6-3) i u nedjelju, 25. studenoga, donio Hrvatskoj drugi naslov pobjednika Davisova kupa. U svojoj 118 godina dugoj povijesti ovo prvenstvo svijeta reprezentativnih nacionalnih vrsta osvajalo je samo 15 nacija, ali će upravo ovaj hrvatski naslov iz 2018. godine ostati zauvijek upisan u povijest svjetskog tenisa. Naime, finalni duel u Lilleu između domaćina Francuske i Hrvatske, igran pred više od 25.000 gledatelja, posljednji je odigran susret staroga formata ovoga masovnog svjetskog natjecanja, jer od iduće godine starta nova, modificirana verzija Davisova kupa.

Upravo zato ovaj naslov svjetskih prvaka ima posebnu težinu, a točku na jedan neizbrisivi dio teniske povijesti stavili su **Marin Čilić, Borna Ćorić, Ivan Dodig, Mate Pavić, Franko Škugor, Nikola Mektić i Viktor Galović**, predvođeni izbornikom **Željkom Krajanom**.

Put do finala

Zanimljivo, voljom pravila sada već staroga formata Davisova kupa (domaćinstvo ide nakon gostovanja kod pojedinog protivnika), Hrvatska je na putu do finala prva tri susreta igrala na svom terenu. U prvom kolu je u Osijeku svladana Kanada 3-1 (dvije pobjede Ćorića u singlu i par Čilić/Dodig), potom je u četvrtfinalu u Varaždinu svladan Kazahstan 3-1 (dvije pobjede Čilića u singlu i par Dodig/Mektić). Najneizvjesniji susret cijele sezone 2018. odigran je u polufinalnom duelu u Zadru protiv SAD-a, kada je tijesna pobjeda 3-2 izborna s dvije pobjede Ćorića u singlu i pobjedom Čilića u singlu.

Francuska – Hrvatska 1:3

Prema svim najavama, koje su se u konačnici pokazale apsolutno točnima, Hrvatska je pred ovo povijesno finale slovila za apsolutnog favorita. Sjajnu formu i odlične partije u ovoj sezoni Davisova kupa prve vedete **Marin Čilić** i **Borna Ćorić** potvrdili su odmah prvoga dana završnog natjecanja.

Prvo je Borna s 3:0 u setovima deklasirao **Jeremy Hardyja** (6-2, 7-5, 6-4), a potom je gotovo istovjetnim rezultatom **Marin Čilić** porazio **Joa Wilfrieda Tsongu** (6-3, 7-5, 6-4).

Subotnji duel parova mogao je riješiti sve dvojbe oko pobjednika finala ili donijeti nastavak nadanja domaćinu koji je gubio s 0-2. Poslije velike borbe i četiri sata igre francuska kombinacija **Piere Hugues Herbert/Nicolas Mahut** svladala je hrvatski par **Ivan Dodig/Mate Pavić** (6-4, 6-4, 3-6, 7-6), smanjivši ukupan omjer na 1-2, te ostavljajući svoju momčad u igri.

Ali već prvi nedjeljni susret i još jedna maestralna Čilićeva partija, donijeli su veliku pobjedu hrvatskoj reprezentaciji i naslov svjetskih prvaka u tenisu. U pojedinačnim mečevima velikog finala Hrvatska nije izgubila niti jedan set, niti jedan servis, čime je jasno opravdala status favorita potvrđujući svoju ovogodišnju dominaciju u finalnom duelu Davisovog kupa.

Povijest

Osvajanjem posljednje »salatare« (popularni nadimak trofeja namijenjenog pobjednicima) Hrvatska je još jednom potvrdila kako je nepresušni izvor teniskih talenata koji su sposobni osvajati najveće naslove u ovom sportu. Dupliranjem naslova u Davisovom kupu (prvi su osvojili **Ivan Ljubičić, Mario Ančić, Ivo Karlović i Goran Ivanišević** 2005. godine, pobjedom protiv Slovačke 3-2), izbrisan je gorki okus finalnog poraza protiv Argentine 2-3 na domaćem terenu u Zagrebu 2016. godine, te potvrđeno kako ova generacija predvođena Marinom Čilićem ipak ima šampionski predznak. Godina koja je polagano na izmaku je to na najljepši mogući način potvrdila. Hrvatska je prvak svijeta!

D. P.

Novi format

Naslov prvaka Davisova kupa iz starog formata Hrvatska će iduće 2019. godine braniti u novoj verziji ovog masovnog svjetskog momčadskog natjecanja koje će se igrati po znatno izmijenjenim pravilima.

Kvalifikacije Svjetske skupine će igrati 24 momčadi, od kojih će se 12 plasirati na završni finalni turnir na kojem izravno sudjeluje četiri ovogodišnja polufinalista plus dvije reprezentacije s pozivnicom. Finalno natjecanje donosi natjecanje po skupinama iz kojih šest najboljih plus dvije najbolje drugoplasirane momčadi idu u četvrtfinale kada se nastavlja izlučnim sustavom. Igrat će se dva singla i jedan dubl. Dvije najslabije reprezentacije iz skupina ispadaju iz elitne skupine, dok sve momčadi koje nisu izborile polufinale u narednoj sezoni igraju u kvalifikacijama.

Predsjednica na tribinama

Sva tri dana velikog finala Hrvatsku je podržala predsjednica države **Kolinda Grabar-Kitarović**.

Nogomet

Srpska liga Vojvodina

Kažnjeni za promašaje

SUBOTICA – Iako je bila u najmanju ruku ravnopravan takmac, u posljednjem jesenskom kolu *Bačka 1901* je na svojem travnjaku, pred oko 150 gledatelja, zabilježila poraz rezultatom 1:3 (1:2) od sedmoplasirane ekipe *Radničkog* iz Zrenjanina. Subotičani su već u 4. minuti trebali doći u prednost, ali se **Manojlović** propisno obrukao, oštro šutirajući pokraj vratnice sa svega pet metara. Gosti su uzvratili, ali su jedino vrataru **Joviću** pružili priliku za isticanje. Domaćini su došli u prednost u 10. minuti. **Krmar** je dobro ubacio loptu iz kornera, a u gužvi se najbolje snašao **Medić** i glavom zatresao mrežu gostiju. Samo pet minuta kasnije, nakon greške domaće obrane, Zrenjaninci su poravnali, a u 25. minuti, nakon vrlo slabe intervencije domaćeg vratara Jovića i preokrenuli rezultat. Idealnu prigodu za poravnanje Subotičani su propustili u 33. minuti, kad je kapetan **Kiš** sa svega četiri metra šutirao ravno u ruke protivničkog vratara. U nastavku domaćini igraju na sve ili ništa, stvaraju prigode, ali i pokazuju krajnju neefikasnost. Posljednjih 20 minuta Subotičani su igrali s desetoricom, jer je Medić morao napustiti igru zbog dvije javne opomene. Manojlović je u 83. minuti bio u prigodi za poravnanje, ali je njegov udarac glavom s osam metara odsjeo na gredi, a početkom nadoknade Krmar je uputio oštar udarac s 15 metara i za malo prebacio vrata. Gosti su te promašaje kaznili minutu kasnije i novim pogotkom ovjerili pobjedu i tri nova boda. Ovim porazom, trećim zaredom, *Bačka 1901* je zabilježila novi pad na ljestvici, pa će prezimiti na 12. mjestu.

Vojvođanska liga Sjever

Očekivani poraz

ČONOPLJA – U posljednjem jesenskom kolu *Tavankut* je na gostovanju u Čonoplji, pred stotinak gledatelja, poražen s 4:1 (2:0) od dopravnika *Sloge*. Kako se i očekivalo, domaćin je od početka zagospodario travnjakom, pa je već u 15. minuti došao u prednost, a podvostručio je pet minuta prije odlaska na odmor. U nastavku se igralo slično. Čonopljanici su diktirali tempo, a još dva pogotka dali su u 75. i 86. minuti. Dvije minute kasnije u idealnu prigodu došli su i gosti. Domaćini su u svojem kaznenom prostoru oborili jednoga igrača *Tavankuta*, a opravdano dosuđeni penal realizirao je sigurni **Vizin**. Nakon ovog poraza Tavankučani će prezimiti na 14. poziciji na ljestvici, a od 9. mjesta dijeli ih svega tri boda.

Minimalac za lidera

SOMBOR – Za posljednje jesensko kolo ždrijeb je namjestio slasticu – na Gradskom stadionu u Somboru odigrana je povijesna utakmica. Radnički, oslabljen neigranjem motora ekipe **Vukovića**, u borbi za bodove bio je domaćin gradskom rivalu *Radničkom 1912*. Iako su se mnogi nadali goleadu, susret je završen minimalnom pobjedom (0:1) mlađeg somborskog predstavnika u Sjeveru. Oba rivala igrala su borbeno, oštro, ali fer i korektno, uz, po mnogima solidnu arbitražu **Saboa** iz Kule. Domaćini sucu

spočitavaju bespotrebno sjeckanje igre i stvaranje nervoze kod igrača obiju ekipa, što je rezultiralo izricanjem sedam javnih opomena. Utakmica je odlučena u 41. minuti. Bivši nogometaš *Radničkog* **Bošković** uputio je strahovit udarac s oko 25 metara i zakucao loptu pod gredu nemoćnog **Jeličića**. U nastavku se igralo slično, a svaki rival je stvorio po dvije vrlo izgledne prigode, međutim, obojica vratara su odlično intervenirala i spriječila nove pogotke. Na tribinama Gradskog stadiona okupilo se više od 500 gledatelja, a najbitnije od svega je što tijekom meča nije zabilježen ni najmanji incident. Ovom pobjedom *Radnički 1912* učvrstio je leadersku poziciju, na kojoj će prezimiti s velikih pet bodova prednosti ispred jedinog rivala, dopravnika *Sloge* iz Čonoplje. Vrlo mlada ekipa gradskog rivala *Radničkog* prezimit će na 7. poziciji prvenstvene ljestvice. Najveći dobitak u jesenskoj polusezoni za njih je radikalno pomlađivanje i stabilizacija prve ekipe tako da proljeće očekuju s optimizmom.

Derbi domaćinima

APATIN – U novom derbiju, u posljednjem jesenskom kolu, *Mladost Apa* je ugostila susjeda na ljestvici, imenjaka iz Bačkog Petrovca. U otvorenoj i žestokoj, ali vrlo korektnoj igri oba takmaca, domaćini su pred oko 150 gledatelja zabilježili pobjedu od 2:1 (1:1). Već u prvom napadu Apatinaca opravdano je sviran penal,

a siguran realizator bio je najbolji akter susreta, vratar **Rašeta**. Ovako rana prednost domaćina nije poremetila koncepciju gostiju, koji su se predstavili kao kvalitetna i izuzetno korektna ekipa. Nakon nekoliko dobro izvedenih akcija poravnali su četvrt sata kasnije. U nastavku igra se potpuno rasplamsala. Gledatelji su uživali u ravnopravnoj i borbenoj utakmici u granicama fair playa. U drugom poluvremenu gosti su preuzeli inicijativu, stvarali sve opasnije situacije, a u jednom momentu Rašeta je požrtvovnom intervencijom daleko izvan kaznenog prostora spasao svoju mrežu. Pet minuta prije posljednjeg sučevog zvižduka Apatinci postižu pobjedonosni pogodak. Nakon kornera, u gužvi pred golom Petrovčana najbolje se snašao **Faber** i zatresao protivničku mrežu. Na isteku 90. minute mladi **Mišković** bio je u prigodi povećati prednost domaćina, ali mu se, kad je gostujući vratar već bio svladan, ispriječila greda. Ovom pobjedom Apatinci su dopunili lijep jesenski skor, pa će prezimiti na visokom 6. mjestu prvenstvene ljestvice.

Utakmica preokreta

BAČ – Iako su prije susreta bili favoriti, nogometaši ŽAK-a su u posljednjem jesenskom kolu, na gostovanju u Baču, protiv ekipe *Tvrđave* odigrali neodlučno 2:2 (0:1). Somborci su na susret otputovali sa svega 11 igrača, među kojima nije bilo čak sedmorice standardnih prvotimaca. U otvorenoj, obostrano napadačkoj igri, gosti su došli u prednost pogotkom **Šimunova** u 33. minuti. Poslije odmora domaćini pojačavaju pritisak, sve ozbiljnije napadaju i stvaraju izgledne situacije pred vratima Somboraca. Pogotkom **Krastića** iz penala poravnavaju u 57., a rezultat preokreću šest minuta kasnije pogotkom **Agbabe**. Somborci sve snage bacaju na napad, ne bi li bar izvukli bod. Do poravnjenja su došli tek u 2. minuti sudačke nadoknade, kad je branič Bačana **Vukmir** loptu skrenuo u vlastitu mrežu. Nogometaši *Tvrđave*, zahvaljujući dobrim rezultatima u posljednjih nekoliko kola, zauzeli su 10. poziciju s osvojenih 18 bodova, pa će u proljetnoj polusezoni startati bez pritiska kojega tvori neposredna opasnost od ispadanja. Somborski *železničari* će prezimiti na 7. poziciji, s pet bodova zaostatka za liderom *Starim gradom*, žaleći za bespotrebno izgubljenim tzv sigurnim bodovima.

PFL Subotica

Osmi poraz zaredom

NOVI ŽEDNIK – Niti u posljednjem jesenskom kolu, odigranom na domaćem travnjaku, *Preporod* nije uspio prekinuti dugu seriju poraza. Poražen je od *Jadrana* iz Feketića rezultatom 1:2 (1:0). U prvom poluvremenu Novožedničani su bili ravnopravni s raspolaženim gostima u svim segmentima igre, povremeno i bolji, a iskoristili su i jednu od stvorenih prigoda, pa su na odmor otišli s minimalnom prednošću. U nastavku gosti pojačavaju tempo, a zahvaljujući nedovoljnoj tjelesnoj spremi domaćih igrača, preokreću rezultat i osvajaju sva tri boda. Zahvaljujući seriji od osam poraza zaredom, *Preporod* će prezimiti na 14. poziciji na ljestvici, sa svega četiri boda više od fenjeraša *Proleter* iz Njogoševa.

S porazom u zimski san

LOVČENAC – U posljednjem jesenskom kolu, na gostovanju u Lovčencu, nogometaši *Radničkog 1905* su poraženi od domaćeg *Njogoša* rezultatom 2:0 (1:0). I s ovim porazom prezimit će na 4. mjestu prvenstvene ljestvice. No, najvjerojatnije su zbog razlike od osam bodova izgubili sve nade da bi se u proljetnom dijelu prvenstva mogli umiješati u borbu za lidersku poziciju. U klubu kažu da će na proljeće nastojati mnogima pomrsiti račune, a nastaviti će i s pomlađivanjem ekipe.

Skinuli lidera

ĐURĐIN – U posljednjem jesenskom kolu ekipa *Đurđina* je na svojem travnjaku ugostila izrazitog favorita, trenutačnog lidera, ekipu *Proleter* iz Ravnog Sela. Nenadano, vrlo borbeni Đurđinčani su pomrsili račune Ravnoselcima i zakinuli im unaprijed uknjižene bodove. U prvom poluvremenu se igralo ravnopravno, stvoreno je nekoliko prigoda ispred obojice vratara, međutim do odmora se mreže nisu tresle. U nastavku tempo diktiraju gosti, međutim ni domaćini ne popuštaju. Svaka ekipa je postigla po zgoditak, a podjelom bodova svakako su zadovoljniji domaćini. Đurđin će prezimiti na 10. mjestu prvenstvene ljestvice, sa solidnom zalihom od 16 osvojenih bodova.

Ivan Andrašić

Božićni turnir

SOMBOR – U Hrvatskom domu u Somboru u tijeku je IX. Božićni šahovski turnir. Sudjeluje 12 šahista, koji igraju po Bergerovom sistemu. Turnir će trajati do 19. prosinca. Organizator turnira je šahovska sekcija HKUD-a *Vladimir Nazor*.

Z. V.

POGLED S TRIBINA 1. HNL

Derbi susret *Rijeke* i *Dinama*, odigran prošle subote na Rujevici, završio je minimalnom pobjedom domaćina (1:0) i prekinuo niz nepobjedivosti lidera u dosadašnjem dijelu prvenstva 1. HNL. Nakon 15 odigranih kola tako više nema neporaženih, što natjecanju donosi novu draž i aktualizira mogućnost neizvjesnijeg nastavka u borbi za vrh. Istina, *Dinama* je u Rijeci propustio mnogo prilika i prema viđenom nije zaslužio poraz, ali u tome je upravo čar nogometne igre, jer često ne pobjeđuje bolji nego spretniji i sretniji. Najbliži pratitelji, *Lokomotiva* i *Osijek* odigrali su međusobno mali derbi vrha tablice koji je završio neodlučnim rezultatom (2:2), pa *modri* praktično nisu mnogo izgubili u bodovnoj prednosti koja je sada sedam bodova ispred *Lokomotive*, odnosno osam pred *Osijekom*.

Najveće iznenađenje priredila je *Gorica*, koja je pomalo neočekivano poražena od *Istre 1961* na svom terenu (0:2), pa su Istrijani stigli do svoje treće prvenstvene pobjede, pojačavajući svoj skromni bodovni konto. Ponovno je iznenadio i *Hajduk*, ali ne

baš pozitivno, odigraši samo 2:2 na Poljudu protiv *Slavena*, iako se i ovaj rezultat može smatrati uspješnim jer se u posljednjim trenucima susreta borio da izbjegne novi poraz. Nakon 15 odigranih prvenstvenih kola *bili* imaju samo tri pobjede i čak osam neodlučenih rezultata što im u konačnici nosi zbilja skromnih 17 bodova na za njih neuglednom šestom mjestu tablice. Jedino je *Rudeš* novim porazom, ovog puta na domaćem terenu od *Intera* (0:1) potvrdio kako je ovogodišnje natjecanje za ovu momčad prejako jer su uspjeli osvojiti svega dva boda.

Sve u svemu, nakon dosadašnjeg dijela prvenstvene utrke sezone 2018./19. slobodno se može reći kako je 1. HNL zanimljiva i nadasve atraktivna za gledanje, te da hrvatski klupski nogomet napreduje.

Borba za vrh je zanimljiva, izuzev u ovom trenutku vodećeg *Dinama*, nekoliko momčadi je gotovo bodovno izjednačeno i nastoji dostići lidera. Sljedeće, 16. kolo donosi još jedan derbi vrha tablice u kojem će se susreti *Osijek* i *Rijeka*, duel koji bi trebao pokazati tko je realno najozbiljniji kandidat za drugu poziciju, koju istina trenutačno drži *Lokomotiva*.

Ljubitelji hrvatskog klupskog nogometa imaju prilike zbilja uživati...

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

25 godina HOŠIG-a u Budimpešti

Iz Ivković šora

Raboš

piše: Branko Ivković

Faljen Bog, čeljadi. Jevo, ja našo malkoc vrmena pa ko velim da se izdivanim sa svitom. Ode kod nas u šoru već nema ni božije duše, pogotovo kad zazimi pa i ovo malo svita ode u varoš i provede zimu a salaš ostane prazan, ta tuga jedna. A kadgod nam bio pun ovaj naš Ivković šor kugod puce. Svita koliko voliš bilo na salašima, pa kad čovik krene pozdravljat i skidat šešir jel miciku sve ga zimi glava ozebe koliko stalno triba s njim mavat. A da vam ne divanim te lipote, kad vako dođe advent, dotleg se sve priradi i poradi, samo se po salašu ponamiriva dvared na dan i to je sav poso. Načupaš još ključom slame i sina, nije borme bilo kadgod presovani, pa rolovani bala, ajak! To se velikim drvenim grabljama pograbila njiva, ni slamka nije ostala posli vršidbe, sadilo se onako u kamare, vuntove, dobro »očesljalo« vilama i nije nikad zakislo. Sad borme zakisne ako nemaš dobru šupu. Sad samo kukamo, nisam stigo poorat zimsko, ni se dalo ovo pa ono, a kadgod se sve dalo a sve se radilo ručno. Vridan bio svit, pa eto ti. Znalo se gazdovat i s malim kugod i s velikim imanjom, sad samo otimaje jedni od drugi. Svi bi što više, nadiže se koji kaki huncucki zajmova i kredita, a onda kad se ne pročita ono sitnim slovima ajd na raboš i gotovo. E da mi je samo vratit ta lipa stara vrmena, pa da se kugod kad sam bio dite opravim u debelo ruvo i krenem šorom na kartanije. Kaka je to bila radost za nas dicu čeljadi moja! Di se ode na kartaniju zna se da će bit kaki sitni slatki kolača, listića, bunardžija, pa se napucalo kokica. Mi dičurlija se vijamo po salašu i okolo salaša, smrzne-mo se, budemo ruženi jedared-dvared, a onda i beni kad zadosta naore-mo. Al sve je to bilo nama dobro i lipo. Stariji se kartaje filka najviše, pošto se skupi sav komšiluk i ima svita zadosta. Tiralo se u pet, crvena sedmica je bila glavna i zvala se »šanta«, pa je sledeći najjači bio makov dolnjak, zvali su ga »babo«, pa crven dolnjak, i tikven najslabiji adut. A ko nije nakupio dosta desetaka i kecema taj je borme moro i stoječki »služit«, pa na jednoj nogi, pa di ko je cilo veče pridudio na jednoj nogi. Znali se borme i pokrnat oko tog. Koje dobo noći se išlo kući grajeći i veseleći se, znalo se i zapivat ako je kogod malo više potego mladog vina, a vašaka na sve strane, laju na nas i tiskaje kugod bisni. Nosili su višnjovce u odbranu, pa nisu stizali ugrist. E sad su nika druga vrmena došla, svi side do kog doba noći za kompjutorom, dopisivaju se i vole na daljinu. Ne kudim, čeljadi moja. Znate da ja ne kudim nikad i nikog, ko je skrivio Bogu je skrivio. Nije ni ovo rđavo. Da nije modernog, kad bi se čovik upozno s kime s druge strane kuglje zemaljske? Triba i dobro je. Al mene ždere to što se naše staro odbaciva, zaboravlja i nestaje. Ajte vi da mi probamo i staro održat, bar mi stariji da naučimo mladež kako je to bilo. Jevo, sad će prela. Imamo vrmena, pa da opravimo bar koju dobru kartaniju. Nemojte mi zamirit, al zdravo bi volio. Ajd, zbogom.

Bać Ivin štodir

Triba znat u koju partiju stat

piše: Ivan Andrašić

Virovo ko jal ne, u bać Ivinomu selu danas imade, što njegovi, što njevi, jedva nike dvi iljade duša. Njegovi kadgoda bilo najviše, svi drugi ni frtalj. Danas ji jedva polak, kažu ni što sve dobro pratu. A o te jedva pole ostaje sve manje ni što će još imat mali, to niko ne kaže. Svi mladi bižu, a i ni što danas nisu ošli, gledu kako će sutra. A ruku na srce, i o ti polak što ji još ima u selu, dosta je naki ko kum Tuna i njegovi. Dovatili se državni jasli, pa još i avanzovali i na poslu i u partije, zna se koje, a vamo, na jeziku najveći naši. »Eto, vidiš, idu u našu crkvu, molu se našem Bogu, u prvi su redova, da ji svi vidu, al slavu ne druge slave, za najveće državne svece idu u novu crkvu. I tamo su u prvomu redu, pa ji dobro vidu ni što bi ji tribali vidit«, veli bać Iva njegove ka popiju medecine što ji pije izajutra. Zagledao se u šolju čaja prid njim, malo jače dunijo kroz nos i duboko izdanijo. Sto i prstima lupkat po astalu. »Ta neka se oko svega samo jidit, znadeš da ti to ni zdravo. Šta da se radi, vada nam tako sudito. Sve udesili veliki, to za života uvik divanijo i tvoj pokojni dada. I imo pravo. Gledaj samo, prošo jedan rat, stvorila se nova država i oma nam nikake doselili, potli se pokazalo, drugače o nas. Prošo drugi rat, ope nova država i ope nam nove doselili, al nikake druge i ope ne naše. Bome, vaj poslidnji rat još ni ni prošo, puno naši ošlo, još više njevi došlo. I ope nova država, pa još novija, pa... ni sama ne znam koliko smo ji izminjali, a nikad i nikud se nismo micali. I šta smo dočekali? Vladari i ni oko nji sve bogatiji, mi sve veća sirotinja. Pa jal se tu triba čudit što nam dica odlazu u svit i tamo stvaru novu dicu?«, veli njegova, pa i ona stala lupkat prstima po astalu. »Bome, vidim da ni kumu Tune i njegove ništa ne fali. Prolitos kupili kuću u varoši, litos je uredili, jesenas se uselili, pa ima nikako potli toga kupili i veliku lemuzinu. A što mi još čudnije, sam je tira. Ubiližijo se litos u škulu za tirat ko jedni što ko nji svršu svi iz njegove partije što ko drugi nisu mogli i za dram svršijo i on. A ja vamo gledam kako bi mogo malo opravit biciglu, da mi ne tandrče toliko. Svi selcki kerovi mi već izdaleka ositu, pa da viš lajanja«, veli bać Iva i dosegne jednu jabuku. Lati bricu i stane je polako rizat. »Pa, ako ćemo zapravo, taki ko kum Tuna bilo oduvik. Znaš da tvoj pokojni dada pripovido da ni u njegovomu kombinatu ni mogo bit na nikakomu položaju naj ko ni sto u partiju. A triba da se sićaš i kako bilo učiteljima. Onda crkva bila odilita o države, a svi oni morali stat u partiju. Veronauk popa držo u crkve, pa ka se svršu i mi dojdemo u škulu, znalo bit lipi rašaka. A najviše nas kinjili ni iz našega sela. A gle danas, ti isti zašli u zrlie godine, a i vlast se okrenila, vidli šta je korisnije, pa ji svake nedilje mož vidit na pričesti«, veli njegova. »Bome, imade ji što se pričješćivu i poslenim danom, vada svako sprom svoji grijeva«, odvratu je bać Iva i naškobi se. Jedino on zno zašto.

NARODNE POSLOVICE

- Gdje koga cipela žulji, najbolje zna.
- I palikući će kuća izgorjeti.
- Kad mačka ode, miševi kolo vode.
- Ništa se s obrazom nije izmiješalo.

VICEVI, ŠALE...

Ide Mirko s dvije kante pune riba i zaustavi ga čuvar.

- Imaš li ti ribolovnu dozvolu? – upita on.
 - Nemam...
 - To će te onda skupo koštati! – reče čuvar.
 - Neće, odvratu Mirko... jer su to moje ribe.
 - Kako tvoje? – začudi se čuvar.
 - Lijepo. Ja ih svako jutro donesem ovdje na jezero da se malo naplivaju i kada ih zovnem one skoče nazad u moje kante i ja ih nosim doma – odgovori Mirko.
 - Nemoguće – odgovori čuvar – to još nisam vidio, ali vjerovat ću ti ako mi to primjerom dokažeš.
 - Dobro – kaže Mirko i krene prema jezeru, izvrne kante, a ribe veselo otplivaju.
- Nakon kraće stanke reče čuvar:
- Onda?
 - Što »onda«?
 - Pa hoćeš li ih zvati?
 - Zvati koga?
 - Pa ribe... – nastavi čuvar.
 - Kakve ribe?

Susrele se žene na kavi i nakon nekog vremena tema se prebaci na dijetu i kilograme. Te upitaju najdeblju:

- Je li, Mimi, koliko ti imaš kilograma?
- Mimi uzdahne:
- S naočalama stotinu osam...
- Žene se zbunile:
- A bez naočala?
- Mimi slegne ramenima:
- Da vam pravo kažem, pojma nemam, ne vidim vagu...

DJEČJI BISERI

- Fakultet je posljednja škola i tamo se uči previše.
- Što je vjenčanje? Ne znam, nikad nisam bio u takvoj situaciji.
- Kavana je mjesto gdje imaš stolice, stolove, naručitelja i konobara.

FOTO KUTAK

Neven na Sljemenu

**PETAK
30.11.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Veterinar Engel
11:10 Ekumena
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Normalan život
15:55 Velečasni Brown
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:20 "ko te šiša
18:59 Vrijeme
19:00 Dnevnik 2
19:44 Vrijeme
19:47 Tema dana
20:05 Stealth: Nevidljivi ratnik, američki film
22:05 Poroci Miami, američki film
00:15 Dnevnik 3
00:50 Hrvatska za 5
01:45 Sve zbog jednog dječaka
02:05 Velečasni Brown
02:50 Veterinar Engel
03:35 Dr. Oz
04:15 Dobar dan, Hrvatska
05:05 Skica za portret
05:16 Kod nas doma
06:01 Imperij, telenovela

05:27 Kompozicija 3
05:57 Regionalni dnevnik
06:41 Džepni dječica
07:05 Juhuhu
08:33 Laboratorij na kraju svemira: Špijunski sok
08:40 Gladijatorska akademija, crtana serija
09:05 Tomica i prijatelji
09:16 Pripovjedač bajki
09:42 Cvjetkov rasadnik
10:02 Vremeplov, serija
10:40 Školski sat: Zvončica, Mrav, Teslić i Mići Trsačani
11:14 Kućni ljubimci Marca Morronea
11:37 McLeodove kćeri
12:22 Cesarica - hit godine
12:29 Maryna umirovljenička služba, dokumentarna serija
13:22 Skroz malo trudna, njemački film

14:57 Na velegradskim krovovima
15:51 Cesarica - hit godine
16:00 Regionalni dnevnik
16:46 Britanija - Zemlja dinosaura, film
17:32 Odmori se, zaslužio si
18:10 Slatka kuharica
18:39 Beaver Creek: Svjetski kup u skijanju - super G
19:50 Cesarica - hit godine
19:53 Glazbeni spotovi
20:05 Umorstva u Midsomeru
21:36 Ubojstva u Sandhamnu
22:24 Kraljica Elizabeta II: Kruna pod paljbom, dokumentarna serija
23:08 Skroz malo trudna, njemački film
00:40 POPROCK.HR
01:10 Klub 7
02:02 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
1.12.2018.**

07:20 Klasika mundi: 10. međunarodni festival komorne glazbe Musica Maxima u muzeju Mimara 2018.,
08:09 Petorica na Zapad, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:09 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:27 Veterani mira
13:18 Mijenjamo svijet: Portreti za povijest: Hillary Clinton, dokumentarni film
14:05 Duhovni izazovi
14:41 Prizma
15:29 Sigurno u prometu
15:59 Zdrav život, sponzorirana emisija
16:29 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:22 Manjinski mozaik: Inova-Franc
17:44 Lijepom našom: Orehovica
19:00 Dnevnik 2
19:46 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 A strana
21:59 Dnevnik 3
22:40 Sabotaža, film
00:36 Identitet, američki film - Ponoćni film
02:02 Petorica na Zapad, američki film
03:17 Dolina sunca, serija
03:58 Sve će biti dobro, serija
04:42 Skica za portret

04:57 Treći format
05:42 Veterani mira
06:27 Prizma

05:48 Regionalni dnevnik
06:32 Džepni dječica
06:56 Juhuhu
09:34 Jura Hura, serija
10:05 Punom parom naprijed, serija
11:09 Vrtlarica
11:40 Šetnje velikim britanskim pejzažima: Alfred Wallis, dokumentarna serija
12:30 Špica, riva, korzo
14:25 Umorstva u Midsomeru
16:00 Regionalni dnevnik
16:27 Istina ili mit: Mačka je opasna za trudnice
16:33 Taekwondo: Jastrebovi open, reportaža
16:50 Rukomet, LP
17:40 Glazbeni spotovi
17:55 Rukomet, LP
18:54 Beaver Creek: Svjetski kup u skijanju - spust
19:50 Glazbeni spotovi
20:05 Zlatni kompas, američko-britanski film
21:55 Downton Abbey
22:45 Vikinzi
23:33 Varalice
00:14 Simpsoni
00:35 Glazbeni Top20
01:20 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
2.12.2018.**

08:08 Smiješne su se stvari dogodile na putu za Forum, američko-britanski film
09:48 Biblija
09:58 Zagreb: Misa, prijenos
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:35 Nisam spremna na blagdan, američki film
17:00 Vijesti u 17
17:40 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 "ko te šiša
20:40 Srce Vukovara, dokumentarna serija
21:40 Šezdesete, serija
22:25 Dnevnik 3
23:05 Smiješne su se stvari dogodile na putu za Forum,

američko-britanski film
00:43 Nedjeljom u dva
01:38 Dolina sunca, serija
02:23 Sve će biti dobro, serija
03:08 Mir i dobro
03:33 Znanstveni krugovi
03:58 Skica za portret
04:13 Queen: Rock the World, glazbeno-dokumentarni film
05:13 Šezdesete, serija
05:53 Rijeka: More

05:45 Regionalni dnevnik
06:14 Juhuhu
06:15 Džepni dječica
06:40 Juhuhu
08:10 Luka i prijatelji
08:40 Umorstva u Midsomeru
10:10 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
11:05 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
12:00 Cesarica - hit godine
12:05 Najljepši školski vrtovi - dodjela nagrada, snimka 82'
13:25 Sjedni, odličan
14:20 Daj pet
15:20 A strana
17:39 Beaver Creek: Svjetski kup u skijanju - veleslalom
18:25 Košarka, Kvalifikacije za SP 2019.: Litva - Hrvatska, prijenos
20:39 Beaver Creek: Svjetski kup u skijanju - veleslalom
21:35 Istrebljivač, film
23:35 Graham Norton i gosti
00:25 Queen: Rock the World, glazbeno-dokumentarni film
01:25 Simpsoni
01:55 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
3.12.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Veterinar Engel
11:10 Treća dob
11:35 Sigurno u prometu
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Velečasni Brown
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Hrvatska u Prvom

svjetskom ratu: 1914.-1915, dokumentarna serija
21:00 Novine
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:22 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:02 Velečasni Brown
00:47 Veterinar Engel
01:32 Dr. Oz
02:17 Dobar dan, Hrvatska
03:07 Dolina sunca, serija
03:52 Sve će biti dobro, serija
04:37 Manjinski mozaik: Inova-Franc
04:52 Skica za portret
05:06 Kod nas doma
05:51 Imperij, telenovela

05:00 Peti dan
06:00 Ekumena
06:34 Juhuhu
10:00 David Attenborough: Čuda prirode
10:30 Školski sat: Meteorologija
11:05 Sjedni, odličan
11:35 McLeodove kćeri
12:25 Maryna umirovljenička služba, dokumentarna serija
13:35 Anđeli u snijegu, film
15:10 Na velegradskim krovovima
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Britanija - Zemlja dinosaura, film
17:40 Auto Market
18:20 TV Bingo
19:00 Nove pustolovine Lucky Luke-a, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
21:00 Dodjela nagrada "Zlatna lopta", prijenos
22:35 Crna lista
23:30 Egzorcist, ameriki film
01:05 Anđeli u snijegu, film
02:35 Noćni glazbeni program

**UTORAK
4.12.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Veterinar Engel
11:10 Glas domovine
11:35 Informativka
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Znanstveni krugovi
14:25 Zdrav život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Shakespeare & Hathaway - Private

Investigators, serija
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 U svom filmu
21:00 Vulkani u svemiru, dokumentarni film
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Sve zbog jednog dječaka
23:45 Shakespeare i Hathaway - privatni istražitelji, serija
00:30 Veterinar Engel
01:15 Dr. Oz
02:00 Dobar dan, Hrvatska
02:50 Dolina sunca, serija
03:35 Reprizni program
03:54 Glas domovine
04:19 Koktel-bar
05:09 Kod nas doma
05:54 Imperij, telenovela

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
10:00 David Attenborough: Čuda prirode
10:30 Školski sat: Zanimljive države
11:35 McLeodove kćeri
12:25 Maryna umirovljenička služba, dokumentarna serija
13:45 Narednik u obitelji, američki film
15:10 Route 66 - legendarna autocesta, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Lampice, lampice, svijetle cijelu noć
17:35 Odmori se, zaslužio si

18:10 Slatka kuharica
18:35 Lovac na bilje
19:00 Nove pustolovine
Lucky Luke-a, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Milijarde
21:00 Bel Ami, britansko-talijanski film
22:45 Crna lista
23:40 Loganov bijeg
01:35 Narednik u obitelji, američki film
02:55 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 5.12.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
10:20 Veterinar Engel
11:10 Eko zona
11:35 Bonton
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Potrošački kod
14:25 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Shakespeare i Hathaway - privatni istražitelji, serija
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Mijenjamo svijet: Papa - Najmoćniji čovjek u povijesti, dokumentarna serija

20:58 Stani u Lici: Otočac, dokumentarna serija
21:28 Pola ure kulture
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Sve zbog jednog dječaka
23:45 Shakespeare i Hathaway - privatni istražitelji, serija
00:30 Veterinar Engel
01:15 Dr. Oz
01:55 Dobar dan, Hrvatska
02:45 Dolina sunca, serija
03:30 Sve će biti dobro, serija
04:15 Skica za portret
04:19 Žene, povjerljivo!
05:09 Kod nas doma
05:54 Imperij, telenovela

05:20 Pravac na treću
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
10:00 David Attenborough: Čuda prirode
10:30 Školski sat: Mlijeko i med
11:05 Luka i prijatelji
11:35 McLeodove kćeri
12:25 Spašavanje hrane, dokumentarna serija
13:40 Blagdanski popis želja, američki film
15:10 Route 66 - legendarna autocesta, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Lampice, lampice, svijetle cijelu noć
17:35 Odmori se, zaslužio si
18:12 Slatka kuharica
18:39 Lovac na bilje
19:11 POPROCK.HR
19:45 Izbor za Kraljicu Hrvatske 2018., prijenos

21:00 Povratak u raj, američki film
22:55 Crna lista
23:50 Vozač, američki film
01:20 Blagdanski popis želja, američki film
02:45 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 6.12.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Veterinar Engel
11:10 U Komiži, na svetoga Nikolu - emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:15 Sport
12:18 Vrijeme
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Dhruv Baker: Iz Hrvatske s ljubavlju, dokumentarna serija
14:30 Prometej
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Shakespeare i Hathaway - privatni istražitelji, serija
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Šifra
21:00 Puls
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Prkos je strujao gradom, dokumentarni film
00:10 Shakespeare i Hathaway - privatni istražitelji, serija

00:55 Veterinar Engel
01:40 Dr. Oz
02:20 Dobar dan, Hrvatska
03:10 Dolina sunca, serija
03:55 U Komiži, na svetoga Nikolu - emisija pučke i predajne kulture
04:20 Skica za portret
04:37 Klub 7
05:29 Kod nas doma
06:14 Imperij, telenovela
05:20 A forum

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
10:00 David Attenborough: Čuda prirode
10:30 Školski sat: Grafičke tehnike
11:05 Pozitivno
11:35 McLeodove kćeri
12:25 Spašavanje hrane, dokumentarna serija
13:45 Dječak na tajnom zadatku, američki film
15:10 Route 66 - legendarna autocesta
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Lampice, lampice, svijetle cijelu noć
17:35 Odmori se, zaslužio si
18:10 Slatka kuharica
18:35 Lovac na bilje
19:00 Nove pustolovine
Lucky Luke-a, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Klub 7
21:00 Iza stakla, hrvatski igrani film
22:35 Crna lista
23:30 Put u svemir, film
02:35 Dječak na tajnom zadatku, američki film
03:55 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetionik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Visok početak

Vrijeme je da rubrika *Priroda i društvo* dobije osvježenje i to u obliku nove cjeline. Tako ćemo *Zapisima s terena, Propuštenim prilikama* dodati i *Put po abecedi*. Ona neće podrazumijevati sve o putovanjima nego ću u njoj, redom, kako abeceda zapovijeda, navoditi mjesta koja želim posjetiti. Dakle, dajemo redoslijed željama i to na temelju njihovog prvog početnog slova. Parametri po kojima će neka mjesta ulaziti u izbor su sljedeći: lijepa priroda, parkovi, voda, obala, zanimljivi događaj, planina, vrhovi, stupanj avanturizma koje neko mjesto može ponuditi, autentična hrana, neka zanimljiva skupina ljudi, poseban događaj, povod i slično. Kao što se da zaključiti, parametri su kao i prije ali se, eto, unutar ove rubrike držimo abecednog reda, a jedino što je obavezno jeste da se na to mjesto tek spremam otići. (Da je drugačije, bio bi to zapis s terena.)

Da počnemo od početka

A kao, A kao... Amerika? Naravno da i ja želim vidjeti, upoznati i otkriti tu čuvenu Ameriku, i to oba njezina kontinenta i sve ostalo što smatraju da jest ili je nekad bilo njihovo. Nemoguće je voljeti putovanja, a ne maštati i o ovom američkom ali ja nikako nisam netko tko sanja »američki san«, spreman sve ostaviti i otići živjeti tamo. Nikako Amerika po svaku cijenu i prije svih. Dakle, A kao, A kao... Amsterdam, Australija, Afrika, Atena, Alžir, Alpe, Almur, Alno, Albanija ...

A kao Avala

Nekako se između mene i Beograda nikada nije mogla dogoditi ljubav i ne mogu naći pravi razlog za to, osim što je prvih desetak puta kada sam posjećivala ovu metropolu, uvijek padala kiša. Naravno, to su bili kolapsi, tmurni dani i ne znam, tako se posložilo. Poslije sam imala i sjajnih događaja, doživljaja i emocija koje su me vezivale za Beograd, ali od ljubavi nismo imali ni LJ. Kako se razvijala ta neljubav između Beograda i mene, tako je raslo moje zanimanje za Avalom. Sve više sam nizala avanture i pohode na male i veće vrhove i nekako spontano upisah na svoju listu želja za obići upravo Avalu.

Znam, nema logike, ne volim Beograd ali zato prvog na listu upisujem jedan od njegovih glavnih simbola. Avala je omiljeno izletišta Beograđana, ali i turista koji ga posjećuju. Na njemu se prepliću povijest, priroda, uspomene, rekreacija i predivni po-

gledi. Niska planina, visoka 511 metara, na udaljenosti oko 17 km od Beograda sa statusom zaštićeno prirodno dobro. Meni je interesantno da je Avala dobila naziv po riječi »havala« što znači vidikovac, a kada odete tamo bit će vam jasno i zašto. Jedan od glavnih aduta Avale je svakako Avalski toranj, sagrađen 1965. godine, visok 195 metara i tada je bio najviša građevina na prostorima bivše Jugoslavije. Nije slavno završio i srušen je tijekom NATO bombardiranja Srbije, ali je 2010. godine obnovljen. Sada je visok 205 metara i pruža najljepši pogled na cijelu Šumadiju. Planina je obrasla listopadnom i četinarskom šumom, a planinske staze su sjajno obilježene, pa je ovo mjesto idealno za šetnju. Na Avali se nalazi i planinski dom, hotel, nekoliko restorana. Ovdje se organiziraju natjecanja u orijentirungu, penjanju i planinskom biciklizmu.

Povijest Avale dopire daleko, čak do rimskog doba, kako sam pročitala, kada je ovdje bila vojnička utvrda. Srednjovjekovni grad po imenu Žrnov nalazio se ovdje, a danas je na njegovom mjestu spomenik Nezanom junaku. Postoje tu priče o hodnicima drevnih rudara, o srebru, o brojnim vladarima tvrđave, o mnogim mineralima i te priče valja provjeriti. Želim obići Avalu i ja ću je obići.

Priča o putu po abecedi kreće, a mene već zahvaća uzbuđenje i nestrpljivost saznati što mi svako slovo nosi. Rada sam prihvatiti i po neki prijedlog, pa mi slobodno pišite na mail: goranako-poran@gmail.com. Možda vaša ideja, želja ili iskustvo obilježe i jedno slovo na mom putovanju.

Gorana Koporan

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

 **MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

GRAD
SUBOTICA

Pokrajinski tijelo za
obrazovanje, propise,
upravu i nacionalne
zajednice

Pokrajinsko tijelo
za kulturu, javno informiranje
i odnose sa
vanjskim zajednicama

HRVATSKO
NACIONALNO
VUKOBRA

ZAVOD ZA
KULTURU
VOLNOGANSKIH
HRVATA

Hrvatska
Rijeka

Cro Media

Utorak
04. XII. 2018.
u 19.30 h

GODIŠNJI KONCERT **VELIKA VIJEĆNICA** **GRADSKIE KUĆE**

Ulaznica 250 dinara

Karte u pretprodaji na mobitel: 063 80 87 836

